Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Kohezijski sklad

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTÀ DI CAPODISTRIA

Trajnostna urbana strategija mesta Koper 2030

Koper, december 2020

Trajnostna urbana strategija mesta Koper 2030

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTÀ DI CAPODISTRIA

Verdijeva ulica 10, 6000 Koper

Župan: Aleš Bržan

Koper, december 2020

Izdelovalec: **PS Prostor, d.o.o.,**
Pristaniška 12, 6000 Koper

projektna skupina Prostor d.o.o. KOPER

Direktor: Gorazd Kobal, univ.dipl.inž.arh.

Odgovorna vodja naloge:
Eva Bolčič, univ.dipl.inž.kraj.arh., ZAPS KA - 1614

Delovna skupina

Mestna občina Koper

Vodstvo:

Aleš Bržan, *župan Mestne občine Koper*

Olga Franca, *podžupanja Mestne občine Koper*

Jasna Softić, *podžupanja Mestne občine Koper*

Mario Steffe, *podžupan Mestne občine Koper*

Tamara Kozlovič, *direktorica Občinske uprave*

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTÀ DI CAPODISTRIA

Projektna skupina:

Igor Franca, *vodja Službe za inšpekcijo, redarstvo, zaščito in reševanje*

Nataša Likar, *Oddelek za gospodarske dejavnosti, okolje in promet*

Matjaž Maršič, *vodja Oddelka za opremljanje in uporabo stavbnih zemljišč*

Sabina Mozetič, *vodja Oddelka za strateško načrtovanje in razvojne projekte*

Timotej Pirjevec, *vodja Urada za družbene dejavnosti*

Marinka Scheriani, *koordinatorka projekta TUS Koper, Oddelek za strateško načrtovanje in razvojne projekte*

Jana Tolja, *podsekretarka – mestna managerka in pomočnica vodje Urada za družbene dejavnosti*

Ostali sodelujoči:

Tjaša Babič, *vodja Oddelka za prostorsko načrtovanje in urejanje prostora*

Marina Jelen, *Kabinet župana*

Rafko Klinar, *vodja Urada za gospodarske dejavnosti, okolje in promet*

Irena Kocjančič, *vodja Urada za prostorski razvoj in nepremičnine*

Vilma Milunovič, *vodja Urada za finance in računovodstvo*

Alenka Plahuta, *vodja Službe za občinski svet in krajevne skupnosti*

Petar Ziraldo, *vodja Samostojne investicijske službe*

Delovna skupina izdelovalca, PS Prostor d.o.o., Koper:

projektna skupina Prostor d.o.o. KOPER

Eva Bolčič, univ.dipl.inž. kraj.arh., *odgovorna vodja naloge*

Gorazd Kobal, univ.dipl.inž. arh.,

Karim Kleva, univ.dipl.inž. arh.,

Arno Rupnik, univ.dipl.inž.grad.,

Kazalo

Predgovor k novelaciji Trajnostne urbane strategije mesta Koper 9

1. IZHODIŠČA 10

1.1 Trajnostna urbana strategija kot priložnost in izziv za mesto Koper in Mestno občino Koper 10

1.2 Izhodišča evropske politike regionalnega razvoja in trajnostnih evropskih mest 11

1.2.1 Koncept urbane mreže slovenskih mest 11

1.2.2 Koncept trajnostnih evropskih mest 11

1.1.1 Model evropske kohezijske politike za trajnostni urbani razvoj in prednostna področja razvoja 12

1.2 Strateška razvojna izhodišča države 14

1.2.1 Koncept prostorskega razvoja 15

1.3 Strateška razvojna izhodišča Regije Istra, Brkini, Kras 16

1.4 TUS Koper v luči razvojnih potreb mesta in strateških dokumentov Mestne občine Koper 17

2. (FUNKCIONALNO) URBANO OBMOČJE MESTA KOPER 20

2.1 Zasnova in razvoj poselitvene mreže 20

2.2 Območje izvajanja trajnostne urbane strategije 21

3. PREGLED IN ANALIZA STANJA URBANEGA OBMOČJA MESTA KOPER 23

3.1 Demografski oris in trendi demografskega razvoja 23

3.1.1 Demografski oris 23

3.1.2 Položaj mladih v mestu 25

3.1.3 Položaj starejših v mestu 26

3.1.4 Trendi demografskega razvoja 26

3.2 Družbene dejavnosti 27

3.2.1 Izobraževanje 27

3.2.2 Znanstveno-raziskovalna dejavnost 28

3.2.3 Šport in aktivno preživljanje prostega časa 29

3.2.4 Kultura 30

3.2.5 Socialno varstvo 31

3.2.6 Skrb za zdravje ljudi in zdravstvena dejavnost 32

3.3 Gospodarske razmere 35

3.3.1 Luka Koper in transportno-logistična dejavnost 35

3.3.2 Mala in srednja podjetja 36

3.3.3 Turizem 37

3.4 Stanje okolja in program varstva okolja 39

3.4.1 Onesnaženost zraka in emisije CO_2 39

3.4.2 Stanje voda 40

3.4.3 Onesnaženost tal 41

3.4.4 Obremenitve s hrupom 41

3.4.5 Svetlobno onesnaževanje 41

3.4.6 Odpadki ... 41
3.4.7 Program varstva okolja ... 42
3.5 Prostorske razmere in gospodarska javna infrastruktura s ključnimi razvojnimi izzivi ... 44
3.5.1 Prostorska zasnova urbanega območja Koper ... 44
3.5.2 Mestno središče in historično mestno jedro ... 45
3.5.3 Notranji razvoj mesta in degradirana urbana območja ... 46
3.5.4 Energetika in energetska učinkovitost ... 47
3.5.5 Prometna mreža in trajnostna mobilnost ... 48
3.5.6 Zeleni sistem ... 50
3.5.7 Obala in morje ... 51
4. ANALIZA RAZVOJNIH PRILOŽNOSTI, NEVARNOSTI, PREDNOSTI IN SLABOSTI URBANEGA OBMOČJA MESTA KOPER ... 54
4.1 Metodološka izhodišča ... 54
4.2 S.W.O.T. analiza družbenih dejavnosti in demografije ... 55
4.3 S.W.O.T. analiza gospodarskih dejavnosti ... 56
4.4 S.W.O.T. analiza okoljskih razmer ... 57
4.5 S.W.O.T. analiza stanja v prostoru ... 58
4.6 S.W.O.T. analiza gospodarske javne infrastrukture ... 59
4.7 Ključne ugotovitve in poudarki problemske analize ... 60
5. PREGLED IN ANALIZA URESNIČEVANJA TUS KOPER IN REALIZACIJE RAZVOJNIH PROJEKTOV IZVEDBENEGA NAČRTA V OBDOBJU 2014-2020 ... 62
5.1 Razvojni izzivi in prispevek k uresničevanju vizije ... 62
5.2 Učinkovitost realizacije izvedbenega načrta TUS ... 63
5.3 Metodološka učinkovitost in uporabnost ... 63
6. RAZVOJNI IZZIVI URBANEGA OBMOČJA MESTA KOPER ... 65
6.1 Vsebinska in metodološka izhodišča ... 65
6.2 Izzivi demografskega in družbenega razvoja ... 66
6.3 Izzivi na področju gospodarstva ... 67
6.4 Izzivi varstva okolja, zdravja ljudi in trajnostne rabe virov ... 67
- TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE Z VODAMI IN OBALAMI ... 68
6.5 Prostorski izzivi ... 68
6.6 Izzivi na področju infrastrukturne in energetske oskrbe, učinkovitosti ter trajnostne mobilnosti ... 68
6.7 Izzivi urbanega območja mesta Koper v širšem (sub)regionalnem, državnem in čezmejnem prostoru ... 69
7. VIZIJA RAZVOJA TUS KOPER ... 70
7.1 Vizija razvoja TUS Koper ... 70
7.2 Učinki uresničitve vizije v urbanem območju mesta Koper ... 71
7.3 Učinki in sinergije uresničitve vizije v širšem prostoru ... 72
8. PREDNOSTNE USMERITVE TUS KOPER ... 74
8.1 Splošna načela trajnostnega urbanega razvoja TUS Koper ... 74

8.1.1 Načelo integralnosti ... 74
8.1.2 Načelo participatornosti ... 74
8.1.3 Načelo komplementarnosti ... 74
8.1.4 Urbano območje in funkcionalno urbano območje ... 75
8.2 Od vizije do strateških ciljev ... 75
8.3 Opredelitev operativnih ciljev ... 76
9. PREDNOSTNA RAZVOJNA PODROČJA IN OBMOČJA TUS KOPER Z NABOROM AKTIVNOSTI IN UKREPOV ... 78
9.1 Revitalizacija historičnega mestnega jedra ... 80
9.1.1 Razvojni izzivi historičnega mestnega jedra ... 81
9.1.2 Razvojna vizija revitalizacije historičnega mestnega jedra ... 81
9.1.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov ... 82
9.1.4 Ukrepi, pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper in FUO ... 84
9.1.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper ... 85
9.1.6 Ocena izvedljivosti aktivnosti in ukrepov ... 85
9.2 Prenova in revitalizacija degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con ... 88
9.2.1 Razvojni izzivi degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con ... 88
9.2.2 Razvojna vizija prenove in revitalizacije degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con ... 88
9.2.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov ... 88
9.2.4 Pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper 89
9.2.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper ... 89
9.2.6 Ocena izvedljivosti aktivnosti in ukrepov ... 89
9.3 Prenova stanovanjskih sosesk ... 90
9.3.1 Razvojni izzivi stanovanjskih sosesk urbanega območja mesta Koper ... 90
9.3.2 Razvojna vizija prenove stanovanjskih sosesk ... 91
9.3.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov ... 91
9.3.4 Pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper 91
9.3.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper ... 92
9.3.6 Ocena izvedljivosti aktivnosti in ukrepov ... 92
9.4 Celovito urejanje mestnih obal ... 93
9.4.1 Razvojni izzivi mestnih obal urbanega območja mesta Koper ... 93
9.4.2 Razvojna vizija celovitega urejanja mestnih obal ... 94
9.4.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov ... 94
9.4.4 Ukrepi, pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper in FUO ... 96
9.4.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper ... 97
9.4.6 Ocena izvedljivosti aktivnosti in ukrepov ... 98
9.5 Zelena infrastruktura mesta ... 101
9.5.1 Razvojni izzivi urejanja zelene infrastrukture urbanega območja mesta Koper 101
9.5.2 Razvojna vizija zelene infrastrukture mesta ... 101

9.5.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov 102

9.5.4 Ukrepi, pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper in FUO..... 103

9.5.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper 105

9.5.6 Ocena izvedljivosti ukrepov in aktivnosti..... 105

9.6 Trajnostno delovanje in upravljanje mesta..... 108

9.7 Medsebojna povezanost ukrepov za trajnostni urbani razvoj 110

10. USKLAJENOST TUS KOPER S STRATEŠKIMI RAZVOJNIMI IZHODIŠČI EVROPE, DRŽAVE IN REGIJE 111

10.1 Usklajenost TUS Koper z načeli trajnostnih evropskih mest..... 111

10.2 Usklajenost TUS Koper s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike 111

10.2.1 Usklajenost urbane prenove s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike . 113

10.2.2 Usklajenost celovitega urejanja mestnih obal s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike 114

10.2.3 Usklajenost zelene infrastrukture mesta s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike 115

10.2.4 Usklajenost trajnostnega delovanja in upravljanja mesta s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike 116

10.3 Usklajenost TUS Koper s politiko prostorskega razvoja Slovenije 117

10.4 Usklajenost TUS Koper z razvojnimi izhodišči Regije Istra, Brkini, Kras 118

11. TUS KOPER V LUČI GLOBALNIH PROCESOV IN TRENDOV 119

12. KAZALNIKI UKREPOV ZA SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE UČINKOV TUS KOPER 120

12.1 Osnovni kazalniki za spremljanje in vrednotenje učinkov trajnostne urbane strategije na strateški ravni 120

12.2 Priporočilo za podrobnejše opredeljevanje kazalnikov v izvedbeni fazi 122

13. PRIPRAVA, SPREMLJANJE IN IZVAJANJE TUS KOPER IN VKLJUČEVANJE JAVNOSTI 123

13.1 Aktivnosti za reševanje razvojnih izzivov, uresničevanje vizije in zastavljenih ciljev 123

13.2 Vključevanje javnosti v pripravo TUS Koper 124

13.2.1 Vključevanje javnosti v pripravo TUS Koper 125

13.2.2 Prispevek in dodana vrednost TUS Koper z vidika vključevanja javnosti 126

13.2.3 Možnosti vključevanja javnosti pri izvajanju TUS Koper 128

13.2.4 Širši in daljnosežni izzivi za vključevanje javnosti v prostorsko načrtovanje 129

14. ZAKLJUČEK 130

15. VIRI IN LITERATURA 131

PRILOGE 132

Preglednica 1: Tabela procesne logike 132

Grafični prikaz 1.1: Meja urbanega območja TUS Koper v širšem prostoru MOK, M 1:100.000 132

Grafični prikaz 1.2: Meja urbanega območja TUS Koper, M 1:50.000 . 132

Grafični prikaz 2.1: Prednostna razvojna območja TUS Koper, M 1:40.000 132

Grafični prikaz 2.2: Prednostne usmeritve in območja urbanega razvoja, M 1:25.000 132

Priloga: Poročilo o vključevanju javnosti v pripravo Trajnostne urbane strategije mesta Koper (PS Prostor d.o.o., Regionalni razvojni center Koper, 2015, dopolnitev 2020) 132

Predgovor k novelaciji Trajnostne urbane strategije mesta Koper

Mestna občina Koper je v letu 2015 pristopila k pripravi celostne Trajnostne urbane strategije mesta Koper, ki je bila 17. marca 2016 sprejeta na Občinskem svetu. Z načrtovanjem celostne trajnostne strategije , razvojnih programov in politik , ki se osredotočajo na urbano območje je občina sledila cilju izboljšanja kakovosti urbanega prostora in življenja v mestu ter dvigu kulture in identitete. Dokument je predstavljal tudi strateško podlago za izvajanje nove urbane politike Evropske unije, kakor se uresničuje v lokalnih urbanih skupnostih, ki po dogovoru s pristojno državno administracijo uvajajo instrument celovitih prostorskih naložb - CTN (angl. Integrated territorial investment – ITI). Ob sprejetju je dokument predstavljal medsebojno usklajenost in povezanost različnih vsebin, aktivnosti in ukrepov za celovito in usmerjeno uresničevanje kratkoročnih in dolgoročnih ciljev Mestne občine Koper.
Sprejeta trajnostna urbana strategija je bila tudi izhodišče za pripravo projektov in programov s katerimi je Mestna občina Koper uspešno kandidirala za sredstva Evropske unije znotraj ciljev Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

Ob prehodu v novo razvojno perspektivo evropske kohezijske politike je Mestna občina Koper pristopila k novelaciji dokumenta z namenom vsebinske posodobitve in uskladitve z usmeritvami razvoja (vsaj) do leta 2030 ter podaljšanju njegove veljavnosti. Ob tem pa je občina pristopila tudi k evalvaciji dokumenta na vsebinski ravni in preučila njegovo uporabnost ter učinkovitost uresničevanja zastavljene vizije in stvarnih učinkov v prostoru in družbi, kar je predstavljeno v nadaljevanju dokumenta. Vsebinska posodobitev v skladu z novo opredeljenimi razvojnimi izhodišči evropske politike regionalnega razvoja v obdobju 2021-2027 in izsledki analize učinkov ter stanja v prostoru so osnova, da bo dokument v prihodnje še boljše in učinkovitejše prispeval k uspešnemu razvoju urbanega območja mesta Koper ter širšega funkcionalnega urbanega območja občine in regije, pri čemer vidimo bistvene priložnosti za njegovo izboljšavo na podlagi:

- *generaliziranega pregleda realizacije projektov prve izvedbene faze 2014-2020 po prednostnih področjih,*
- *analize in ovrednotenja operativnosti in učinkovitosti,*
- *vsebinske preveritve vizije, razvojih izzivov in strateških ciljev,*
- *prepoznavanja novih razvojnih izzivov v luči ciljev in prednostnih področij evropske regionalne razvojne politike za obdobje 2021-2027,*
- *prostorsko in vsebinsko razširjenega razmisleka v kontekstu nove opredelitve funkcionalnega urbanega območja (FUO).*

1. IZHODIŠČA

1.1 Trajnostna urbana strategija kot priložnost in izziv za mesto Koper in Mestno občino Koper

Mestna občina Koper je v trajnostni urbani strategiji prepoznala priložnost in izziv, da opredeli razvojno vizijo mesta Koper in širšega urbanega in vplivnega prostora, ki ji bo v nadaljevanju sledila in jo uresničevala s cilji izboljšanja kakovosti urbanega prostora, življenja v mestu, dviga urbane kulture in identitete. Dokument Trajnostna urbana strategija mesta Koper (v nadaljevanju: TUS Koper) in proces njegove izdelave temeljita na načelih celovitosti in trajnostne naravnanosti razvojne problematike in razvojnih rešitev, smiselne procesne logike ter aktivnega vključevanja javnosti.

Mestna občina Koper je sočasno s trajnostno urbano strategijo pripravila tudi vrsto drugih strateških in sektorskih programov ter dokumentov. S tem je bila dosežena optimalna medsebojna usklajenost in povezanost različnih vsebin, aktivnosti in ukrepov za celovito in usmerjeno uresničevanje dolgoročnih ciljev mesta Koper in Mestne občine Koper.

Glavna vsebinska izhodišča dokumenta so celovit pregled stanja po ključnih področjih (gospodarstvo, družbene dejavnosti in razmere, okolje in prostor), poglobljen razmislek o problemih ter zavedanje o primerjalnih prednostih in potencialih. Na njih bo mesto Koper uspešno nadaljevalo razvoj in aktivno pristopalo k razvojnim izzivom ter s tem dosegalo zastavljene cilje in pozitivne učinke tako na ravni urbanega območja mesta, v merilu občine, obalnega somestja in regije, kakor tudi širšega čezmejnega in mednarodnega gravitacijskega območja, kar je ne nazadnje tudi osrednji cilj evropskih regionalnih politik.

1.2 Izhodišča evropske politike regionalnega razvoja in trajnostnih evropskih mest

Evropska politika regionalnega razvoja, to je kohezijska politika, je usmerjena v ekonomsko krepitev položaja regij in v zmanjševanje razlik med njimi, tako ekonomskih, socialnih kot teritorialnih. Temelji na konceptu kohezijskih politik in programov, ki opredeljujejo vsebinske cilje, usmeritve in prioritete, kakor tudi orodja in mehanizme za njihovo implementacijo, vse od načrtovanja, financiranja, realizacije do spremljanja učinkov in rezultatov.
Uredba Evropskega parlamenta in sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu (Evropska komisija, 2018) ter Sporazum o partnerstvu med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2021-2027 (izhodiščni osnutek, oktober 2020) predstavljata glavno pravno in vsebinsko podlago za strateško načrtovanje in izvajanje ukrepov evropske kohezijske politike. Republika Slovenija je v okviru izvajanja teh politik sprejela odločitev, da instrument celostne teritorialne naložbe (v nadaljevanju: CTN) uporabi pri izvajanju ukrepov za celoviti in trajnostno naravnani razvoj mest oziroma širših urbanih območij.

1.2.1 Koncept urbane mreže slovenskih mest

Mesta in druga urbana naselja so ogrodje slovenskega poselitvenega sistema in nosilci urbanih funkcij za širša vplivna območja regij. Zasnova poselitve sloni na dvostopenjskem policentričnem sistemu urbanih središč, ki s središči nacionalnega in regionalnega pomena ter nanje navezanih lokalnih središč v vplivnih območjih zagotavljajo čim boljšo dostopnost urbanih funkcij in vsebin čim večjemu deležu prebivalstva. S tem se ohranja pogoje za poseljenost, gospodarsko in družbeno aktivnost čim večjega dela države, čim manjše razlike med regijami in znotraj njih.
Mesta in druga urbana naselja so v povezavi s svojim podeželskim gravitacijskim zaledjem pomembna kot središča lokalnega razvoja, na ravni regije in države pa se preko prometnih koridorjev povezujejo v omrežje regionalnih in državnih urbanih središč, vse bolj pa se poudarja tudi pomen čezmejnih urbanih povezav zlasti na obmejnih območjih.
Z vlaganjem v razvoj mest oziroma urbanih središč kot nosilcev gospodarskega in družbenega razvoja se ustvarjajo pogoji za kakovostno bivanje in delo v mestih, vpliva se na boljše pogoje v širšem zaledju teh naselij in ne nazadnje krepi se njihovo konkurenčnost v širšem evropskem prostoru. Prav zato so urbana območja mest opredeljena kot prednostna območja naložb in vlaganj regionalnih razvojih politik za doseganje skladnejšega regionalnega razvoja ter zmanjševanje razlik med regijami.

1.2.2 Koncept trajnostnih evropskih mest

S sprejetjem Leipziške konvencije v letu 2007 je Evropa kot enoten in notranje povezan družbeno-politični, gospodarski in fizični prostor postavila skupne temelje

za urbano transformacijo evropskih mest v smeri trajnostnega razvoja, ki bo uravnoteženo integriral socialne, ekološke in gospodarske razvojne dimenzije.
Koncept trajnostnih evropskih mest temelji na načelu notranjega razvoja, poudarja potenciale degradiranih, prostih in slabo izkoriščenih površin za razvoj znotraj urbanih območij, temelji na primerjalnih prednostih posameznega območja ter spodbuja in krepi funkcionalno povezovanje in součinkovanje mest z okolico in z drugimi mesti. Vse večji razvojni poudarek je na elementih zelene in modre mestne infrastrukture, digitalizaciji in povezavah (digitalnih in fizičnih) ter družbeno-upravljavskih vidikih razvoja in mestnega upravljanja.

1.1.1 Model evropske kohezijske politike za trajnostni urbani razvoj in prednostna področja razvoja

Skupna Evropska kohezijska politika trajnostni razvoj urbanih območij podpira z instrumentom CTN. Ta je usmerjen v izvajanje integralnih projektov urbanega razvoja in celovite urbane prenove, ki povezujejo aktivnosti za izboljšanje kakovosti bivalnega okolja in varnosti življenja v mestih, energetsko učinkovitost, trajnostno mobilnost in dostopnost, razvoj kreativnih industrij, razvoj podjetništva ter socialno vključenost. Tako je ključni namen in cilj instrumentov ustvarjanje pogojev za večjo konkurenčnost urbanih območij, s poudarkom na trajnostni naravnanosti in usklajenosti gospodarskih, družbenih in okoljskih vidikov.

Trajnostni urbani razvoj želi s celovitim pristopom načrtovanja in izvajanja naložb razvojno izpostaviti ter izkoristiti notranje potenciale mest za izboljšanje kakovosti bivanja in spodbuditev gospodarske rasti v ožjem urbanem in širšem gravitacijskem prostoru funkcionalnih urbanih območij. V okviru spodbujanja trajnostnega urbanega razvoja naj se mesta usmerijo zlasti v:

- povečanje privlačnosti mest in mestnih območij,
- oživljanje mest in posameznih mestnih predelov (zlasti stanovanjskih sosesk in slabo izkoriščenih in degradiranih območij v mestih),
- krepitev gospodarskih, stanovanjskih in oskrbnih funkcij mest,
- ustvarjanje pogojev za trajnostno mobilnost,
- izboljšanje kvalitete okolja in bivanja v mestih.

Pri tem je pomembno, da naložbe prispevajo k:

- ustvarjanju pogojev za nova delovna mesta v gospodarstvu,
- prenovi javnih površin za oddih, rekreacijo in medgeneracijsko povezovanje,
- zagotavljanju zadostnega števila javnih najemnih stanovanj,
- spodbujanju multimodalne mobilnosti,
- prenovi energetsko neučinkovitega in nefunkcionalnega stanovanjskega fonda (zmanjševanje energetske revščine),
- večji dostopnosti do kulturnih vsebin,
- večji zmogljivosti in usposobljenosti lokalnih skupnosti za izvajanje celovitih projektov za urbani razvoj in urbane prenove.

Evropska kohezijska politika s prehodom v obdobje 2021-2027 opredeljuje pet specifičnih ciljev politike, kjer so ukrepi evropskih politik najučinkovitejši:

- 1 pametnejša Evropa,
- 2 bolj zelena, nizkoogljična Evropa,
- 3 bolj povezana Evropa,
- 4 bolj socialna Evropa,
- 5 Evropa, ki je bližje državljanom.

Z mehanizmom CTN bo finančno prednostno podprt Program krožnih in pametnih skupnosti (KOPAS), ki kot najpomembnejša relevantna področja razvoja naslavlja:

- regionalno zeleno mobilnost,
- učinkovit in pametni energetski sistem,
- regionalne javne storitve in učinkovito ravnanje z viri,
- okolje in preprečevanje tveganj,
- potenciale teritorijev za učinkovito ravnanje z viri.

Opredeljena področja smiselno povzemajo specifične cilje politike 2 »Zelena Evropa«, ki so:

- spodbujanje ukrepov za energetsko učinkovitost,
- raba obnovljivih virov energije,
- razvoj pametnih energetskih sistemov in omrežij ter hrambo energije na lokalni ravni,
- prilagajanje podnebnim spremembam in preprečevanje tveganj ter krepitev odpornosti na nesreče,
- trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri,
- spodbujanje prehoda na krožno gospodarstvo,
- spodbujanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v urbanem okolju in zmanjševanja onesnaženja,
- spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti.

Vse bolj pa se poudarja in spodbuja integrativni pristop k načrtovanju ukrepov in projektov, kar pomeni komplementarno nagovarjanje več dopolnjujočih se vsebinskih področij tudi drugih tematskih sklopov, kot na primer:

- izboljšanje raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti ter uvajanje naprednih tehnologij in digitalizacija na vseh ravneh družbe v okviru ciljev politike 1 »Pametna Evropa«;
- izboljšanje digitalne povezljivosti, razvoj trajnostne, pametne in prestopne nacionalne, regionalne ter lokalne mobilnosti, ki je odporna na podnebne spremembe, vključno z boljšim dostopom do omrežja TEN-T in čezmejno mobilnostjo kot prednostnih ciljev politike 3 »Povezana Evropa«;
- izboljšanje dostopa do vključujočih in kakovostnih storitev na področju izobraževanja, usposabljanja ter vseživljenjskega učenja, izboljšanje socialno-ekonomske vključenosti marginaliziranih skupnosti, migrantov in zapostavljenih skupin preko celostnih ukrepov, vključno s stanovanjskimi in socialnimi storitvami, spodbujanje prilagajanja delavcev, podjetij in podjetnikov spremembam ter aktivnega in zdravega staranja, zdravega in dobro prilagojenega delovnega okolja z obravnavo zdravstvenih tveganj,

pospeševanje aktivnega vključevanja za spodbujanje enakih možnosti in aktivne udeležbe ter povečevanje zaposljivosti, krepitev enakopravnega in pravočasnega dostopa do kakovostnih, vzdržnih in cenovno ugodnih storitev; posodabljanje sistemov socialne zaščite, zdravstva ter storitev dolgotrajne oskrbe za izboljšanje njihove dostopnosti, učinkovitosti in odpornosti kot prednostnih ciljev politike 4 »Socialna Evropa«;
- s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja mest, podeželja in obalnih območij, predvsem pa tudi njihovega medsebojnega povezovanja pa se neposredno naslavlja cilje politike 5 »Evropa, ki je bližje državljanom«.

Z izvajanjem večnivojskega pristopa v okviru mehanizma CTN se tudi prostorsko razširja upravičeno območje ukrepov, in sicer z opredelitvijo funkcionalnega urbanega območja (FUO). FUO je prostorska, funkcionalna, gospodarska, družbena ekonomska enota, opredeljena z jedrnim urbanim območjem mesta, navezovalnih mest in krajev ter gravitacijskega območja, ki je funkcionalno povezano s središčem. FUO v osnovi predstavlja širše mestno območje, ki poleg mestne občine zajema tudi svoje vplivno območje, pri čemer ne gre za enotno definirano območje, ampak se leto fleksibilno opredeli glede na vsebino posameznega ukrepa (npr. soseska, mestno, širše vplivno območje mesta, somestje).

Sporazum o partnerstvu med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2021-2027 kot osrednje razvojne izzive v tem kontekstu izpostavlja:
- nadaljevanje aktivnosti in izvajanje ukrepov v smeri ogljično nevtralnega gospodarstva s poudarkom na večji izrabi obnovljivih virov energije, energetski učinkovitosti;
- nadaljevanje celovitega načrtovanja in upravljanja večmodalne trajnostne mobilnosti;
- uveljavitev modela krožnega gospodarstva (na infrastrukturnem okoljskem, gospodarskem in družbenem področju);
- revitalizacijo funkcionalnih degradiranih urbanih območij.

1.2 Strateška razvojna izhodišča države[1]

Ob upoštevanju strateških razvojnih izhodišč države bo Mestna občina Koper razvijala policentrični razvoj poselitve, s katerim bo zagotovila enakomernejši razvoj vseh delov občine, povezan in usklajen razvoj prometnega in poselitvenega omrežja, vitalnost in privlačnost podeželja, krepila bo prepoznavnost kakovostnih naravnih in kulturnih značilnosti krajine ter zagotovila prostorski razvoj v območjih s posebnimi potenciali in problemi. Učinkovito se bo navezovala na državne infrastrukturne sisteme v cestnem, železniškem, pomorskem in energetskem omrežju.

[1] Vsebine so smiselno združene iz dveh dokumentov, in sicer iz Strategije prostorskega razvoja Slovenije (Ur.l. RS, št. 76/2004) in osnutka Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 (januar 2020).

Izhodišča prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050 opredeljujejo pet strateških ciljev, ki jim bo sledila in jih skozi prostorski razvoj udejanjala tudi Mestna občina Koper:

- Racionalen in učinkovit prostorski razvoj bo temeljil na potencialih in primerjalnih prednostih naselij in odprte krajine, reurbanizaciji degradiranih urbanih območij, trajnostni in učinkoviti rabi naravnih in drugih virov ter racionalni organizaciji dejavnosti v prostoru.
- Konkurenčnost bo Mestna občina Koper z mestom Koper krepila z vpetostjo v urbani sistem regije in države, z navezavami na evropske prometne koridorje ter razvojem intermodalnega vozlišča.
- Kakovostno življenje na urbanih območjih in na podeželju se bo dosegalo s celostnim prostorskim razvojem, ki bo vzpostavljal pogoje za uravnotežen in trajnostno naravnan gospodarski in družbeni napredek po meri sodobnega človeka ob upoštevanju kriterijev varstva okolja.
- S prenovo in revitalizacijo historičnih naselij ter s spodbujanjem trajnostno naravnane rabe kulturne krajine se bo na območju občine ohranjala in krepila prostorska identiteta.
- Mestna občina Koper strateško načrtovanje prostorskega razvoja zastavlja kot kontinuiran, participatorno naravnan proces prilagajanja in odzivanja na spremembe oziroma njihove prostorske učinke ter potrebne intervencije.

1.2.1 Koncept prostorskega razvoja

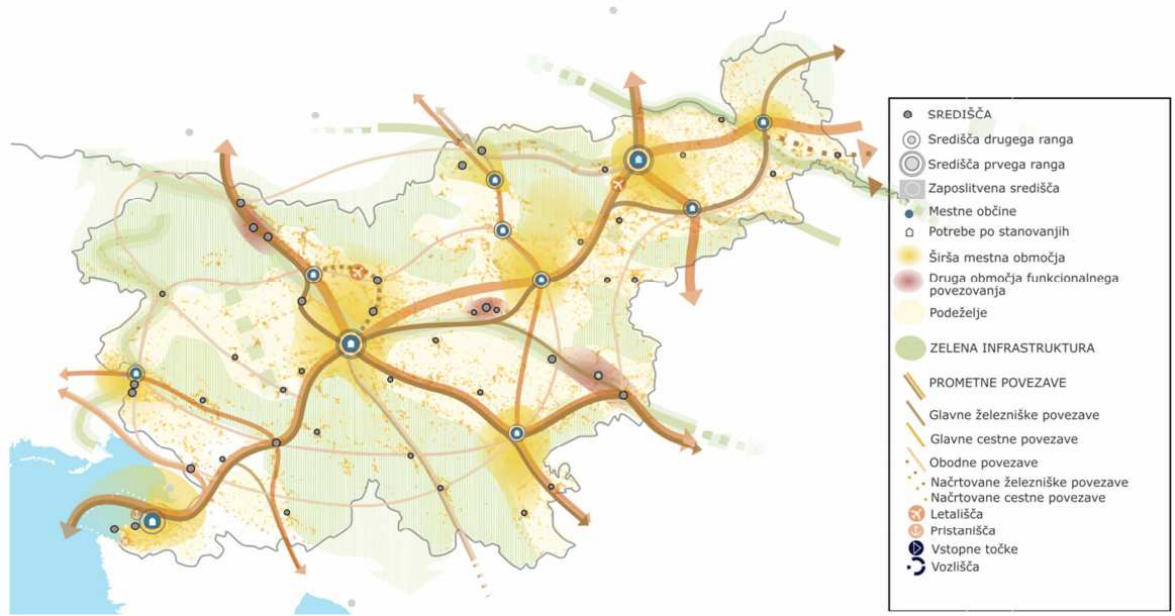

Slika: **Integracija policentričnega urbanega sistema, prometne infrastrukture in zelene infrastrukture v koncept prostorskega razvoja Slovenije** (vir: Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050, osnutek JANUAR 2020)

Koper je po izhodiščnih kriterijih urbano središče II. ravni, to je nacionalno središče glede na poselitveni, gospodarski in prometni potencial in po kriterijih glede opremljenosti s storitvami splošnega pomena. Vendar pa se zaradi vloge

mednarodnega prometnega vozlišča, vključenosti v obalno in čezmejno širše mestno območje mesto razvija kot središče I. ravni.

Mesto Koper se razvija kot zaposlitveno, logistično in turistično središče, prometno vozlišče mednarodnega pomena, vhodno izhodno tovorno pristanišče na vseevropskem omrežju in pristanišče za mednarodni potniški promet. Koper se z ustrezno zmogljivo železniško povezavo prometno navezuje na mednarodne prometne koridorje in druga mednarodna ter nacionalna prometna vozlišča v Sloveniji in Evropi. Koper skupaj z Izolo, Piranom in Ankaranom ter kraškim zaledjem tvori Obalno širše mestno območje, ki se na čezmejni ravni povezuje s sosednjimi regijami Italije in Hrvaške. Svojo konkurenčnost razvija na področju logistike in turizma ter daje večji poudarek razvoju izvozno usmerjenih dejavnosti, ki se intenzivneje razvijajo ob boku pristaniške dejavnosti in bogati kulturni dediščini, biotski in krajinski pestrosti.

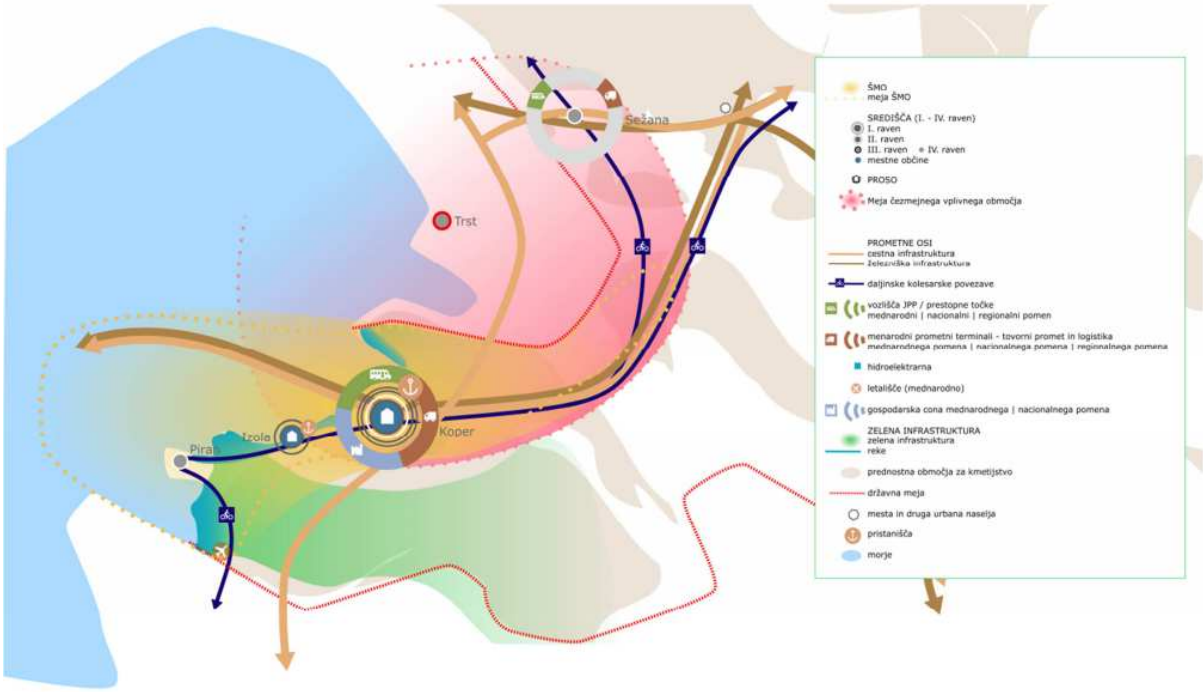

Slika: **Obalno širše mestno območje** (vir: Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050, osnutek JANUAR 2020)

1.3 Strateška razvojna izhodišča Regije Istra, Brkini, Kras

Regija Istra, Brkini, Kras je obmorska regija s submediteranskim podnebjem, kar opredeljuje njene specifične danosti, značaj in s tem tudi razvojne perspektive. Vizija regije je pametna in ustvarjalna regija, dobro povezana doma in s svetom, z visoko kakovostjo bivanja, ki temelji na trajnostnemu načinu življenja in dela skupnosti. Transportno-logistične dejavnosti, trajnostni turizem, zdrav življenjski slog ter

pridelava in trženje kakovostne hrane so področja razvojne specializacije regije, ki izhajajo iz prepoznanih primerjalnih prednosti. Razvoj bo temeljil in uveljavljal modele pametnih mest in skupnosti, trajnostne energetske naravnanosti in trajnostne mobilnosti. Urbano območje Koper je v kontekstu obalnega somestja in širše FUO osrednje regionalno razvojno urbano središče: kot jedrno območje z največ urbanimi funkcijami in najpomembnejšimi (največjimi in najvplivnejšimi) gospodarskimi in družbenimi akterji.

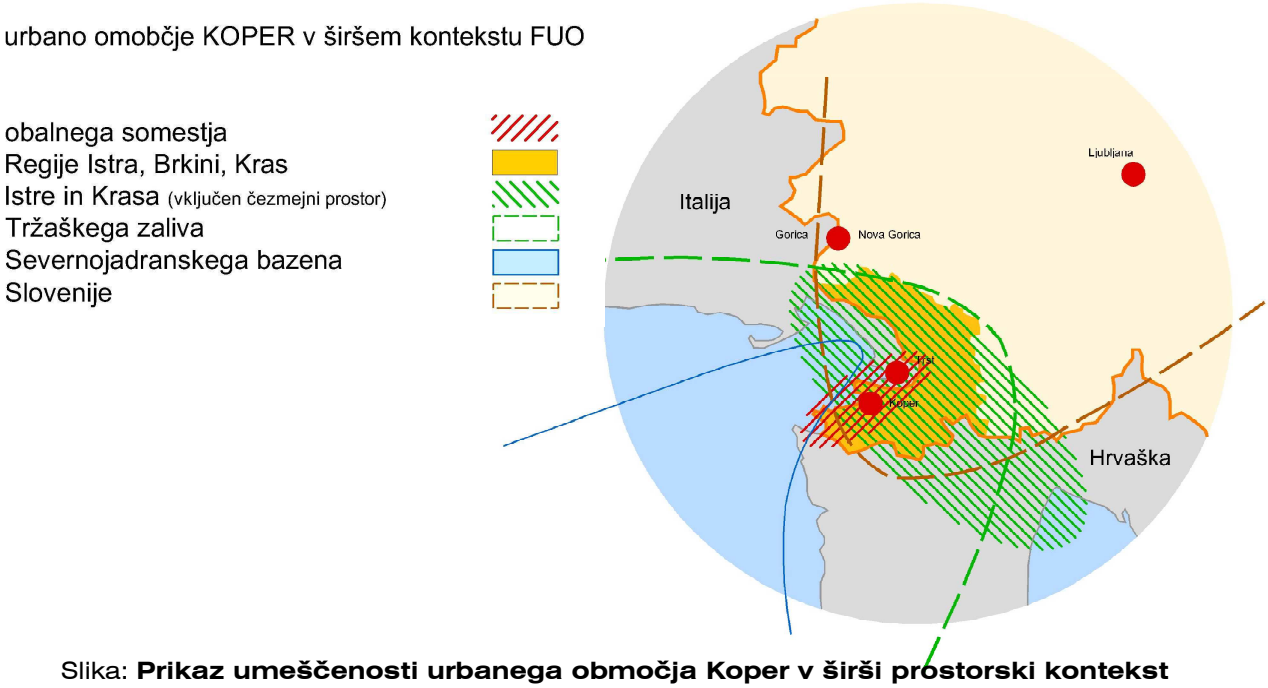

Slika: **Prikaz umeščenosti urbanega območja Koper v širši prostorski kontekst gravitacijskih in soodvisnih območij**

1.4 TUS Koper v luči razvojnih potreb mesta in strateških dokumentov Mestne občine Koper

TUS Koper sistematično analizira in integralno pristopa k razreševanju kompleksne problematike družbenih in gospodarskih razmer, okoljskih vprašanj, prostorskih in infrastrukturnih izzivov ter zahtev znotraj urbanega območja Koper, v okviru Mestne občine Koper in širšem gravitacijskem okviru. Dokument izhaja iz pregleda zatečenega stanja, vsebinsko pa je usmerjen v načrtovanje prihodnjega razvoja, kar bo prispevalo k napredku in usklajenim pozitivnim učinkom na vseh omenjenih področjih in prostorskih dimenzijah. Značaj in namen dokumenta določata tudi, da trajnostna urbana strategija predstavlja vez med strateško in izvedbeno ravnjo načrtovanja.

Zato dokument na eni strani izhaja in povzema, na drugi strani pa tudi vsebinsko nadgrajuje širok nabor sektorskih in drugih razvojnih dokumentov Mestne občine Koper ali širšega prostora (poleg regionalnih in državnih). Na področju celovitega in trajnostnega prostorskega razvoja, varstva okolja, trajnostne mobilnosti in infrastrukture je vsebina dokumenta usklajena z:

- Regionalnim razvojnim programom Regije Istra, Brkini, Kras za obdobje 2021-2027 - Strateški del (osnutek, delovno gradivo)(RRC Koper, 2019);
- Občinskim prostorskim načrtom Mestne občine Koper (MOK, osnutek 2020);
- Konceptom trajnostne mobilnosti v Mestni občini Koper (2015) in Celostno prometno strategijo (2017);
- Strategijo »Koper- Pametno mesto« (2015);
- Lokalnim energetskim konceptom Mestne občine Koper (2013);
- Občinskim programom varstva okolja Mestne občine Koper (2021-2025) (2020);
- Akcijskim načrtom za trajnostno energijo Mestne občine Koper (2019);
- Strategijo razvoja zgodovinskih mest Slovenije.

Na področju razvoja gospodarstva in posameznih gospodarskih panog v občini dokument povzema, sledi in nadgrajuje izhodišča programov, študij in strokovnih podlag:

- Strategije razvoja Mestne občine Koper do 2035 (v pripravi);
- Strategije razvoja in trženja turizma v Mestni občini Koper do leta 2025 (2017);
- Pravilnika o ohranjanju in spodbujanju razvoja kmetijstva in podeželja v MOK za programsko obdobje 2015-2020.

Na področju družbenih dejavnosti dokument upošteva in sledi načelom in izhodiščem:

- Regijskega izvedbenega načrta za obdobje 2014 – 2016 na področju socialnega varstva za obalno – kraško statistično regijo;
- Strategije razvoja zdravstvene dejavnosti na primarni ravni v Mestni občini Koper do leta 2010;
- Strategije na področju mladine v Mestni občini Koper 2021-2025 (v pripravi);
- Lokalnega programa kulture Mestne občine Koper 2019-2023;
- skupne medobčinske strategije na kulturnem področju »Kultura.PIKA Cultura.PIKA Istrska kulturna strategija« (2020);
- programa Koper – zdravo mesto (za obdobje 2020-2024).

Vsebinsko so navedeni strateški plani in programi smiselno povzeti (in navedeni) v nadaljnjih vsebinah dokumenta: v predstavitvi in analizi stanja, predvsem pa v okviru S.W.O.T. analize in opredeljenih razvojnih izzivov in ciljev TUS-a.

Za pripravo TUS Koper je Mestna občina Koper ustanovila posebno projektno skupino, katere izhodiščni namen je bil interdisciplinarno in učinkovito pristopiti k obravnavi razvojne problematike in razvojnih potreb mesta in občine s ciljem njihove smiselne vključitve ter medsebojne usklajenosti v TUS Koper. Projektna skupina je vsebinsko pokrivala vsa bistvena področja in sektorje. Pri pripravi dokumenta je bila vsebinska pokritost in usklajenost dokumenta z razvojnimi potrebami mesta operativno zagotovljena z aktivno vlogo razširjene delovne skupine Mestne občine Koper, kjer so poleg članov projektne skupine glede na specifiko obravnavanih tem sodelovali še drugi strokovni delavci vseh ključnih občinskih uradov in služb, in sicer:

- Oddelka za strateško načrtovanje in razvojne projekte
- Urada za družbene dejavnosti in razvoj,
- Urada za prostorski razvoj in nepremičnine,
- Urada za gospodarske dejavnosti, okolje in promet,

- Urada za finance in računovodstvo,
- Samostojne investicijske službe,
- Službe za inšpekcijo, redarstvo, zaščito in reševanje,
- Službe za Občinski svet in krajevne skupnosti.

Delovna skupina Mestne občine Koper je sodelovala v vseh fazah priprave dokumenta oziroma pri vseh ključnih korakih, ne samo kot potrjevalec zastavljenih vsebin in aktivnosti, temveč kot njihov aktivni soustvarjalec. Ključna kakovost tega prispevka je tudi interdisciplinarni pristop, saj je projektna skupina delovala kot enotno posvetovalno in delovno telo, znotraj katerega so bili sproti doseženi usklajeni pogledi glede pomembnih razvojnih vprašanj, prioritet, vizije razvoja in ostalih vsebin TUS Koper.

Dodatno potrditev zastavljenih izzivov TUS Koper, njene razvojne vizije in razvojnih prioritet ter njihovo usklajenost z razvojnimi potrebami mesta, širšega prostora, predvsem pa z vidika prebivalstva, lokalne skupnosti in ostalih uporabnikov je prispevalo vzporedno, vendar ločeno, sodelovanje s predstavniki zainteresirane javnosti in ključnih skupin javnosti v okviru posvetovanj. Vsebinski zaključki posvetovanj so se po posameznih vsebinskih korakih in sklopih v precejšnji meri vsebinsko prekrivali s pogledi projektne skupine, kar je izredno pomembno kot potrditev o skupni smeri razvojnega razmišljanja TUS Koper, za njeno širšo družbeno sprejetost in ne nazadnje kot dobra napoved za podporo pri implementaciji aktivnosti ter ukrepov trajnostnega urbanega razvoja urbanega območja Koper.

Tako zastavljen in izveden proces priprave TUS Koper se je izkazal kot inovativen, predvsem pa zelo tvoren. Njegove bistvene kakovosti so poleg tega tudi učinkovito medsektorsko sodelovanje in usklajevanje ter neposreden, večstranski in konstruktiven dialog občine z zainteresirano javnostjo.

2. (FUNKCIONALNO) URBANO OBMOČJE MESTA KOPER

2.1 Zasnova in razvoj poselitvene mreže

Na območju Mestne občine Koper s skupno površino 303,2 km^2 so 104 statistična naselja. Mestna občina Koper je z 52.630 prebivalci (v letu 2020) četrta najštevilčnejša slovenska občina, mesto Koper pa peto največje slovensko mesto.
Urbanizacija, prebivalstvo in urbane dejavnosti so skoncentrirane na ožjem obalnem in priobalnem območju, ki skupno zajema 31 naselij na 20 % površine občine. To je območje urbane in suburbane koncentracije z osrednjim jedrnim območjem mesta Koper, s primestnimi naselji v bližnjem obalnem zaledju, ki so z mestom funkcionalno intenzivno povezana. Na tem območju živi 89 % prebivalcev mestne občine.

Hierarhično in policentrično poselitveno mrežo sestavljajo:

- mesto Koper, kjer prebiva približno 50 % vseh prebivalcev občine, kot središče in nosilec urbanih funkcij ter dejavnosti;
- primestna naselja z več kot 1000 prebivalci: Dekani, Sveti Anton, Škofije, Hrvatini, Pobegi, Bertoki-Prade; naselja so v neposrednem nižinskem in gričevnatem obalnem zaledju;
- vasi in naselja v podeželskem zaledju.

Jedrno urbano cono (urbano območje) tvorijo historično mestno jedro na nekdanjem otoku ter novejši mestni predeli na nasutih nižinskih predelih in na gričevnatih obronkih proti jugu (Semedela, Markovec, Šalara). V mestu Koper so zgoščene glavne urbane funkcije, vsebine in programi, ki so vezani na neposredno bližino morja in morske obale.
Koper se na državni in mednarodni ravni razvija v pomembno državno tovorno prometno vozlišče in morsko pristanišče. Kot obalno somestje s Piranom in Izolo razvija funkcije središča nacionalnega pomena in se na mednarodni ravni povezuje s sosednjimi regijami Italije in Hrvaške. Poleg tega ohranja in krepi funkcijo občinskega in regionalnega središča regije Istra, Brkini in Kras.

Prihodnji razvoj širšega mestnega in primestnega prostora načrtuje nadaljnji razvoj in reurbanizacijo osrednje urbane cone ter načrtno preusmerjanje urbanih tokov tudi v primestni prostor. Tako razširjeno urbano območje Kopra se funkcionalno povezuje s sosednjimi naselji, Ankaranom, Izolo in Piranom, v okviru obalnega somestja ter s čezmejnima urbanima območjema Trsta in hrvaške Istre, pomembne pa so tudi intenzivne povezave mesta s podeželskim zaledjem. V kontekstu obalnega somestja in širših čezmejnih povezav so pomembni razvojni izzivi zlasti na področju usklajenega razmeščanja dejavnosti v obalnem prostoru, komplementarno razvijanje urbanih vsebin ter vzpostavitev medsebojnih povezav trajnostne mobilnosti za še intenzivnejše in učinkovitejše dopolnjevanje in prepletanje urbanih funkcij znotraj somestja ob čim manjših obremenitvah za prostor in okolje, ki bo uporabnikom dostopno in prijazno. V razmerju urbanega območja mesta do podeželskega zaledja

in širšega gravitacijskega območja regije pa so izrazitejše hierarhične povezave in odvisnosti: urbano območje zagotavlja oskrbne, zaposlitvene in druge urbane funkcije za širše vplivno območje, zaledje pa ponuja urbanemu območju naravno bolj ohranjeno ter manj obremenjeno okolje za oskrbo s hrano, dejavnosti športa, rekreacije in turizma, neposredni vir delovne sile ipd.

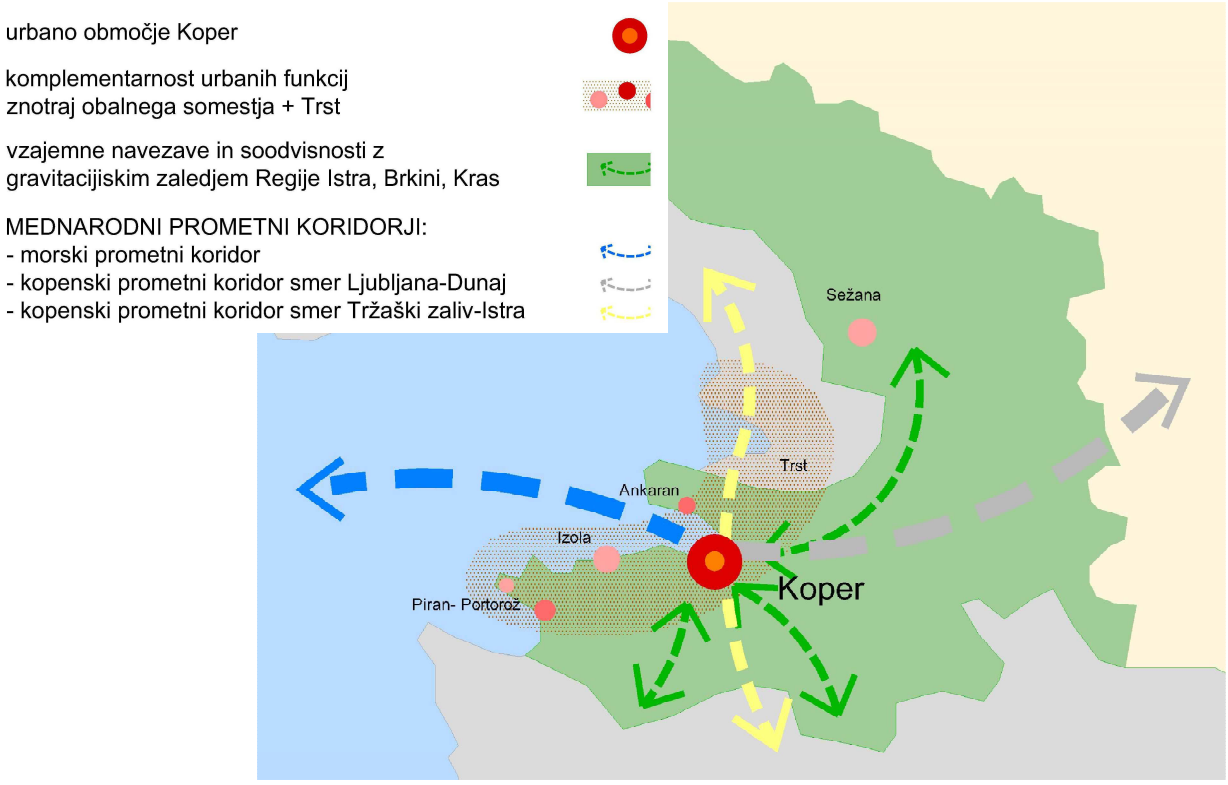

Slika: **Umeščenost urbanega območja Koper v funkcionalne okvire obalnega somestja in širšega gravitacijskega zaledja**

2.2 Območje izvajanja trajnostne urbane strategije

Območje izvajanja TUS Koper je opredeljeno kot jedrno mestno območje, ki je določeno z mejo območja naselja Koper, privzeto po formalni meji Registra prostorskih enot (SURS, 2020) in funkcionalno urbano območje (FUO), ki ga opredeljujejo gravitacijski vplivi mesta.

FUO je gospodarska, ekonomska enota; območje, ki je sestavljeno iz mesta kot središča, navezovalnih mest (upoštevajoč slovenski policentrični urbani sistem) in gravitirajočega območja, ki je funkcionalno povezano s središčem. FUO bo fleksibilno opredeljeno na izvedbeni ravni projektov (INTUS) za vsak posamezni projekt oziroma ukrep, upoštevajoč specifične razvojne izzive in cilje, koriščenje potencialov in načrtovane oziroma predvidene učinke[2].

[2] FUO za trajnostno mobilnost bo lahko širše od FUO za zeleno infrastrukturo mesta, prenovo degradiranih urbanih območij ali revitalizacijo historičnega mestnega jedra.

FUO znotraj teritorija Mestne občine Koper poleg jedrnega območja obsega še primestni pas in podeželsko zaledje občine, dejansko pa presega tudi teritorialne okvirje Mestne občine Koper, zlasti na področju trajnostne mobilnosti, okoljskih in infrastrukturnih projektov ipd..

Znotraj urbanega območja Koper kakor tudi v okviru FUO se bodo načrtovali in izvajali ukrepi za podporo ciljev vseh petih politik evropske kohezijske politike v obdobju 2021-2027 (glej poglavje 1.2 Izhodišča evropske politike regionalnega razvoja).

V jedrnem mestnem območju živi slaba polovica oziroma 25.753 prebivalcev Mestne občine Koper (v letu 2020). Skupno na območju urbane in suburbane koncentracije, ki zavzema 20 % površine občine, živi 89 % prebivalcev Mestne občine Koper.

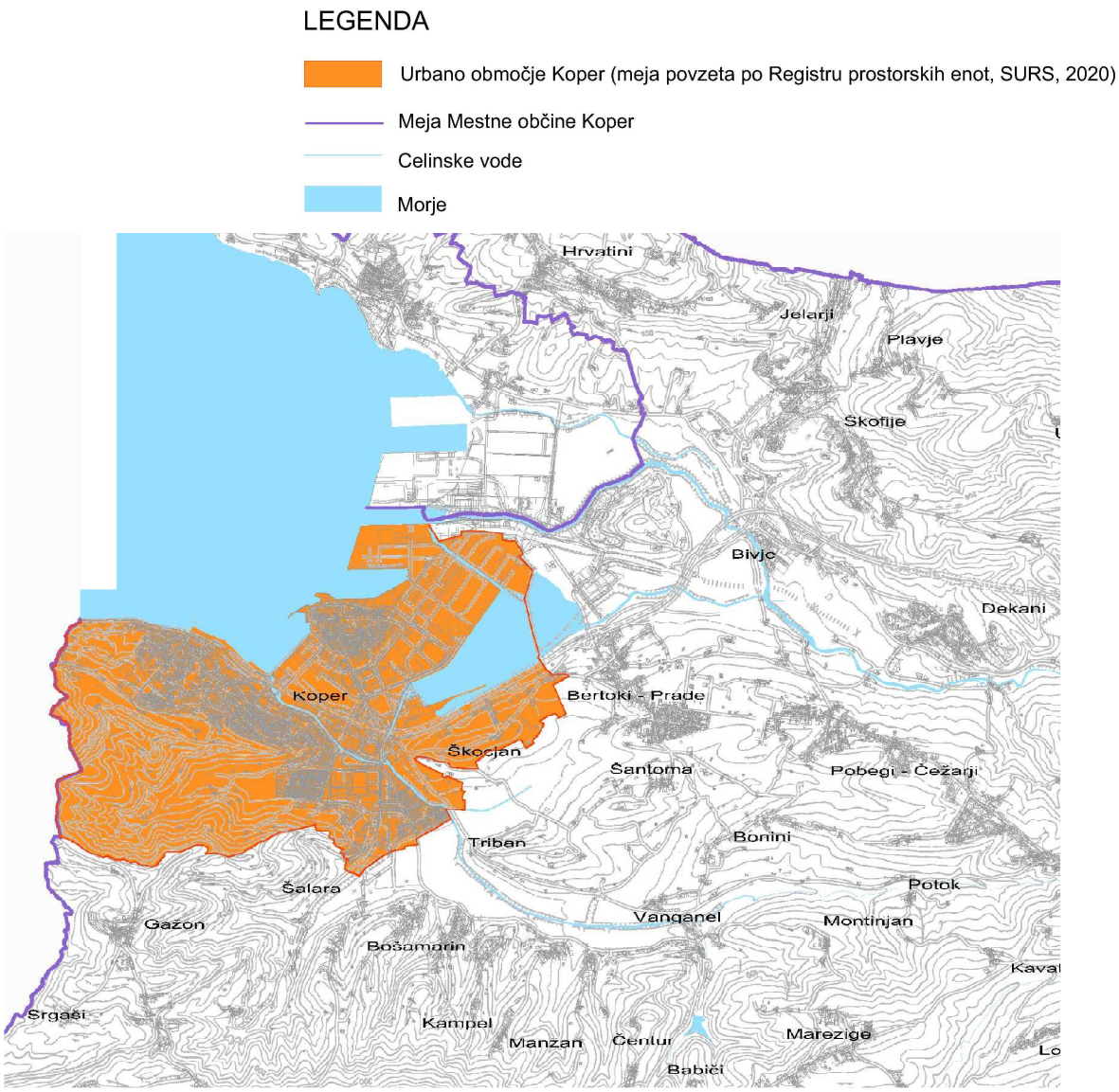

Slika: **Prikaz meje urbanega območja Koper**

3. PREGLED IN ANALIZA STANJA URBANEGA OBMOČJA MESTA KOPER

3.1 Demografski oris in trendi demografskega razvoja[3]

3.1.1 Demografski oris

Skupno število prebivalcev v Mestni občini Koper je v letu 2020 doseglo število 52.630. V obdobju 2010-2020 se je skupno število prebivalcev le minimalno povečalo, in sicer za manj kot 1%, pri čemer pa je pomembno poudariti, da se ta stabilnost ohranja na račun priseljevanja, medtem ko je naravni prirast negativen. Za priselitve so najbolj privlačna primestna naselja in mesto Koper. V letu 2020 je bilo skupno število prebivalcev naselja Koper 25.753 in se je v obdobju 2010-2020 povečalo za približno 3%.

Pomembna demografska značilnost Mestne občine Koper in še posebej mesta Koper je visok delež priseljenega prebivalstva, iz česar izhaja tudi pestra kulturna in narodnostna struktura. Poleg tega ima mesto status dvojezičnega območja, kjer živi avtohtona italijanska skupnost.

Mestna občina Koper spada med gosteje poseljena območja v Sloveniji s povprečno gostoto 169 prebivalcev/km^2. Ob upoštevanju dejanske razporejenosti naselij znotraj območja občine, ki se deli na intenzivno urbaniziran obalni in priobalni pas ter redkeje poseljeno podeželsko zaledje, pa lahko ugotovimo, da je večina prebivalstva skoncentrirana v ožjem mestnem in priobalnem območju. Gostota prebivalstva v mestu Koper tako doseže kar 1291 prebivalcev/km^2.

Prostorska razmeščenost prebivalstva v občini je v zadnjem desetletju stabilna, opazno je le minimalno povečanje deleža prebivalstva v obalnem območju (primestni pas) na račun mesta Koper. Pomembno je, da se ohranja stabilna demografska slika in vitalnost podeželskega zaledja.

Na območju naselja Koper (to je urbano območje Koper) živi 50 % vseh prebivalcev Mestne občine Koper, poleg tega pa je na tem območju tudi izrazita koncentracija vseh začasnih in sekundarnih prebivalcev in uporabnikov (turisti in drugi obiskovalci, delovni migranti, študenti in šolajoči), kar pomeni veliko populacijsko zgostitev znotraj urbanega območja Koper v primerjavi z ostalimi predeli Mestne občine Koper.

Po podatkih iz leta 2018 je na območju naselja Koper približno 11.000 gospodinjstev s povprečno 2,2 člana. Delež nenaseljenih stanovanj v naselju Koper znaša 19,9%, v obmestnih naseljih 23,85% v podeželskih naseljih pa 45,33 %. Po drugi strani pa se občina sooča s pomanjkanjem neprofitnih stanovanj, kar nakazuje na problem strukturnega neskladja na stanovanjskem področju. Drugo področje stanovanjske problematike je vezano na starost in s tem povezano stanje stanovanjskega fonda: po demografskih ocenah živi v 4.725 večstanovanjskih stavbah, zgrajenih med letoma 1945 in 1980, 14.635 prebivalcev. Mestna občina Koper kakor tudi zasebni lastniki nepremičnin v zadnjih letih usmerjeno izvajajo energetske in druge prenove

[3] Vsebina poglavja povzema statistične podatke SURS-a (vpogled oktober 2020) in Demografske študije Mestne občine Koper za potrebe prostorskega načrtovanja (UIRS, 2019).

večstanovanjskih stavb, kar je bil tudi eden izmed prednostnih ciljev prve izvedbene etape TUS Koper.

Delež starejših v občini (osebe stare nad 65 let) se v zadnjih letih povečuje in je v letu 2020 znašal 20,75 % vseh prebivalcev, kar je primerljivo s slovenskim povprečjem, ki je 20,2 %. Delež starejših v urbanem območju Koper v istem časovnem preseku je znašal 21,7 %. Pomembna demografska značilnost Mestne občine Koper, ki pa še posebej velja za naselje Koper, je hitro naraščanje deleža starejših kot posledica intenzivnega priseljevanja v drugi polovici 20. stoletja. Samo v naselju Koper se je v zadnjih petih letih delež povečal s 17,9 % na 21,7 %. Tako bo ključna determinanta bodočega demografskega razvoja urbanega območja Koper in celotne občine staranje prebivalstva. V Mestni občini Koper se v naslednjih desetletjih pričakuje porast starejših prebivalcev nad 65 let za 66,6 % oziroma iz 9.920 v letu 2019 na 14.884 do leta 2041.
V zvezi s tem postaja vse pomembnejši razmislek in celovito načrtovanje ustrezne družbene infrastrukture (institucije, podporni programi in službe), spremljajočih oskrbnih in storitvenih dejavnosti ter prostorskih ukrepov in ureditev (pomen dostopnosti in univerzalne graditve objektov, storitve in gradnja domov za ostarele, gradnja varovanih stanovanj, manjše potrebe po gradnji šol in vrtcev, ipd.).

Izobrazbena struktura v občini ne odstopa bistveno od strukture celotne Slovenije. Glede na stopnjo razvoja občine s sedežem univerze je po pričakovanjih nekoliko višji delež ljudi z višješolsko oz. visokošolsko izobrazbo (27 %), kot velja za Slovenijo. Na drugi strani pa je opazen tudi višji delež ljudi z osnovnošolsko izobrazbo ali manj (18 %), ki je odraz večjega deleža starostnikov (ki se jim pripisuje nižjo stopnjo izobrazbe) in večjega števila tujih priseljencev (nižje kvalificirana ali nekvalificirana delovna sila). 55 % prebivalstva ima srednješolsko izobrazbo.

Leta 2019 je bilo v Mestni občini Koper 23.034 delovno aktivnih prebivalcev s prebivališčem v občini (zaposlene in samozaposlene osebe), kar je 67,7 % vseh delovno sposobnih prebivalcev koprske občine (prebivalcev, starih med 15 in 64 let). Primerjava statističnih kazalnikov je v zadnjih letih spodbuda, saj je stopnja delovne aktivnosti po bistvenem padcu leta 2014 na 45,9 %, v letu 2019 ponovno dosegla raven iz leta 2009 (65 %).
Stopnja registrirane brezposelnosti je v bila v letu 2020 9,1%, kar je izenačeno s slovenskim povprečjem. Stopnja registrirane brezposelnosti je v zadnjih letih konstantna. Brezposelnost mladih se vsled splošnega povečevanja brezposelnosti zvišuje, vendar v primerjavi z ostalimi območji v Sloveniji problem ni tako izrazit. Na področju zaposlitev sta bolj pereča začasnost in sezonska naravnanost zaposlitev, kar ustvarja neugodna nihanja na trgu delovne sile, predvsem pa ne omogoča dolgoročne ekonomske stabilnosti za znaten del delovno aktivnih prebivalcev.
V slovenskem merilu je Mestna občina Koper zaposlitveno privlačna občina. Število delovnih migrantov iz ostalih občin v MOK z leti postopoma narašča, ob tem pa se povečuje tudi delež prebivalcev, ki se vozijo na delo izven koprske občine. Ugoden je tudi podatek o povprečni bruto plači, ki odraža dobro gospodarsko stanje občine in

strukturo delovnih mest. Povprečna bruto plača v Mestni občini Koper je za 4,4 % višja od slovenskega povprečja.

Po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve število prejemnikov denarne socialne pomoči v Mestni občini Koper v zadnjih letih narašča.
Za Mestno občino Koper velja, da ima dokaj visok indeks delovne migracije (113,1), kar pomeni, da je v občini relativno veliko delovnih mest, ki jih zasedajo tudi delovni migranti iz drugih slovenskih občin (prebivalci sosednjih občin se vozijo na delo v MOK). Po drugi strani pa je izven matične občine zaposlenih 34,9 % delovno aktivnih občanov občine. Z razvojem univerze so se spremenili migracijski tokovi šolajočih (poleg odliva tudi priliv iz drugih krajev in regij).

3.1.2 Položaj mladih v mestu[4]

Na celotnem območju Mestne občine Koper je v letu 2020 imelo stalno prebivališče 5.796 mladih med 15 in 26 letom starosti, kar predstavlja 9,3 % vseh prebivalcev občine. Brezposelnost mladih je v upadanju in je v letu 2020 znašala 6,2 %, kar je bistveno boljše od slovenskega povprečja (19,6 %).
Na območju Mestne občine Koper deluje okvirno šest organizacij, ki podpirajo aktivno zaposlovanje mladih: izvajajo programe kariernega svetovanja, dodatnega izobraževanja, pomagajo pri navezovanju stikov z zaposlovalci, spodbujajo podjetništvo. Mladi kot največjo pomanjkljivost izpostavljajo pomanjkanje možnosti za pridobivanje delovnih izkušenj. Spodbudno je dejstvo, da si večina mladih v obalnih občinah želi zaposlitve v domačem okolju in ne izraža težnje po odseljevanju.
Mestna občina Koper ne izvaja sistematičnih ukrepov na področju stanovanjske politike za mlade. Večina mladih živi v matičnih gospodinjstvih. Splošno zadovoljstvo mladih s svojimi bivanjskimi razmerami s starostjo upada, kar nakazuje, da je osamosvajanje mladih oteženo. V zadnjih letih se je povečala zmogljivost študentskih domov (iz približno 220 na približno 320 postelj), kar zadošča za 6,3 % vseh vpisanih študentov in je neprimerljivo z zmogljivostmi ostalih univerzitetnih mest v Sloveniji.
Za podporne vsebine in aktivnosti mladih na urbanem območju Koper deluje več organizacij, kot so Center mladih Koper, Klub študentov občine Koper in Študentska organizacija Univerze na Primorskem, Kulturno izobraževalno društvo Pina idr. Organizacije skrbijo za druženje, izobraževanje in izmenjavo znanj, informiranje in osveščanje, ustvarjanje in kulturno življenje, aktivno participacijo.

[4] Vsebina poglavja povzema rezultate raziskave Mladi v obalnih občinah- Analiza stanja (Cunk ur., 2014) in aktualne statistične podatke (vira: SURS in ZRSZ, zajem podatkov oktober 2020).

3.1.3 Položaj starejših v mestu[5]

Na območju Mestne občine Koper delujejo različni programi in storitve socialnega varstva in oskrbe za starejše tako v okviru institucionalnega varstva (dva domova upokojencev in en oskrbni dom) kot aktivnih oblik pomoči na domu, izobraževalnih in drugih podpornih programov, ki v največji meri spodbujajo in podpirajo čim bolj kakovostno in čim daljšo samostojno življenje starejšega prebivalstva. Na voljo so tudi varovana stanovanja za starejše. Na območju občine deluje okvirno 16 društev upokojencev, v katere je vključenih okvirno 5.500 članov, kar predstavlja več kot polovico vseh starejših od 65 let.
Težnja na področju življenja starejših je ohranjanje čim daljše aktivnosti, kakovostnega in samostojnega bivanja v domačem okolju. Temu se morajo v prvi vrsti prilagajati programi in vsebine zdravstva, socialnega varstva in drugih družbenih dejavnosti, dejansko pa gre za dolgoročno prilagoditev družbe, prostora in dejavnosti v njem. Starejši kot ključni problem in pomanjkljivost z vidika vsakodnevnih potreb in življenja na območju urbanega območja Koper izpostavljajo slabšanje dostopnosti mestnega središča in urbanih funkcij zaradi vse večjega omejevanja parkiranja. Prav tako pa njihovo mobilnost omejujejo tudi manj privlačne površine za pešačenje (ni naravne sence, fizične ovire, stopnice, strme klančine ipd.). Na drugi strani poudarjajo, da so splošno počutje, občutek varnosti in vključenost starejših v mestu dobri. Mestna občina Koper je v zadnjih letih za izboljšanje oskrbe starejših uvedla in okrepila izvajanje različnih podpornih programov in služb, kot je ustanovitev Gerontološkega centra, brezplačni prevozi za starejše, širjenje aktivnosti Centra dnevnih aktivnosti tudi v kraje podeželskega zaledja, posredno pa so za boljšo mobilnost in dostopnost pomembni tudi uvedba brezplačnega električnega minibusa za prevoze po historičnem mestnem jedru, nove in podaljšane linije mestnega potniškega prometa, povečana frekventnost avtobusov ipd.. .

3.1.4 Trendi demografskega razvoja[6]

Število prebivalstva se bo do leta 2029 povečalo za približno 4,6 %, do leta 2041 pa za 6,7 % na okvirno 56.200 prebivalcev oziroma približno 180 na leto. Projekcija demografskega razvoja do leta 2041 kaže pomembne spremembe starostne strukture prebivalstva v smeri izrazitega naraščanja deleža starejših od 65 let na eni strani in upad v starostni skupini 0 do 14 let. Projekcija je spodbudnejša za starostne skupine aktivnega prebivalstva, kar predstavlja stabilne demografske temelje za razvoj in ohranjanje vitalnosti v celotnem merilu občine.

[5] Mnenje in oceno položaja starejših v mestu smo pridobili v razgovoru s predstavniki Zveze društev upokojencev Mestne občine Koper in Centra dnevnih aktivnosti za starejše občane Koper.
6 Povzeto po Demografski študiji Mestne občine Koper za potrebe prostorskega načrtovanja (Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 2019)

3.2 Družbene dejavnosti

Mesto Koper ima vlogo lokalnega, regionalnega in državnega središča družbenih dejavnosti. Opremljenost urbanega območja Koper z družbenimi programi in vsebinami prispeva h kakovosti življenja v mestu. Rezultati anket in raziskav izpred nekaj let (Žakelj ... [et al.], 2014) so pokazali, da so prebivalci z življenjem in opremljenostjo v mestu v večini zadovoljni in razen posameznih mikrolokacijskih izjem ni bistvenih odstopanj med soseskami in mestnimi predeli. Obstaja povezava med prostorsko urejenostjo sosesk in zadovoljstvom glede bivalnih pogojev: v starejših, dotrajanih soseskah je zadovoljstvo manjše, zaznan je občutek manjše varnosti prebivalcev, pogosteje se izraža vandalizem. Na nivoju celotne občine se izvajajo družbeni programi in vsebine. Večina vsebin in programov družbene infrastrukture je sicer skoncentrirana na območju mesta, vendar pa se opremljenost izboljšuje tudi v primestnih naseljih in na podeželju s stalnim dopolnjevanjem in bogatenjem vsebin (osnovne šole in vrtci, ambulante družinske medicine, potujoča knjižnica, lokalna kulturna in turistična društva, kulturni domovi, razpršenost prireditev in specifični dogodki na podeželju).

3.2.1 Izobraževanje

Mesto Koper je pomembno izobraževalno središče na vseh stopnjah izobraževanja. Izobraževalne ustanove zagotavljajo oskrbo za mesto, celotno občino in širšo regijo (srednješolski, visokošolski in univerzitetni programi). S formalno ustanovitvijo in sedežem Univerze na Primorskem se vse bolj uveljavlja tudi kot univerzitetno mesto. S tem so izobraževalni programi mesta presegli regionalni okvir in je mesto z univerzo tudi v tem pogledu pomembno kot nacionalno središče.

Predšolska vzgoja se na celotnem območju Mestne občine Koper izvaja na 26-ih lokacijah v treh samostojnih vrtcih in na petih osnovnih šolah. Skupaj je bilo v letu 2020 v vrtce vključenih 2.075 otrok, kar je 12% manj kot v letu 2014, odstotek vključenosti v vrtce pa je konstanten pri približno 83,5 %, kar za približno 10 % presega slovensko povprečje. Zmogljivost in lokacije izvajanja programov predšolske vzgoje vseskozi poskušajo čim bolj slediti potrebam in željam staršev. Prilagodljivost kapacitet je pomembna zaradi odzivnosti na stalno spreminjanje števila potrebnih mest. Največji interes vključevanja v program predšolske vzgoje je na območju mesta Koper kot posledica velike koncentracije prebivalstva, povečanja generacij, kakor tudi velike koncentracije delovnih mest v urbanem središču. Predšolska vzgoja v vrtcih se večinsko izvaja v javnih zavodih, na območju mesta deluje le nekaj zasebnih izvajalcev predšolske vzgoje in varstva (varuhi, zasebni vrtci).

Na območju Mestne občine Koper deluje 11 osnovnih šol na 15-ih lokacijah. Na ožjem urbanem območju mesta Koper so 4 osnovne šole, v katere je vključenih 55 % vseh osnovnošolcev oziroma 2.510 učencev (podatek za leto 2020). Mestna občina Koper stalno posodablja šolsko infrastrukturo in jo tudi glede zmogljivosti prilagaja potrebam. Demografske projekcije do leta 2041 predvidevajo upad šoloobveznih otrok, tako da gradnje novih ali zmogljivejših šol ne bodo potrebne.

Na območju mesta Koper delujejo še Glasbena šola Koper, 4 srednje šole, samostojna visokošolska izobraževalna ustanova Alma Mater Europaea in 4 fakultete Univerze na Primorskem, vključno z njenim sedežem in sedežem več raziskovalnih in podpornih institucij. V študijskem letu 2019/2020 je bilo skupno število vpisanih študentov univerze (na 6-ih fakultetah) 5.100.

Občina vseskozi spodbuja tudi dejavnosti vseživljenjskega izobraževanja. Programe vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih izvaja Ljudska univerza Koper, zasebni Izobraževalni center Memory, Središče Rotunda, Univerza za tretje življenjsko obdobje ter sorodne socialne organizacije, ki vsebinsko in prostorsko stalno krepijo in razširjajo svoje aktivnosti, zato se dostopnost tovrstnih programov stalno izboljšuje.

3.2.2 Znanstveno-raziskovalna dejavnost

Glavna in prepoznavna nosilca znanstveno-raziskovalnih in razvojnih dejavnosti v mestu sta Univerza na Primorskem ter Znanstveno raziskovalno središče Koper. Obe ustanovi delujeta izrazito interdisciplinarno s prepletanjem humanističnih, družboslovnih in naravoslovno-tehniških ved z osredotočenostjo na znanstveno preučevanje tematik Sredozemlja in (zgornje)jadranskega območja. S tem utrjujeta in znanstveno opredeljujeta pomen in vrednote prostora ter kulturnega okolja, iz katerih izhajata in v katerih delujeta. S tem komplementarno dopolnjujeta in bogatita slovenski znanstveno-raziskovalni prostor, aktivno se vključujeta tudi v mednarodno znanstveno-raziskovalno sfero, predvsem pa predstavljata pomembno dodano vrednost in razvojni potencial za lokalno gospodarstvo in skupnost kot celoto.
Univerza na Primorskem vidi tudi možnosti za aktivno participacijo in strokovni prispevek pri strateškem načrtovanju urbanega prostorskega razvoja, zlasti na področju spodbujanja biodiverzitete in uvajanja sodobnih tehnologij ter aplikativnih znanj v kontekst trajnostne urbane prenove[7].
S svojim delovanjem univerza predstavlja »laboratorij intelektualnega kapitala, ki zagotavlja prostoru jugozahodne Slovenije potencial za preboj med najhitreje razvijajoče se evropske regije« (http://www.upr.si/). Delovanje univerze ima v tem pogledu širši regionalni in državni pomen, kar se ne nazadnje kaže tud vse večjem številu študentov iz celotne Slovenije. Pomembna dodana vrednost univerze je vse večji delež tujih študentov (14 %) in vse večje število gostujočih profesorjev in raziskovalcev (že preko 150 v letu 2018), kar Koper postavlja tudi na evropski zemljevid univerzitetnih mest.
Na področju gospodarstva se raziskovalne inštitucije povezujejo z organizacijami iz različnih gospodarskih panog in poslovnih okolij, in sicer v turizmu, bančništvu, zavarovalništvu, IKT sistemih, logistiki, prehrambni industriji idr., vendar pa je implementacija tovrstnih povezav še premalo izkoriščena za opaznejše gospodarske učinke. Kot podporna institucija deluje Univerzitetni podjetniški inkubator, še vedno

7 Povzeto po prispevku Univerze na Primorskem v okviru aktivnega sodelovanja (zainteresirane, strokovne) javnosti pri novelaciji TUS Koper, oktober 2020.

pa ni realiziran tehnološki park. Na področju negospodarstva članice univerze sodelujejo z vzgojno izobraževalnimi zavodi (vrtci in osnovnimi šolami), zavodi za zaposlovanje in drugimi zavodi (večjimi slovenskimi bolnišnicami, zdravstvenimi domovi, domovi upokojencev itd.). Tudi na tem področju je še veliko možnosti za krepitev povezovanja, zlasti za povečevanje ugodnih medsebojnih sinergij tako na socialnem področju kakor tudi v tržnem smislu.
Prisotnost in razvojni potenciali znanstveno-raziskovalnih inštitucij v lokalnem okolju se sicer vse bolj izražajo: dogodki in dejavnosti, študentsko življenje in aktivnosti študentov tvorno sooblikujejo in kakovostno bogatijo utrip mesta zlasti na kulturnem, izobraževalnem, športno-rekreacijskem in družbeno-socialnem področju, precej manj pa je izkoriščen potencial za povezave in implementacijo v lokalnem gospodarstvu.
Inštitucije nimajo vseh zadostnih ali ustreznih infrastrukturnih in prostorskih pogojev, predvsem univerzitetne knjižnice, študentskega kampusa in nastanitev.

3.2.3 Šport in aktivno preživljanje prostega časa

Osnovna celica športih aktivnosti so na primarni ravni športna društva in športne organizacije, preko 70 jih je združenih v Športno zvezo Koper, ki deluje že več kot 40 let. Na sekundarni ravni za razvoj športa skrbijo vzgojno-izobraževalni zavodi in ustanove. Posebno vlogo na področju športa ima tudi lokalna skupnost, ki zagotavlja prostorske, infrastrukturne in organizacijske pogoje za delovanje društev in organizacij, kakor tudi za individualno športno aktivnost prebivalstva.
Mestna občina Koper na podlagi letnega programa podpira delovanje raznovrstnih športnih panog, športno rekreacijo, vrhunski šport, šport različnih družbenih skupin (otrok, mladine, starejših, oseb s posebnimi potrebami...). V izvajanje letnega programa športa je vsako leto na celotnem območju občine vključenih nekaj manj kot 100 športnih društev, športnih organizacij in ustanov s skupno okoli 10.000 člani. Preko 2.500 športnikov v več kot 30-ih športnih panogah pa je vključenih v tekmovalne sisteme nacionalnih panožnih zvez.
Športni park Bonifika je osrednja športno-rekreativna površina mesta Koper, ki se razprostira na več kot 5 ha in obsega širok nabor športnih površin na prostem. Športni park Bonifika je namenjen najširšemu krogu uporabnikov: vrhunskemu in društvenemu športu, organiziranim vadbam, šolski športni vzgoji, športnim programom za otroke in mladino, individualnim rekreativcem ter organizaciji najrazličnejših športnih in družabnih prireditev lokalnega, regionalnega, državnega in mednarodnega pomena (tekme, športne igre in srečanja, prvenstva in turnirji ipd.). Športni center vsako leto obišče okoli 170.000 uporabnikov in obiskovalcev.
Ugodne klimatske razmere omogočajo celoletno uporabo športne infrastrukture. Park se sooča s preobremenjenostjo in pomanjkanjem prostih zelenih površin ter problemom dostopnosti. Osnovno športno infrastrukturo dopolnjujejo parkirišča, v neposredni bližini pa so še Balinarska dvorana Koper, športna dvorana Osnovne šole Koper, Arena Bonifika in Olimpijski bazen Koper. Tako razširjeno območje športnega parka predstavlja osrednjo odprto večnamensko površino v samem središču mesta.

Na območju urbanega območja Koper se nahajajo obstoječi objekti športne infrastrukture:

- Športni park Bonifika,
- Tenis center Bonifika
- nogometni stadion,
- Arena Bonifika,
- atletski stadion,
- Olimpijski bazen Žusterna,
- Center vodnih športov Žusterna,
- Olimpijski bazen Koper,
- Center športov na mivki,
- Balinarska dvorana na Markovcu,
- Plezalni center Koper.

Športna infrastruktura v mestu omogoča raznovrstno in komplementarno vsebinsko ponudbo športa in rekreacije, ki jo dopolnjuje sodobna in zmogljiva spremljajoča infrastruktura (parkirišča, dvorane). Z možnostjo kvantitativne in vsebinske nadgradnje ponudbe, s krepitvijo navezav z različnimi drugimi dejavnostmi in storitvami (kot so zdravstvo in terapevtske storitve, izobraževanje, znanost in raziskovalna dejavnost idr.) in v sodelovanju z lokalno in širšo regionalno turistično infrastrukturo in nastanitvami pa ima Koper izjemen potencial za oblikovanje celostne turistične ponudbe športne turistične destinacije, kar potrjujejo raznovrstni športno-rekreativni dogodki (Istrski maraton, Eurobasket 2013, svetovno prvenstvo v karateju 2015, Ironman 70.3, mednarodni rokometni festival Eurofest, evropsko univerzitetno prvenstvo odbojke na mivki 2019, ...). Pomemben del tega potenciala je poleg grajene infrastrukture tudi človeški/ družbeni faktor: tradicija športa, usposobljeni in izkušeni kadri na različnih športnih področjih, v spremljajočih dejavnostih ter turizmu. Kakovost in celovitost športne infrastrukture potrjuje tudi leta 2016 pridobljeni status Kopra kot panožnega olimpijskega centra za plavanje, nogomet, košarko, rokomet atletiko, tenis in odbojko na mivki.

3.2.4 Kultura

Na območju mestnega središča Kopra deluje več javnih zavodov s področja kulture, med njimi Pokrajinski muzej, Pokrajinski arhiv, Gledališče Koper, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, Glasbena šola Koper, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti (JSKD) in vrsta društev, zavodov ter drugih organizacij, ki izvajajo in skrbijo za kulturne dejavnosti za mesto, občino in širši regionalni prostor. V letu 2020 je začel delovati enoviti občinski Zavod za mladino, kulturo in turizem, s ciljem boljšega prepletanja vsebin in skupnih sinergij.
V kulturno dogajanje se aktivno vključujejo tudi študentske organizacije, medkulturna društva, mladi, starejši in Samoupravna skupnost italijanske narodnosti Koper kot osrednja organizacija italijanske manjšine. Na celotnem območju Mestne občine Koper deluje okoli 130 društev in skupin, ki izvajajo programe s področja kulturnih dejavnosti, kar omogoča uresničevanje potreb po kulturnem udejstvovanju, ustvarjanju in poustvarjanju okoli 7.000 članom (tako občine kot širše okolice).

Mestna občina Koper si stalno prizadeva za bogatenje kulturnega dogajanja in vsebin v mestu, saj to utrjuje njegovo prepoznavnost, prispeva k živahnemu urbanemu utripu, ponuja kakovostno preživljanje prostega časa za meščane in privablja obiskovalce. Večina pomembnejših kulturnih prizorišč je v mestnem središču: Taverna, dvorana sv. Frančiška, Pretorska palača, stavba gledališča, Pokrajinski muzej. Velik potencial kot prizorišče kulturnih dogodkov pa ima celoten ambient historičnega mestnega jedra s trgi, ulicami, notranjimi dvorišči palač, mestne obale in mestne zelene površine (park ob obalni promenadi, Ukmarjev trg, Hlavatyjev park).
MOK vidi v razvoju in dvigu kakovosti kulturnih vsebin pomembno sestavino prepoznavnosti mesta in občine kot celote, turistične ponudbe, potencial za povezave z znanstveno-raziskovalno sfero in izobraževanjem, obogatitev družbenega življenja in s tem pozitivnega prispevka h kakovosti bivanja. Vse štiri obalne občine so prepoznale velik pomen in potencial v skupnem delovanju in razvoju kulture, saj gre za enoten kulturni prostor zgodovine, sedanjosti in prihodnosti. Zato so zasnovale skupno razvojno strategijo na kulturnem področju »Kultura.PIKA Cultura.PIKA Istrska kulturna strategija« (2020), skupaj pa kandidirajo tudi za evropsko prestolnico kulture 2025.

3.2.5 Socialno varstvo

Občina nenehno skrbi za razvoj in dopolnjevanje programov socialnega varstva za različne skupine prebivalstva: starejše, otroke in mladostnike, osebe s posebnimi potrebami in druge depriviligirane skupine. Storitve in programi socialnega varstva so namenjeni preprečevanju in odpravljanju socialnih stisk ter težav posameznikov, družin in skupin prebivalstva, pomembne so za njihovo enakopravnejše in aktivnejše vključevanje v družbo.
Na območju mesta deluje poleg Centra za socialno delo Južna Primorska še vrsta drugih organizacij, ki izvajajo programe socialnega varstva, kot so Rdeči Križ - Območno združenje Koper, Škofijska Karitas, Center dnevnih aktivnosti za starejše občane Koper, Javna služba pomoči družini na domu, Gerontološki center, Center za pomoč na domu Mali princ Koper ter več organiziranih storitev socialnega servisa za starejše in invalidne osebe. V mestu deluje tudi več dnevnih, varstveno-delovnih centrov in stanovanjskih skupnosti za osebe s posebnimi potrebami, kot so slepi in slabovidni, osebe s cerebralno paralizo, osebe z dušenimi težavami ipd.
V mestu prav tako delujeta dva javna socialnovarstvena zavoda oziroma domova upokojencev. Mesto v zadnjih letih razvija tudi ponudbo oskrbovanih stanovanj.
V mestu pa ima sedež še vrsta društev, ki izvajajo programe socialnega varstva za druge ranljive oziroma depriviligirane skupine prebivalstva.
Občina kot razvojne prioritete in operativne cilje na področju socialnih dejavnosti izpostavlja naslednje potrebe:

- širitev in krepitev mreže medgeneracijskih centrov,
- vzpostavitev stanovanjskih skupin in bivalnih enot z nastanitveno podporo za socialno ranljive skupine prebivalstva,
- razvoj socialnega podjetništva in
- spodbujanje aktivne participacije socialno ranljivih skupin.

Ker se pretežni del storitev in programov socialnega varstva izvaja v mestu, je posebna pozornost namenjena zagotavljanju dosegljivosti in dostopnosti do teh storitev in programov čim širšemu krogu uporabnikov (tudi iz zaledja) in s tem preprečevanju socialne izključenosti ranljivejših skupin prebivalstva. V tej smeri MOK prilagaja in razvija ustrezne podporne vsebine tudi za bolj oddaljena območja, kot na primer storitve Gerontološkega centra, brezplačni prevozi za starejše in socialno ogrožene osebe ipd..

3.2.6 Skrb za zdravje ljudi in zdravstvena dejavnost

V MOK je organizirana razvejana in strukturirana mreža zdravstvenih dejavnosti na primarni ravni, ki vključuje osnovno zdravstveno in lekarniško dejavnost.

Z izgradnjo novega objekta Zdravstvenega doma Koper-Bonifika na Ljubljanski cesti v Kopru je bila rešena prostorska problematika dejavnosti, ki so delovale v neprimernih prostorih na razpršenih lokacijah (Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od prepovedanih drog, patronažna služba in nega na domu, dispanzer za pljučne bolezni in tuberkulozo, psihiatrija, dispanzer za medicino dela, prometa in športa, splošne ambulante, dežurna zobna ambulanta, urgentna služba). Poleg dejavnosti v okviru ZD Koper so v teh prostorih še društvo SVIT in zasebni zdravniki s koncesijo.
MOK venomer stremi k pridobivanju novih zdravstvenih programov, predvsem:

- splošne ambulante družinske medicine (SADM),
- pediatrija,
- širitev obstoječih SADM z referenčnimi ambulantami,
- krepitev preventivne dejavnosti in promocije zdravega načina življenja.

S pridobitvijo novih programov se bo povečala dostopnost zdravstvenih storitev pacientom in zmanjšala preobremenjenost obstoječih izvajalcev zdravstvenih storitev.

ZD Koper se sooča s prostorskimi težavami, tako da novih ambulant nima kam umestiti, prav tako potrebujejo nove prostore za izvajanje preventivne dejavnosti in dejavnosti promocije zdravega načina življenja. Z vidika optimalnega delovanja in celovite zdravstvene oskrbe za pacienta je delovanje zdravstvenega doma na eni sami lokaciji smotrnejše. Prav tako je operativno, logistično in stroškovno delovanje celotnega zavoda na eni lokaciji gospodarnejše in učinkovitejše. Vendar pa se na drugi strani nakazujejo potencialni problemi zagotavljanja krajevne dostopnosti in odvisnosti širšega zaledja od oskrbe v urbanem središču (več potreb po parkirnih mestih, omejena dostopnost z javnim potniškim prometom, omejena dostopnost za funkcionalno ovirane osebe, starejše ipd.).

Določeni zdravstveni programi se lahko izvajajo tudi v obliki koncesije, pri čemer zagotavljanje prostora ni obveza lokalne skupnosti. Primarno zdravstveno dejavnost kot mrežo je treba na novo določiti, kot tudi usmeritve za nadaljnje podeljevanje koncesij. Prav tako je potrebno na novo določiti nove lokacije izvajanja lekarniške dejavnosti, saj je v MOK možnost vzpostavitve še vsaj dveh lekarn.

Bolnišnična raven zdravstvene oskrbe je organizirana na regionalni ravni s sedežem bolnišnice v občini Izola. Lokacija bolnišnice je za potrebe prebivalstva koprske občine dokaj ugodna. Poleg splošne bolnišnice je na širšem obalnem območju še dopolnjujoča zdravstvena oskrba: ortopedska bolnišnica Valdoltra v Ankaranu, zdraviliška dejavnost na Debelem rtiču, v Strunjanu in Portorožu.

Mestna občina je v letu 2019 vstopila v slovensko mrežo Zdravih mest in leta 2020 pričela aktivno izvajati program projekta Koper – zdravo mesto, katerega osrednji cilj je ohranjanje zdravih in čistih življenjskih razmer, ob tem pa je pomembno tudi osveščanje prebivalcev in širše družbene skupnosti, da prevzamejo večjo odgovornost za izboljšanje lastnega življenja. Program na operativni ravni povezuje številne deležnike, ki v občini izvajajo aktivnosti na področju zdravstva, sociale, izobraževanja, varstva okolja, zdrave prehrane, športa za vse skupine uporabnikov.

Lekarniška dejavnost se izvaja preko mreže lekarn kot del zdravstvene dejavnosti na primarni ravni, pri čemer se kaže izrazita koncentracija lekarn na urbanem območju Kopra (izven tega območja je v občini samo ena od skupno šestih lekarn).

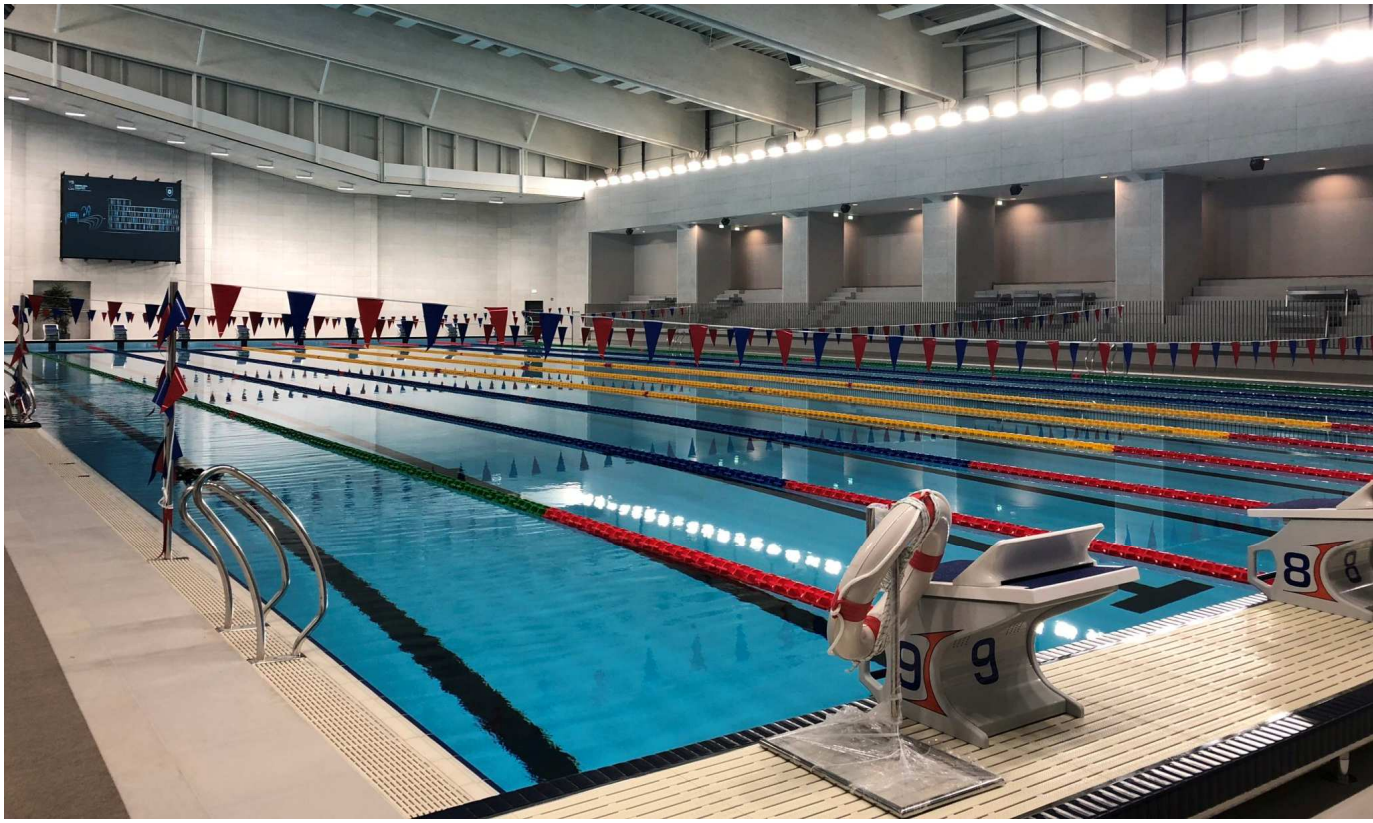

3.3 Gospodarske razmere

Gospodarstvo v Mestni občini Koper ima po številu gospodarskih družb, številu delovnih mest, finančnem obsegu in strukturi gospodarskih dejavnosti prevladujoč vpliv na gospodarske razmere v celotni regiji. Najpomembnejše gospodarske dejavnosti za urbano območje Koper so promet in logistika, trgovina, predelovalne dejavnosti in turizem. Navedene dejavnosti največ prispevajo k celotni bruto dodani vrednosti in zagotavljajo največ delovnih mest.
V Mestni občini Koper je v letu 2018 imelo sedež 2.446 gospodarskih družb, kar predstavlja slabo polovico vseh gospodarskih družb v regiji in 70,7% ustvarjenih prihodkov v regiji. Večina ali kar 96 % vseh podjetij je mirko podjetij z 0-9 zaposlenimi. V mestu Koper, ki predstavlja glavno zaposlitveno središče občine in širše regije, je približno 14.500 delovnih mest (Multimodalna shema..., 2019) od skupno skoraj 25.000 delovnih mest v celotni občini.

Na širšem območju mesta Koper in bližnjega primestnega zaledja (Sermin, Bivje, Dekani) so umeščeni vsi pomembnejši gospodarski akterji v občini. Gospodarska obrtna in razvojna cona Sermin (GORC Sermin) je najpomembnejša in največja gospodarska cona v občini. Znotraj dveh prostorskih etap skupne površine približno 48 ha je prostih zemljišč za gradnjo še okvirno 25,2 ha. Investicijske pobude nakazujejo največji interes in potrebe za dejavnosti, vezane na pristanišče, to so zlasti transport in logistika, skladiščenje in druge spremljajoče in podporne vsebine multimodalnega prometnega vozlišča.

Posamezni nekdanji nosilci gospodarske dejavnosti so v preteklih letih občutno zmanjšali obseg svojega delovanja in s tem tudi gospodarsko moč in vpliv v lokalnem prostoru. Nekateri proizvodni obrati so prenehali z delovanjem. Z opuščanjem in krčenjem gospodarskih dejavnosti so bili nekdanji glavni industrijski kompleksi v mestu, kot so območje Tomosa, cona v Šalari, cona komunalnih dejavnosti ob Badaševici, podvrženi postopnemu propadanju in so postali obsežne sive urbane cone (degradirana urbana območja). Gre za značilen pojav v evoluciji (industrijskih) mest. Reurbanizacija omenjenih con se je v Kopru do sedaj izvajala pretežno samoiniciativno, stihijsko in parcialno glede na konkretne potrebe in vizije lastnikov zemljišč. Dejansko pa bi bilo treba k temu razvojnemu izzivu pristopiti strateško na ravni celovitega mestnega upravljanja in razvoja, ki pa zahteva skupno tvorno sodelovanje mestnih uprav, načrtovalcev in lastnikov zemljišč.

3.3.1 Luka Koper in transportno-logistična dejavnost

Luka Koper je pomemben akter in generator gospodarske aktivnosti v mestu Koper in širšem obalnem prostoru. Luka Koper kot izvajalec osnovne pristaniške dejavnosti zaposluje okoli 1.700 zaposlenih, spremljevalne in podporne aktivnosti s področja špedicije in logistike, servisnih služb, prevozništva, informatike pa še dosti več. Pristanišče je pomembno tudi z vidika družbenih, prostorskih in okoljskih učinkov v urbanem območju Koper. V tem razmerju je izjemnega pomena stalno usklajevanje in partnerstvo za sobivanje pristanišča z mestom in lokalno skupnostjo.

V navezavi na vsebine urbanega razvoja in TUS bodisi skozi izzive, cilje, ukrepe ali projekte izpostavljamo naslednje poudarke:

- Obsežno območje pristanišča zavzema več kot petino pozidanih površin urbanega območja mesta Koper (okvirno 144,6 ha), ki je zaprto carinsko območje v upravljanju države in na razvoj katerega ima lokalna skupnost relativno majhen in samo posreden vpliv.
- Območje pristanišča se je razvilo neposredno ob historičnem mestnem jedru Kopra in v prvih razvojnih fazah zavzelo in preoblikovalo tudi del severne mestne obale. Nadaljnji razvoj pristanišča pa je zaznamoval zlasti urbanizacijo vzhodnega roba mesta ter razvoj cestne mreže.
- Manipulativne obale pristanišča predstavljajo skoraj 40 % oziroma 2,6 km vse občinske obalne črte; le-te so javnosti nedostopne, prav tako je zaradi plovnih poti in sidrišč omejena raba in varnost obalnega morja, kar pomembno zmanjšuje in omejuje možnosti za druge rabe obale in akvatorija.
- Pretovorna in skladiščna dejavnost pristanišča in s pristaniščem povezane spremljevalne dejavnosti so stalni in največji posamični generator okoljskih obremenitev urbanega in primestnega prostora Kopra, kar se kaže kot degradacija prostora in okolja, onesnaženje, ne nazadnje pa vpliva tudi na zdravje in počutje ljudi, ekosisteme in biodiverziteto. Predvsem pa te dejavnosti predstavljajo stalni vir tveganj za okoljske nesreče in večja onesnaženja, požare, eksplozije, vnos tujerodnih vrst, bolezni ipd..

Iz tega izhajajoči cilji in izzivi na področju trajnostnega urbanega razvoja so zlasti:

- aktivacija novih cestnih vstopno-izstopnih točk Luke Koper in kamionskega terminala na Bertoški in Ankaranski bonifiki za dokončno preusmeritev tovornega cestnega prometa, vezanega na pristanišče, iz osrednjega urbanega območja Kopra;
- dokončni umik Luke Koper s severne mestne obale in njena reurbanizacija ter ponovna urbana aktivacija, vključno z ureditvijo potniškega pristanišča;
- reurbanizacija vzhodnega dela mestnega središča ob Ankaranski cesti, vključno z območjem kamionskega terminala;
- spodbujanje in razvoj partnerskega sodelovanja luške uprave in lokalne samouprave za boljše sodelovanje, upravljanje z okoljskimi obremenitvami, izvajanje izravnalnih in omilitvenih ukrepov ipd..

3.3.2 Mala in srednja podjetja

Mala in srednja podjetja so ob posamičnih velikih družbah zelo pomemben nosilec gospodarske dejavnosti v občini. Predvsem je pomemben njihov skupni delež kot zaposlovalec, vse pomembnejši pa je tudi njihov prispevek k splošni gospodarski uspešnosti v merilu čistih dobičkov.

V navezavi na vsebine urbanega razvoja in TUS-a bodisi kot cilji, ukrepi ali projekti so zlasti pomembni vidiki in področja:

- dolgoročnega zagotavljanja zadostnih in ustrezno opremljenih prostorskih možnosti za delovanje in razvoj;

- skupnega oziroma usklajenega upravljanja trajnostne mobilnosti v povezavi z dnevnimi delovnimi migracijami in prometnimi tokovi in obremenitvami;
- iskanja poslovnih priložnosti za aktivno vključitev podjetij v ukrepe TUS (npr. na področju implementacije sodobnih tehnologij in inovacij v trajnostno upravljanje in delovanje mesta in uveljavljanje modelov krožnega gospodarstva).

3.3.3 Turizem

Celovita turistična ponudba Mestne občine Koper temelji na specifičnih potencialih in primerjalnih prednosti prostora in vključuje:

- kulturo in kulturno dediščino,
- naravno okolje in biodiverziteta,
- šport, rekreacijo in aktivno preživljanje prostega časa,
- zdravje in dobro počutje,
- enogastronomijo,
- igralništvo in zabavo,
- poslovna srečanja in izobraževanje ter
- obmorski turizem in križarjenja.

S Strategijo razvoja in trženja turizma v Mestni občini Koper do leta 2025 (2017) je MOK pričela uresničevati razvojno vizijo, da se uveljavi kot vodilna aktivna, zelena, celoletna, mediteranska destinacija v Istri in Sloveniji. Vizija enakovredno vključuje in medsebojno povezuje Koper kot osrednje obmorsko in urbano središče z zelenim podeželjem. Uresničevanje te vizije že kaže spodbudne rezultate v smislu razbremenjevanja obalnega območja, predvsem pa v povečanju turističnega obiska, prepoznavanja specifičnih kakovosti in privlačnosti podeželskega zaledja, kar ima vse opaznejši prispevek tudi k njegovi vitalnosti, prenovi in prepoznavnosti.
Strategija opredeljuje pet strateških področij razvoja turizma, in sicer produkti in doživetja,trajnostni razvoj,infrastruktura in podjetniški sektor,sodobno trženje ter povezovanje in upravljanje.
Vsa razvojna področja se posredno ali neposredno navezujejo ali so v soodvisnosti s prostorskim razvojem občine in urbanim območjem mesta Koper. V neposredni relaciji z vsebinami TUS bodisi kot cilji, ukrepi ali projekti sta zlasti področji trajnostnega razvoja ter infrastrukture in podjetniškega sektorja. Načela trajnostnega razvoja v turizmu se udejanjajo skozi aktivnosti koncepta KOPER GREEN za trajnostni razvoj destinacije in ponudnikov. Trajnostna mobilnost kot pomemben del tega koncepta je pomembne zlasti pri vzpostavljanju povezav med mestom in podeželjem ter sosednjimi turističnimi območji in z vidika okoljskih učinkov. Na področju infrastrukturne opremljenosti in podjetniškega sektorja so pomembna zlasti vlaganja v splošno urejenost destinacije, primerne ter zadostne nastanitvene zmogljivosti in dodatno ponudbo, kar pomembno prispeva h konkurenčnosti in privlačnosti destinacije.

COSTA FAVOLOSA

3.4 Stanje okolja in program varstva okolja[8]

Na obalnem območju Slovenije z izjemo tovornega pristanišča ni večjih lokalnih virov onesnaženja zraka: mesta niso velika, prav tako ni večje industrije. K onesnaženju zraka tako največ prispevajo oddaljeni viri (območje Tržaškega zaliva, Furlanije in Padske nižine), urbana območja obalnih mest in transportne dejavnosti, vključno z že omenjeno dejavnostjo morskega pristanišča.
Vsi glavni dejavniki obremenjevanja okolja v merilu občine so skoncentrirani na urbanem območju Kopra: prometna in ostala infrastruktura, stanovanja, industrija in drugi proizvodni obrati, kmetijstvo... Na stanje okolja vplivajo tudi dejavniki širšega prostora (severnojadranski bazen, Trst s primestjem, tržaško pristanišče...), naravna konfiguracija reliefa in drugi naravni dejavniki ter klimatske značilnosti (prevetrenost, smeri vetrov, vremenske razmere...).
Splošno stanje okolja v občini je ocenjeno kot dobro in se v daljšem časovnem obdobju ne poslabšuje. Ključni okoljski problemi so onesnaženost zraka z ozonom, onesnaženost tal s težkimi kovinami in pesticidi ter obremenjenost okolja s hrupom in odpadnimi vodami.

3.4.1 Onesnaženost zraka in emisije CO_2

Onesnaženost zraka je največja pozimi in najmanjša poleti, razen ozona, ki doseže svoj maksimum poleti.
Na onesnaženost zraka v Kopru najbolj vplivajo onesnaževala, kot so lahkohlapne organske snovi, dušikovi oksidi in prašni delci, ki so zlasti rezultat delovanja industrije, luških dejavnosti (pretovora in skladiščenja), prometa in pridobivanja energije (kurišča, kotlovnice...). Emisije lahkohlapnih organskih snovi odločilno vplivajo na stopnjo onesnaženosti zraka v Kopru in njegovi širši okolici.
Meritve so pokazale, da onesnaženost zraka ne presega zakonsko predpisanih mejnih vrednosti (za dušikove okside, delce PM_{10} in ostale snovi), razen pri koncentracijah ozona, kar je problematično zlasti v poletnem času. Mestna občina Koper oziroma natančneje urbano območje mesta Koper spada med bolj obremenjena območja z ozonom v Sloveniji. Leta 2018 so koncentracije ozona le enkrat prekoračile urno opozorilno vrednost 180 $\mu g/m^3$, leta 2017 pa kar petkrat.
Kakovost zraka, vezana na koncentracijo prašnih delcev PM10, se rahlo izboljšuje, kar lahko kaže na zmanjšanje obremenitev zaradi zmanjšanega ogrevanja na trda goriva in izboljšano izgorevanje vozil z dizelskimi motorji (sodobnejši vozni park).
Skupne emisije CO_2 v MOK so v letu 2010 znašale 301.327 t CO_2 oziroma 5,77 t/preb./l. To je pod slovenskim povprečjem, ki je v letu 2010 znašalo 8,1 t/preb./l. Glavni viri emisij so v približno enakem deležu poslovno storitveni sektor in gospodinjstva z rabo električne energije ter promet s tekočimi gorivi kot glavnimi energenti.

[8] Vsebine so smiselno povzete po Poročilu o stanju okolja, Boson d.o.o., 2019) in Občinskemu programu varstva okolja Mestne občine Koper 2021-2025 (Boson d.o.o., 2020).

3.4.2 Stanje voda

Stanje voda se v zadnjih letih ni bistveno spremenilo. Stanje Dragonje in Rižane je ocenjeno kot dobro. Delne ocene ekološkega stanja voda za Badaševico in Drnico kažejo na zmerno stanje. Kakovost podzemnih voda ostaja enaka, to je dobra.
Glavni onesnaževalci površinskih voda so industrijski obrati in kmetijstvo.
Celotno strnjeno poseljeno območje urbanega območja Koper je priključeno na javni kanalizacijski sistem s končnim iztokom na Centralno čistilno napravo Koper, ki se nahaja na območju Ankaranske bonifike (v občini Ankaran). Sistem javne kanalizacije poleg mesta Koper odvaja odpadne vode tudi s primestnega prostora in Izole.
Vodonosnik Rižane predstavlja primarni vodni vir za oskrbo s pitno vodo za celotno obalno območje. Kakovost vode iz javnega vodovodnega omrežja je visoka. Reka Rižana spada v 2.-3. kakovostni razred. Onesnaženost in ekološko stanje voda postane problematično v odvisnosti od znižanega naravnega vodostaja vodotokov, zato je za ustrezne razmere vodotokov bistveno zagotavljanje biološkega minimuma v vodotokih. Omejene kapacitete, okoljska ranljivost vodnega vira Rižane kot glavnega vodooskrbnega vira in podnebne spremembe so dejavniki vse bolj nezanesljive in dolgoročno nezadostne preskrbe s pitno vodo, ki lahko pomembno omeji nadaljnji razvoj in kliče po celoviti obravnavi te problematike tako v smislu zagotovitve zadostnega in zanesljivega vodnega vira kot optimizacije porabe.
Rezultati meritev kažejo na dobro do zmerno ekološko stanje celinskih voda, pri čemer je problematično zlasti organsko onesnaženje in obremenjenost s hranili (viri onesnaženja so lahko razpršena poselitev, neurejeno čiščenje in odvajanje odpadnih voda ter kmetijska dejavnost).
Struge vodotokov so bile v preteklosti regulirane, zgrajeni so bili različni vodnogospodarski objekti in ureditve za potrebe namakanja kmetijskih površin, osuševanja in zagotavljanja poplavne varnosti. Na urbanem območju je delež naravno ohranjenih vodotokov izjemno majhen.
Morje je občutljiv, ranljiv in hkrati zelo obremenjen del okolja. Stanje morja je dobro. Izjema je kemijsko stanje za kriterij biota, ki je slabo (živo srebro v školjkah). Zmerna je onesnaženost z ogljikovodiki, ki pa se znižuje. Največjo obremenitev predstavlja koprsko pristanišče, dodatne obremenitve so z izlivi vodotokov, prečiščenih vod s čistilnih naprav in črpališč ter posamezni iztoki meteornih odvodnikov, ki so vezani na odseke mešane kanalizacije. Problem širšega Tržaškega zaliva je zasičenost morske vode s kisikom in posledično pojav anoksij ter evtrofikacije. Neugodno ekološko stanje se odraža zlasti s cvetenjem alg, sluzenjem in toksičnostjo alg ter drugih morskih organizmov, vendar pa ne gre za pogoste pojave. Obremenjenost morja s hranili ni zaskrbljujoča.
Stanje v Koprskem zalivu je bilo na podlagi različnih meritev opredeljeno kot srednje dobro trofično stanje, dobro ekološko stanje in slabo kemijsko stanje zaradi prisotnosti TBT (tributilkositrovih) spojin v vodi.
Sanitarno ustreznost kopalnih voda se na kopališčih v Kopru in Žusterni zagotavlja z rednim spremljanjem parametrov kakovosti in izvajanjem ukrepov za njihovo izboljšanje.
Kemijsko stanje podzemnih voda je dobro in je pri vseh merjenih parametrih pod mejnimi vrednostmi.

3.4.3 Onesnaženost tal

Tla so z vidika onesnaženosti v koprski občini najmanj obremenjen in problematičen segment okolja. Obremenitve tal so največje zaradi urbanizacije, v zaledju mesta pa tudi zaradi kmetijstva.
Tla so onesnažena s težkimi kovinam (nikelj, kobalt, krom, baker) in ponekod tudi s pesticidi (DDT). Nikelj je naravno prisoten v flišu, povečane vrednosti bakra in DDT pa gre lahko pripisati vinogradništvu oziroma kmetijstvu na splošno. Povečane vrednosti težkih kovin lahko pripišemo emisijam iz industrije in prometa (tudi kot rezultat prenosa onesnaževal z zračnimi masami z zahoda). Kljub temu o dejanski onesnaženosti tal lahko govorimo le lokalno, na območjih in v ozkih pasovih ob industrijskih obratih, na območju odlagališč odpadkov ter ob prometnicah.

3.4.4 Obremenitve s hrupom

Promet predstavlja glavni vir hrupa v okolju. Obremenjenost s hrupom predstavlja problem na širšem urbanem območju, zlasti pa ob glavnih prometnicah. Pričakovano povečevanje prometnih obremenitev bo obremenitve okolja s hrupom še povečevala. Poleg prometa so pomemben vir hrupa tudi industrija, vključno s pristaniščem, turizem in prireditve.
Zlasti pri stalnih virih hrupa je pomembno zagotavljati reden monitoring obremenitev, prav tako pa je pomembno tudi spremljanje drugih kazalnikov, kot sta zdravje in počutje ljudi. Na podlagi izsledkov je nujno načrtovati ustrezne strategije in protokole dejavnosti ter omilitvene ukrepe.

3.4.5 Svetlobno onesnaževanje

Svetlobno onesnaževanje okolja je prisotno na urbanem območju Koper, k čimer najbolj prispeva osvetljenost pristanišča in javnih prometnih ter drugih površin, osvetlitve trgovskih in oglasnih objektov ter športne infrastrukture. Vendar pa je treba poudariti, da se je svetlobno obremenjevanje okolja s celovitim pristopom prenove in posodobitve sistema javne razsvetljave v mestu in drugih naseljih, prav tako pa tudi na območju pristanišča, v preteklih letih pomembno zmanjšalo. Poraba električne energije za osvetljevanje se je s prenovo v zadnjem desetletju prepolovila, kljub temu pa ciljna vrednost porabe električne energije na prebivalca Uredbe o mejnih vrednostih svetlobnega onesnaževanja, ki znaša 44,5 kWh/preb./l, še ni dosežena: v letu 2018 je znašala 48,87 kWh/preb./l.

3.4.6 Odpadki

Vsa naselja v občini imajo urejen sistem ločenega zbiranja komunalnih odpadkov. V okviru javne službe delujeta dva zbirna centra. Na območju MOK ni odlagališča nenevarnih odpadkov. Tako se preostanek komunalnih odpadkov odvaža v regionalne zbirne centre drugih slovenskih regiji. Učinkovitost celovitega in

sistematičnega izvajanja ukrepov na področju ravnanja s komunalnimi odpadki se odraža v naslednjih rezultatih:

- Količina zbranih komunalnih odpadkov je bila v obdobju 2010-2017 konstantna, to je približno 22.000 t.
- Delež odloženih odpadkov se je v istem obdobju z 91,1 % spustil na 2,4 % (Boson d.o.o., 2019).

Največji posamični povzročitelj odpadkov v MOK je Luka Koper, ki za svoje odpadke skrbi s svojo službo. Le-ta del odpadkov predela, preostale pa predaja pooblaščenim predelovalcem. Zaradi ugodnejše strukture tovora in vpeljanih modernih metod ravnanja z odpadki se v zadnjih letih skupna količina zbranih odpadkov glede na pretovor zmanjšuje.

3.4.7 Program varstva okolja

Splošno stanje okolja v občini je ocenjeno kot dobro. Ključni okoljski problemi so:

- onesnaženost zraka z ozonom,
- onesnaženost tal s težkimi kovinami in pesticidi,
- obremenjenost okolja s hrupom,
- obremenjenost okolja z odpadnimi vodami.

Program varstva okolja kot prednostna področja aktivnosti in ukrepov zato izpostavlja:

- trajnostno mobilnost kot prispevek k zmanjševanju obremenitev okolja z ozonom in hrupom zaradi motornega prometa,
- nadgradnjo infrastrukture za odvajanje in čiščenje odpadnih vod za zmanjševanje obremenjenosti okolja z odpadnimi vodami,
- aktivno varstvo območij pomembnih za naravo kot splošnega in vseobsegajočega okoljskega cilja (v smislu celostnega pristopa k varstvu okolja, ohranjanju biodiverzitete, naravni odpornosti ipd.) ter s tem povezano tudi zmanjšanje ranljivosti na podnebne spremembe.

Program varstva okolja je na ravni strateških vsebin (vizije in strateških ciljev) kakor tudi na ravni nabora predlaganih ukrepov komplementaren s celostno vizijo razvoja občine in številnimi sektorskimi programi ter akcijskimi načrti, od vizije razvoja turizma, programa zdrave lokalne skupnosti, trajnostno naravnanega kmetijstva, celostne prometne strategije in prometne politike ipd..

Doseganje boljšega stanja okolja je dolgoročen proces, h kateremu lahko veliko prispevajo ukrepi s področja trajnostne mobilnosti, energetske prenove in rabe obnovljivih virov energije, uveljavljanja modela krožnega gospodarstva, nadgradnje okoljske infrastrukture za odvajanje in čiščenje odpadnih vod, učinkovite in smotrne rabe vodnih virov, urejanja zelene infrastrukture za večanje biodiverzitete ter izvajanja ukrepov za večjo odpornost na podnebne spremembe in nesreče.

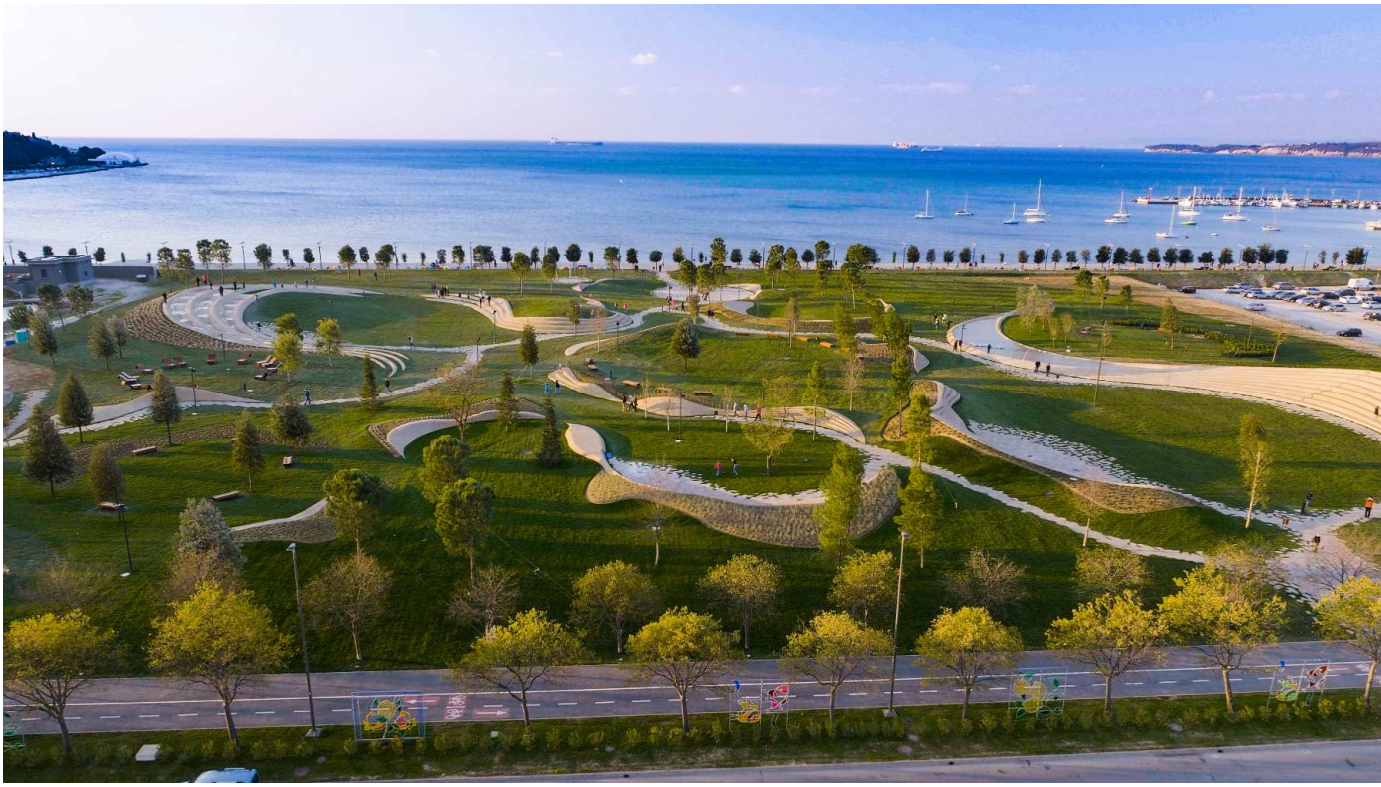

3.5 Prostorske razmere in gospodarska javna infrastruktura s ključnimi razvojnimi izzivi

Za načrtovanje urbanega prostorskega razvoja in umeščanja novih ureditev v prostor je pomembno poznavanje prostorskih razmer: to vključuje širšo problemsko analizo poselitve, poznavanje prometne problematike in razmer delovanja gospodarske javne infrastrukture, evidenco razvojnih trendov in morebitnih konfliktov v prostoru, usklajenost namenskih rab. Poleg splošnih prostorskih kategorij sta s področja gospodarske javne infrastrukture nekoliko podrobneje predstavljeni področji energetike in prometne mreže (vsled razvojnih prioritet energetske učinkovitosti in trajnostne mobilnosti).

3.5.1 Prostorska zasnova urbanega območja Koper

Urbano območje Koper obsega historično mestno jedro Kopra na nekdanjem otoku, razširjeno mestno središče z novejšo pozidavo na območju v pasu med mestnim jedrom in obalno hitro cesto ter obsežna urbana območja južno od hitre ceste, ki se raztezajo na nižinskem predelu Šalare in Olma ter po pobočjih Semedele, Markovca in Žusterne.
Podoba mesta je predvsem rezultat hitre in intenzivne povojne urbanizacije (50 - 70. leta 20. stoletja). V zadnjih dvajsetih letih se urbano območje mesta ne širi več navzven, zato pa je intenzivnejši notranji razvoj naselja:

- mestno središče se je razvijalo z zgoščanjem pozidave na območju koprske bonifike, to je v vmesnem pasu med historičnim mestnim jedrom in obalno hitro cesto;
- poteka postopno prestrukturiranje obsežnejših proizvodnih in gospodarskih območij (cona Tomos, Cona komunalnih dejavnosti ob Badaševici), ki na eni strani rezultirajo v povečevanju deleža degradiranih urbanih površin, na drugi strani pa kot parcialne prenove in intervencije, ki pretežno izhajajo iz individualnih potreb in vizij uporabnikov in zasebnih lastnikov;
- intenzivno se vlaga v dograditve in posodobitve infrastrukturnega omrežja, kjer je zlasti opazna sistematična prenova cestnega omrežja, dograjevanje in urejanje parkirišč.

Urbano območje Koper je na točki, ko bo treba celovito pristopiti k izzivom urbane prenove (fizično in vsebinsko) in izboljšanju oziroma nadgradnji obstoječih struktur.

V tem okvirju so ključna problemska področja in območja:

- prenova historičnega mestnega jedra;
- celovita reurbanizacija degradiranih urbanih območij nekdanjih gospodarskih con z umeščanjem novih mestotvornih programov in vsebin ter kakovostno integracijo v grajeno tkivo mesta;
- prenova in posodobitve stanovanjskih sosesk zlasti energetske prenove stavbnega fonda, celovitega urejanja prometa in skupnih zelenih površin sosesk.

3.5.2 Mestno središče in historično mestno jedro

Mestno središče Kopra obsega historično mestno jedro in pas med historičnim mestnim jedrom in traso obalne hitre ceste Koper-Izola, kamor je bila usmerjena urbanizacija in zgoščanje pozidave v zadnjih desetletjih.
Na območju širšega mestnega središča se ohranja jedrna koncentracija centralnih dejavnosti (uprava, izobraževanje in znanost, zdravstvo, kultura, oskrba in storitve, trgovina in poslovne dejavnosti) v dopolnjevanju s stanovanji, turizmom, športom in rekreacijo ter kompatibilnimi urbanimi programi (potniška prometna infrastruktura, maritimne ureditve ipd.). Prisoten je trend premeščanja osnovne oskrbe, javnih programov in urbanih funkcij iz historičnega mestnega jedra v novejše predele mestnega središča oziroma razpršeno po celotnem urbanem območju Koper, zlasti zaradi omejenih in neustreznih prostorskih pogojev za primerno delovanje in otežene dostopnosti. Historično mestno jedro s tem izgublja vitalnost, vse bolj problematično postaja tudi nezadostno vzdrževanje in posledično propadanje stavbnega fonda.
Na širšem območju mestnega središča je vzpostavljen zazidalni vzorec stavbnih sklopov večjega merila in obsežnejših pakirnih površin, ki ne daje občutka strnjenosti in zgoščenosti. Tega ne ustvarijo niti ulični koridorji, ki so široki, s šibkimi oziroma premalo zaznavnimi strukturnimi elementi uličnih potez (drevoredi in zelenice, ulične fasade ipd.).
Glavna zaznana problema funkcioniranja mestnega središča sta:

- neenakomernost urbanih pritiskov v prostoru (določeni predeli so prekomerno obiskani, določeni pa skoraj opusteli) in
- neenakomernost urbanih pritiskov v času (veliki pritiski dnevnih migracij zaposlenih in šolajočih se v dopoldanskem času v nasprotju s popoldanskim in večernim mrtvilom; množični turistični obisk ob večjih prireditvah, koncih tedna in prihodih potniških ladij v nasprotju s siceršnjim vsakdanom in zimskim časom).

Iz tega izhajajo zlasti prostorski problemi z zagotavljanjem zadostnih parkirnih površin oziroma ustreznega prometnega upravljanja, ki ni dovolj prilagodljivo in fleksibilno za tovrstno dinamiko.

Dosedanji ukrepi in aktivnosti urbane prenove in oživljanja historičnega mestnega jedra so bili osredotočeni na posamezne predele in ulice. Pomembno pa je izpostaviti dosedanje dosežke urbane prenove historičnega mestnega jedra, ki so veliko doprinesli h kakovosti življenja, k dostopnosti in urejenosti: reurbanizacija Bošadrage z ureditvijo kontaktnega območja med mestom in pristaniščem, celovita urbanistična in prometna ureditev, ki obkroža historično mestno jedro, urejanje mestne obale z mandračem, ribiškim pomolom, mestnim kopališčem in obalno promenado ter s parkom ob obalni promenadi. Izvedeni projekti mestne prenove tudi potrjujejo, da so tovrstne intervencije potrebne, zelo dobro sprejete in učinkovite. Živahno mestno življenje je skoncentrirano na južnem in zahodnem delu oboda (Pristaniška ulica, ob morju). Prenova javnih površin in ureditev spodbudi prenovo zasebnega stavbnega fonda, izboljša se dostopnost in privlačnost lokacij za gospodarske dejavnosti, zlasti gostinstvo, storitve in trgovino.

Nadaljnja prenova historičnega mestnega jedra mora biti usmerjena v trajnostno rabo in ohranjanje urbanistične in stavbne dediščine, revitalizacijo nekdanjih luških kompleksov in severne mestne obale ter celovito oživljanje mesta (gospodarsko in bivanjsko), vključno z obravnavo dostopnosti in trajnostne mobilnosti.

3.5.3 Notranji razvoj mesta in degradirana urbana območja

Degradirana urbana območja pomenijo razvrednotena urbana območja z zmanjšano vrednostjo zemljišča, ureditev, stavb in infrastrukture, ki se odraža v nižjem stanju uporabnosti in privlačnosti in postopoma vodi do opuščanja aktivne rabe. Gre za splošen proces urbanega razvoja in predstavlja razvojno fazo še posebej značilno za urbano evolucijo industrijskih mest. V tem pogledu so dejstvo v prostoru tudi na urbanem območju Koper. V zadnjih dvajsetih letih je zaznaven trend povečevanja deleža degradiranih urbanih območji, kar lahko povežemo z industrijskim značajem mesta in gospodarskimi ter družbenimi razmerami, ki so vodile do zmanjšanja gospodarske aktivnosti in posledično opuščanja rabe obsežnih proizvodnih in drugih gospodarskih dejavnosti v mestu. Kot osrednja degradirana urbana območja v Kopru izpostavljamo območje industrijske cone Tomos, cono komunalnih dejavnosti ob Badaševici, pas ob obalni hitri cesti, posamezne predele historičnega mestnega jedra in posamezna območja starejših stanovanjskih sosesk. Urbana prenova zato predstavlja osrednji izziv razvoja urbanega območja Koper, s katerim bodo v mestu dolgoročno prevrednotene degradirane urbane površine, predvsem pa izkoriščen njihov potencial: za notranji razvoj mesta, gospodarsko oživitev in spodbujanje družbenega življenja mesta, krepitev urbane kulture in mestnega utripa ter ne nazadnje za večjo vidno privlačnost in prijetnost urbanega prostora. Vendar pa se pri soočanju z zastavljenim izzivom postavljajo določene omejitve in zadržki, saj je pretežni del degradiranih urbanih površin v zasebni lasti in lokalna skupnost tako nima neposredne možnosti in mehanizmov za aktivno prenovo.
Na področju prenove in revitalizacije degradiranih urbanih območij je MOK v zadnjih letih (tudi v okviru TUS) realizirala prostorsko in investicijsko obsežne projekte, kot so:

- nov mestni park ob obalni promenadi;
- ureditev obalnih parkovnih in rekreacijskih površin;
- javni objekt Olimpijski bazen Koper;
- 1. in 2. faza prenove obale med izlivom Badaševice in Žusterno ter mnoge druge.

Pri tem je zelo pomembno poudariti učinke intervencij, saj ne gre le za izboljšanje prostorskih ureditev in vidne podobe mesta. Vsi objekti so namreč objekti v splošni javni rabi, ki pomembno prispevajo h kakovosti bivanja v mestu, k privlačnosti za obiskovalce in s tem k celovitemu oživljanju in vsesplošnim koristim za mesto.

Uspešno realizirani projekti, predvsem pa njihovi učinki potrjujejo nujnost nadaljevanja reurbanizacije in reaktivacije degradiranih urbanih območij.

3.5.4 Energetika in energetska učinkovitost[9]

Problematiko energetike in energetske učinkovitosti MOK celovito načrtuje in izvaja z lokalnim energetskim konceptom (LEK) kot programom ravnanja z energijo v lokalni skupnosti. LEK je podlaga za načrtovanje prostorskega in gospodarskega razvoja občine, razvoja lokalnih energetskih gospodarskih javnih služb, učinkovite rabe energije in njeno varčevanje, uporabo obnovljivih virov energije ter izboljšanje kakovosti. LEK je opredelil cilje in ukrepe za doseganje ciljev za izboljšanje kakovosti zraka ter posebne cilje in ukrepe za prihranek energije in povečanje energetske učinkovitosti stavb v javni lasti ter lokalne načrte za energetsko učinkovitost, ki upoštevajo dolgoročne strategije za spodbujanje naložb prenove stavb in možnost učinkovitega individualnega ogrevanja in hlajenja.

Poslovno-storitveni sektor, gospodinjstva in promet so največji porabniki energije v občini. Večina energetskih potreb se zagotavlja iz klasičnih energetskih virov, med katerimi močno prevladujeta električna energija (37 %) in tekoči naftni derivati (31 %). Delež obnovljivih virov energije v končni porabi znaša približno 20 %, pri čemer prevladuje električna energija iz obnovljivih virov energije. Na območju občine ni pomembnejših objektov za proizvodnjo električne energije, zato je v tem pogledu občina v celoti energetsko odvisna od zunanjih virov in daljinske dobave.
Električna energija predstavlja glavni energent za porabnike na območju občine. Skupna raba električne energije se na območju občine konstantno povečuje za približno 2-2,5 % letno. Raba električne energije na prebivalca je 2 % nad slovenskim povprečjem.
Na podlagi energetskih preračunov je podana ocena, da ima Mestna občina Koper dober potencial za energetsko izrabo obnovljivih virov energije, med katerimi so kot pomembnejši izpostavljeni sončna energija, lesna in zelena biomasa ter geotermalna energija, ki so primerni predvsem za proizvodnjo električne energije in toplote. Potrebne bodo podrobnejše okoljske in ekonomske preveritve in presoje sprejemljivosti za opredelitev realnih možnosti izvedljivosti ter upravičenosti. S spodbujanjem izrabe obnovljivih virov energije lahko občina dolgoročno bistveno zmanjša svojo energetsko odvisnost od zunanjih virov in dobave električne energije.

Zaznani so naslednji problemi in razvojni izzivi:

- trend povečevanja rabe energije pri vseh vrstah porabnikov (gospodinjstva, javne stavbe, proizvodnja, promet);
- dotrajanost in energetska potratnost stavb in energetskih sistemov;
- ni daljinskega ogrevanja in plinovodnega omrežja;
- velika poraba električne energije in naftnih derivatov;
- majhen delež izrabe obnovljivih virov energije;
- ni objektov za proizvodnjo električne energije na območju občine, zato je občina odvisna od električne energije od zunanjih virov in daljinske dobave;
- pomanjkanje energetskega managementa na več ravneh (občina, naselja, zaključene cone, posamezni porabniki);

[9] Poglavje povzema vsebinske ugotovitve, cilje in ukrepe Lokalnega energetskega koncepta Mestne občine Koper (Boson, 2013)

- zanemarljiv delež soproizvodnje električne energije in toplote v proizvodnih procesih in obratih;
- velike prometne obremenitve (tranzitni in lokalni promet, morski, cestni in železniški promet, potniški in tovorni promet...);
- večina potovanj potnikov se opravi z osebnimi vozili;
- trajnostna mobilnosti in konkurenčnost javnega potniškega prometa;
- povečevanje okoljskih obremenitev zaradi prometa.

Na področju energetike in energetske učinkovitosti je MOK v zadnjih letih (tudi v okviru TUS) realizirala vrsto projektov zlasti na področju energetskih prenov javnih in stanovanjskih stavb, posodabljanja voznega parka javnega mestnega potniškega prometa z uvajanjem električnih vozil, gradnjo javnih električnih polnilnic za vozila, v načrtu pa je tudi uvedba javnega sistema izposoje električnih koles s samooskrbnimi polnilnicami.

V luči novih razvojnih paradigem so prihodnji izzivi zlasti na področju spodbujanja energetske samooskrbe z izrabo obnovljivih virov energije, uveljavitev principa krožnega gospodarstva in pametno energetsko upravljanje, s katerimi se stremi še k nadaljnji racionalizaciji in učinkovitosti porabe energetskih virov ter zmanjševanju okoljskih obremenitev.

3.5.5 Prometna mreža in trajnostna mobilnost

Kot ločen segment prostora obravnavamo prometno mrežo, ki je za urbano območje Koper zaradi geostrateških posebnosti specifičnega pomena.
Mesto Koper leži ob vozlišču prometnih tokov in je prometno navezano na omrežje državnih cest in glavno železniško progo Koper-Divača-Ljubljana, potniško in tovorno pristanišče. Kompleksnost prometnega sistema se odraža v raznolikosti vrst (cestni, železniški, morski, promet pešcev in kolesarjev) in oblik prometa (potniški, tovorni), značaju in dinamiki prometnih tokov (linijski, individualni, sezonski) in hierarhiji (notranji mestni, lokalni, medkrajevni, regijski, državni, meddržavni in medkontinentalni).
Na urbanem območju Koper prihaja do intenzivnega prepletanja vseh omenjenih prometnih tokov, zato je promet (prometna infrastruktura in upravljanje prometa) eno osrednjih področij, ki vpliva tako na urbani razvoj, kakovost bivanja in okoljske razmere, kot tudi na gospodarske razmere v mestu in širšem prostoru.
Luka Koper predstavlja strateško intermodalno in multimodalno prometno vozlišče državnega in mednarodnega pomena. Urbano območja Koper pa je zaradi svoje vloge v urbanem omrežju države, regije, čezmejnega prostora Istre in Tržaškega zaliva, obalnega somestja in občine tudi stičišče množice prometnih tokov v teh teritorialnih okvirih. Prometni tokovi, ki jih generirajo dejavnosti pristanišča, se preusmerjajo na obrobje in izven urbanega območja Koper, medtem pa se glavnina drugih prometnih tokov skoncentrira na urbanem območju Koper. Ogrodje prometne mreže urbanega območja Koper tvorijo ceste, glavnina prometa se opravi z motornimi (osebnimi) vozili, zato promet predstavlja tudi pomemben dejavnik

obremenjevanja okolja in porabe prostora. Delež potovanj z osebnimi vozili v Mestni občini Koper še vedno prednjači pred vsemi ostalimi oblikami prevoza. Posledice izjemno visokega deleža uporabe osebnih vozil so vidne tako na gostoti prometa kot tudi v potrebah po parkiriščih zlasti na urbanem območju Koper.

Kot ključne problemske sklope na področju urejanja in upravljanja prometa urbanega območja Koper in mestne občine izpostavljamo:

- PROMETNA INFRASTRUKTURA PO MERI MOTORNEGA PROMETA: obremenjenost in prepletanje cestne mreže z lokalnim in tranzitnim prometom, tovornim in potniškim prometom, prekomerni pritiski po parkiranju v osrednjem območju mestnega središča, prezasedenost parkirnih površin v stanovanjskih soseskah, velika večina potovanj znotraj mestua in v povezavah z gravitacijskim zaledjem in širšim prostorom se opravi z osebnimi avtomobili.
- PREMALO UČINKOVIT SISTEM JAVNEGA POTNIŠKEGA PROMETA: slaba časovna razporeditev odhodov avtobusov in nizke frekvence primestnega prometa, šibka intermodalna povezanost z drugimi oblikami mobilnosti.
- POMANJKLJIVA MREŽA IN UREJENOST KOLESARSKE INFRASTRUKTURE: dotrajanost, poddimenzioniranost in nezvezni potek kolesarske mreže v mestu in v povezavah med naselji, uporabnikom neprijazna in nevarna infrastruktura in ureditve (pomanjkanje drevnine, neposredno vodenje ob/na prometnih cestah ipd.), pomanjkanje ustreznih in varnih parkirnih mest za kolesa, neugodne terenske danosti za množično mestno kolesarjenje (območje Semedele, Markovca in Žusterne).

  POMANJKLJIVA IN NEPRIJAZNA INFRASTRUKTURA ZA PEŠCE: uporabnikom neprijazna in nevarna infrastruktura in ureditve (pomanjkanje drevnine, neposredno vodenje ob/na prometnih cestah ipd.), odsotnost površin za pešce v nemestnih naseljih, neugodne terenske danosti za množično mestno pešačenje (območje Semedele, Markovca in Žusterne).

Mestna občina Koper že vrsto let kontinuirano posveča pozornost obravnavi prometne problematike zlasti na urbanem območju Koper. Pred desetletji se je trdno uveljavil in udejanjal tradicionalni pristop k načrtovanju prometa, osredotočen na potrebe in zasnovan po merilih avtomobilskega prometa. Rezultiral je v fizičnih posegih in gradnji nove, zmogljivejše prometne infrastrukture, odločno pa je narekoval in vplival na celostno urejanje prostora. Občina je vsled splošnih sprememb razvojnih izhodišč pričela s postopnim uveljavljanjem trajnostno naravnanega prometnega načrtovanja. Tako v zadnjih letih celostno in po načelu multimodalnosti pristopa k problematiki prometnega upravljanja v mestu[10]:

- s sistemskim urejanjem parkirnih površin in fleksibilnimi parkirnimi režimi;
- s pričetkom procesa postopne alokacije mirujočega prometa na območju historičnega mestnega jedra in mestnega središča iz površinskih parkirišč v garažne hiše;

[10] Zavezanost k prehodu v bolj trajnostno naravnan prometni sistem občina izvaja z uresničevanjem Celostne prometne strategije Mestne občine Koper (MOK, 2017) in ukrepi TUS-a.

- z dopolnjevanjem in izboljšavami kolesarske prometne mreže v mestnem in primestnem prostoru;
- z uvajanjem novih linij mestnega avtobusnega potniškega prometa, vključno s podaljševanjem linij do posameznih primestnih naselij;
- z uvajanjem novih načinov trajnostne mobilnosti v sistem javnega mestnega potniškega prometa (javna izposoja koles, brezplačni električni minibus v historičnem mestnem jedru);
- s širokim naborom aktivnosti osveščanja in spodbujanja trajnostne mobilnosti med uporabniki in za spreminjanje potovalnih navad (izobraževalni dnevi v šolah in vrtcih, »Pešbus«, akcija »Peš v vrtec«, akcija »Vsi na kolo za aktivno starost«, projekti in aktivnosti v sklopu Evropskega tedna mobilnosti).

S tovrstnimi rešitvami k razreševanju problematike je bil opravljen pomemben premik in miselni preskok od prvotnega pristopa reševanja z gradnjo novih parkirišč in prometne infrastrukture, ki je težave dejansko le še spodbujala in poglabljala, k bolj trajnostnim rešitvam tako v smislu porabe prostora, okoljskih obremenitev in uporabnikom prijaznejših uslug.

Tako zavezanost k razvoju trajnostne mobilnosti v najširšem pomenskem smislu ostaja osrednji izziv tudi za prihodnje urejanje prometne problematike, prednostno se osredotoča na dva sklopa strateških ciljev:

- strateškega upravljanja prometa z vzpostavitvijo fleksibilnega upravljavskega modela, ki se učinkovito in hitro odziva na spremembe,
- zelena mobilnost, v smislu uvajanja čistejših oblik mobilnosti in ustvarjanja okolju in uporabnikom prijaznejših prometnih ureditev.

3.5.6 Zeleni sistem

Zeleni sistem je pomemben nosilec in dejavnik kakovostnega, privlačnega in zdravega naravnega, bivalnega in delovnega okolja, nosilec ekoloških in okoljskih funkcij, pomembna ambientalna in dediščinska sestavina ter strukturna prvina v odnosu do grajenih struktur znotraj mesta in pri vzpostavljanju strukturnih razmerij in povezav med mestom in odprto krajino. Zelene površine strukturirajo grajeno urbano tkivo, pomembno sooblikujejo ambient, urbane motive in veduto mesta, na vsebinski in funkcionalni ravni pa so pomembne kot nosilci rekreacijskih vsebin in prostor za druženje in sprostitev, izboljšajo uporabnost in privlačnost prometnih površin za pešce in kolesarje (naravna senca), so ekološki koridorji in učinkujejo kot izravnalni prostor urbanih okoljskih vplivov.

V zasnovi urbanega območja Koper so pomembne prvine zelenega sistema:

- zelene površine mestnega središča (mestne zelenice, drevoredi, parki in mestni vrtovi);
- zelene površine kot del obalne poteze;
- zelene površine v pasu med mestnim središčem in traso obalne hitre ceste (površine za rekreacijo in šport na prostem, nezasedene proste površine ob prometnih koridorjih in infrastrukturi);

- zeleni pasovi in območja na brežinah, pobočjih in v hudourniških grapah (na pobočjih Markovca in Žusterne);
- zelene površine v stanovanjskih soseskah;
- koridorji vodotokov in zeleni obvodni pasovi (koridor reke Badaševice s kanali proti Škocjanskemu zatoku in Semedeli, stranski potoki in hudourniki).

Poleg tega pa so pomembne navezave na kontaktni odprti prostor na stiku z mestom (Škocjanski zatok, Škocjan, Pradišjol in Vanganelska dolina, dolina Olmo in Markovec).

Obstoječe zelene površine v urbanem območju Koper so prostorsko omejene na manjše zelene otoke in koridorje ter posamezna večja območja, kar v celoti tvori šibko povezan zeleni sistem, ki ne opravlja vseh želenih funkcij. Pomanjkanje zelenih površin in prostorov za druženje, njihovo neustrezno urejenost so v anketnih raziskavah v okviru projekta Koper živi? Vključevanje prebivalcev v urejanje javnega prostora (Žakelj...[et al.], 2014) izpostavili tudi prebivalci mestnega središča in večine koprskih stanovanjskih sosesk. Pomanjkanje zelenih površin so kot problem jasno opredelili tudi udeleženci posvetovanj za vključevanje javnosti v okviru priprave TUS, temu pa zgovorno pritrjujejo tudi številne pobude občanov v okviru participativnega proračuna[11]. Na drugi strani izpostavljamo izjemen potencial za nadgradnjo zelenega sistema, ki ga določajo submediteranska klima in kultura, neposredna obalna lega in zelena matica kontaktnega in zalednega prostora.

Izziv je vzpostaviti zeleni sistem mesta, ki bo nosilec strukturnih, okoljskih, funkcionalnih-uporabniških in naravno-ekoloških funkcij in bo združeval naravne prvine z ustvarjenimi ureditvami v celovito in koherentno celoto. Bistvena strukturno-funkcionalna značilnost sistema mora biti notranja povezanost in vzpostavljene navezave na zeleno matico kontaktnega prostora mesta. Specifična doživljajska, uporabniška in ekološka prvina zelenega sistema je morska obala.

3.5.7 Obala in morje

Obala in morje sta v merilu občine in v slovenskem merilu fizično izjemno skromno odmerjeni in neprecenljivi. Obala in morje sta zato nadvse pomembni primerjalni prednosti Mestne občine Koper in še zlasti urbanega območja Koper. Predstavljata medsebojno neločljivo povezani prostorski sestavini, pomembni na strukturni in funkcionalni ravni. Močno opredeljujeta značaj in prepoznavnost širšega prostora, vizualno privlačnost in njegove ambientalne kakovosti. Omogočata vrsto specifičnih dejavnosti in rab.

Celotna obalna linija v občini je znotraj urbanega območja Koper in meri skupno v dolžino približno 6,8 km. Naravno ohranjenih odsekov obale na urbanem območju Koper ni. Približno 2,6 km obale na območju Luke Koper ni prosto dostopne. Ostali odseki predstavljajo niz obalnih ureditev z različnimi funkcijami: grajena obala z obalnim zidom in pomoli na območju potniškega terminala, mestnega mandrača in

11 V okviru 101 predlogov občanov za paritcipativni proračun 2021-2022 (upoštevajoč samo mestno območje občine) je 21 takih, ki se neposredno navezujejo na urejanje zelene mestne infrastrukture.

ribiškega pomola ter vzdolž obalne promenade, urejena obala za kopanje na mestnem kopališču in kopališču v Žusterni ter skalomet na odseku med Semedelo in Žusterno in naprej proti Izoli.
Za urbano območje Koper sta akvatorij in obala Semedelskega zaliva pomembni prostorski prvini kot strukturna določevalca podobe, prostorske identitete, vizualne in doživljajske privlačnosti ter ne nazadnje značaja mesta, omogočata pa tudi specifične prostorske rabe in programe, ki so vezani izključno na vodne površine (plovba, ribolov, vodni športi, kopanje). Meščani prepoznavajo splošni problem pomanjkanja ureditev, ki bi omogočale in spodbujale k zadrževanju in aktivni uporabi obale in morja (kopališče, rekreacijske površine, ureditve za vodne športe ipd.). Na drugi strani pa sta akvatorij in obala Semedelskega zaliva izpostavljena vetrovom in morskim tokovom, ki predstavljajo nevarnost oziroma omejitev zaradi visokih valov, poplavljanja in erozije obale. Vsled klimatskih sprememb je dolgoročno pričakovati vse več izjemnih vremenskih in okoljskih dogodkov ter dvig morske gladine, s tem pa bodo omejene tudi možnosti in varnost uporabe akvatorija in obale zaliva.

Strateška vizija razvoja obalnega pasu je vzpostavitev zvezne poteze mestne obale z nizom kakovostnih, medsebojno usklajenih in dopolnjujočih se mestotvornih obmorskih vsebin in ureditev kot enega nosilcev prepoznavnosti mesta Koper. Cilj urejanja mestne obale je zagotavljati sočasne, kompatibilne rabe prostora, s poudarkom na aktivni javni rabi. Izvedeni projekti obnove in urejanja mestnih obal tej viziji sledijo že vrsto let:

- urejeni sta dve javni mestni kopališči, daljši odseki obale se še urejajo za kopanje;
- prenovljena je bila obalna promenada med centrom Kopra in izlivom Badaševice, v fazi izvedbe pa je tudi nadaljevanje prenove odseka proti Žusterni;
- ob potezi obalne promenade je v neposrednem kontaktnem pasu nov mestni park, kolesarske steze, center športov na mivki in center vodnih športov;
- z ukinitvijo motornega prometa na obalni cesti med Koprom in Izolo se je pričel postopen proces njegove revitalizacije v smislu novih funkcij in ureditev (kot javna odprta in rekreacijska površina);
- marina, mestno pristanišče z ribiškim pomolom in ostala območja komunalnih privezov so javno dostopni.

Strateški cilj urejanja mestnih obal je nadaljevanje in zaokrožitev celovite prenove, s ciljno usmerjenostjo k :

- umiku pristaniške dejavnosti s severne mestne obale, s čimer bo omogočena celovita reurbanizacija in urbana aktivacija območja z vzpostavitvijo ustreznih strukturnih, programskih in okoljskih razmerij na stiku mesta in pristanišča;
- celovitemu urejanju obalnega odseka od Žusterne proti Izoli (kot skupni projekt z Občino Izola).

4. ANALIZA RAZVOJNIH PRILOŽNOSTI, NEVARNOSTI, PREDNOSTI IN SLABOSTI URBANEGA OBMOČJA MESTA KOPER

4.1 Metodološka izhodišča

Problemska analiza podaja pregled ključnih razvojnih področij z uporabo metode S.W.O.T. tabelarične analize. Vsebinsko je analiza nastajala kot proces v več korakih:

- individualni pregled problematike po posameznih sektorjih (korak 1),
- interdisciplinarna diskusija znotraj projektne skupine (strokovne službe Mestne občine Koper) (korak 2),
- pogledi ključnih deležnikov in interesnih skupin javnosti (korak 3),
- sinteza korakov 1, 2, 3.

Koraki so bili zastavljeni kot samostojne celote, da so vsi udeleženci neobremenjeno/neodvisno prispevali svoj pogled na zastavljena področja. Sintezni pogled je pokazal »pokrivanje« in različnost pogledov deležnikov, na podlagi česar je bil opredeljen tudi nabor ključnih in prioritetnih tematik po posameznem področju.

Veliko težo pri prepoznavanju razvojne problematike TUS Koper namenja pogledu ljudi, prebivalcev in uporabnikov urbanega prostora, funkcij in vsebin mesta. Zato so v tabelah posebej označene vsebine, ki so jih kot ključne izpostavili predstavniki javnosti. Modro odebeljen tekst označuje nabor ključnih in prioritetnih tematik po posameznem področju, ki so rezultat sinteze pogledov vseh sodelujočih deležnikov pri pripravi dokumenta (projektne delovne skupine, strokovnih svetovalcev, zainteresirane javnosti). Zeleno obarvane pa so vsebine, ki so bile vključene na podlagi predlogov javnosti.

S.W.O.T. analiza v predstavljenem obsegu evidentira in vključuje širok nabor zaznanih priložnosti, nevarnosti, prednosti in slabosti, ki pa so v nadaljnjih procesnih korakih TUS Koper glede na vsebinski in časovni domet dokumenta smiselno zožene na poglavitna, izstopajoča in vsebinsko obvladljiva področja in sestavine.

4.2 S.W.O.T. analiza družbenih dejavnosti in demografije

DRUŽBENE DEJAVNOSTI	
prednosti	**slabosti**
- Koper kot občinsko, regionalno, državno in mednarodno središče - raznovrstnost družbenih dejavnosti in programov - lokalno prisotne znanstveno-raziskovalne ustanove - kulturna in zgodovinska dediščina in etnološko izročilo - varno in mirno urbano okolje	- upad delovno aktivnega prebivalstva - omejene ali neustrezne možnosti in pogoji za delovanje družbenih dejavnosti v objektih - umikanje družbenih dejavnosti iz mestnega središča - **pomanjkanje »urbane kulture«** - slabša dostopnost družbenih dejavnosti zaradi razpršene poselitve v zaledju mesta - nezadostna vključenost družbenih dejavnosti v gospodarstvo (povezave s turizmom, trženje storitev...) - nepovezanost subjektov (javni- zasebni- NVO)
priložnosti	**nevarnosti**
- promocija »aktivnega staranja«, »vseživljenjskega učenja« in »medgeneracijskega povezovanja« - spodbujanje sodelovanja izobraževalnih, družbenih in gospodarskih organizacij - aktivna vloga nevladnih organizacij pri promociji zdravega in aktivnega življenjskega sloga	- kulturna globalizacija - globalizacija družbenih vrednot in izgubljanje lokalne avtentičnosti in identitete

DEMOGRAFIJA	
prednosti	**slabosti**
- multikulturnost in večjezičnost - (sub)urbana koncentracija prebivalstva - nadpovprečen delež delovno aktivnega prebivalstva - najvišji skupni prirast na 1000 prebivalcev med mestnimi občinami v Sloveniji - stabilna poseljenost podeželskega zaledja (ni izraženih trendov depopulacije)	- staranje prebivalstva - upad delovno aktivnega prebivalstva - težji pogoji za integracijo in s tem povezana večja ranljivost za socialno izključenost marginaliziranih socialnih skupin in priseljencev
priložnosti	**nevarnosti**
- **obala kot privlačno okolje za bivanje in delo** -	- **nespodbudne socialne in gospodarske razmere za mlade (za zaposlovanje, osamosvojitev)** - slabšanje socialnih razmer in statusa starejših - nezakonite globalne migracije

4.3 S.W.O.T. analiza gospodarskih dejavnosti

GOSPODARSTVO	
prednosti	**slabosti**
- geostrateška obmorska lega v širšem regionalnem, državnem in evropskem okviru - pristaniška dejavnost kot generator podjetniškega razvoja - dobra prometna dostopnost in povezanost v širšem regionalnem okviru - nadpovprečen delež delovno aktivnega prebivalstva - razpoložljive površine za razvoj gospodarskih dejavnosti- gospodarske in poslovne cone - uveljavljenost, znanje, izkušnje in usposobljeni kadri na področjih transporta in logistike, turizma in gostinstva, športa...) - vzpostavljena turistična in športno-rekreativna infrastruktura - bogata kulturna in naravna dediščina - pestra ponudba prireditev v mestnem središču - Univerza na Primorskem in druge znanstveno-raziskovalne institucije	- pomanjkanje delovnih mest za visoko usposobljene kadre in za mlade - upad nekaterih nekdanjih nosilcev gospodarstva - dotrajanost obstoječih proizvodnih območij, njihovo propadanje in stihijska prenova(degradirana urbana območja) - strukturno neskladje med razpoložljivimi površinami in prostori za gospodarske dejavnosti ter potrebami lokalnega gospodarstva - šibka povezanost in sodelovanje gospodarstva z univerzo in drugimi družbenimi dejavnostmi - otežena dostopnost ovira gospodarsko poslovanje v historičnem mestnem jedru (dostava, otežena dostopnost za stranke) - neenakomeren in nestalen urbani utrip in dogajanje v mestnem središču - pomanjkanje strateških regionalnih povezav v turizmu - sezonski značaj turizma - dotrajanost obstoječe turistične infrastrukture in pomanjkanje turističnih nastanitev - nezadostna vključenost športne infrastrukture v turistično ponudbo
priložnosti	**nevarnosti**
- morje in morska obala (gospodarska primerjalna prednost in specifika) - razvoj pristanišča (povečanje pristaniških kapacitet in razvoj dejavnosti povezanih s pristaniščem (tovorni in potniški promet) - aktivna vključitev v projekte urbane prenove, pametnega upravljanja - model »krožnega gospodarstva« - spodbujanje sodelovanja izobraževalnih, družbenih in gospodarskih organizacij - uveljavljanje koncepta »lokalnega izvora in lokalne identitete« v gospodarstvu - spodbujanje inovativnega podjetništva in podjetništva med mladimi - krepitev gospodarskih povezav v obalnem somestju in čezmejnem prostoru - državna gospodarska javna infrastruktura kot razvojna spodbuda in gospodarska dejavnost (pristanišče, železnica, ceste,...) - Koper kot osrednje mesto v turistični destinaciji slovenske Istre obnova in oživitev kulturnih spomenikov	- nestabilne gospodarske in politične razmere - neurejen trg delovne sile in področje delovne zakonodaje - zadržano kreditiranje naložb v gospodarstvo - povečevanje brezposelnosti med mladimi - konflikt interesov pri rabi prostora - konkurenca bližnjih receptivnih turističnih destinacij - nezadostna koncentracija kapitala in nizek interes vlagateljev

4.4 S.W.O.T. analiza okoljskih razmer

OKOLJE	
Prednosti	**slabosti**
- dobra prevetrenost - submediteransko podnebje	- omejenost in ogroženost virov pitne vode - biološko in okoljsko občutljiv morski ekosistem - svetlobno onesnaževanje ob prometnicah in zaradi pristanišča - presežene ravni ozona - obremenitve s hrupom - vododeficitarnost - nepopolna zaščita akvatorija in obal Semedelskega zaliva pred neugodnimi vplivi morja (visoki valovi in poplavljanje, erozija...)
priložnosti	**nevarnosti**
- razvoj okolju prijaznih tehnologij (promet, energetika, proizvodnja...) - izraba obnovljivih virov energije - evropske investicijske spodbude za projekte prehoda v krožno gospodarstvo, pametne in trajnostno naravnane upravljavske sisteme mest, GJI, okoljskih vplivov in učinkov	- podnebne spremembe in njihove posledice (dvigovanje gladine morja, segrevanje...) - nepredvidljivi vplivi oddaljenih virov onesnaževanja

4.5 S.W.O.T. analiza stanja v prostoru

PROSTOR	
prednosti	**slabosti**
- razpoložljive površine za notranji razvoj mesta (z izrabo prostih površin, zgoščanjem in prenovo) - zeleno zaledje mesta - Koprska bonifika- »najlepši športni park v Sloveniji«	- praznjenje in propadanje historičnega mestnega jedra - slaba izkoriščenost in dotrajanost starejših proizvodnih območij - tovorno pristanišče kot fizična in vsebinska determinanta prostorskega razvoja mesta - ekstenzivni razvoj nakupovalnih središč in s tem povezana »avtomobilizacija« mesta (obsežna parkirne površine) - slabša povezanost mestnega središča s stanovanjskimi soseskami - neprepoznavnost vizualne podobe mesta - dotrajanost in nezasedenost stavbnega fonda - odsek obalne hitre ceste skozi mesto (fizična ločnica mestnega prostora, neugodni okoljski vplivi) - omejena dostopnost zelenih površin (v mestnem središču jih je malo, navezave na kontaktni prostor so šibke) - pomanjkanje plažnih ureditev
priložnosti	**nevarnosti**
- morje in morska obala kot izjemna prostorska kakovost - geostrateška obmorska lega - privlačnost in ambientalne kakovosti historičnih mestnih jeder - trajnostna raba obalnega prostora - aktivna participacija javnosti v prostorskem načrtovanju - biodiverziteta v urbanem okolju je merilo kakovosti življenja v mestih	- nestabilne gospodarske in družbene razmere onemogočajo dolgoročno predvidevanje prostorskih potreb in tradicionalni pristop k načrtovanju prostorskega razvoja in rabe - državna gospodarska javna infrastruktura in državne energetske rezerve kot obremenitev okolja in prostorska omejitev - zamude pri pripravi strateških prostorskih aktov občine - pomanjkanje celovitega upravljanja mestnih zelenih površin - veliko različnih interesov za rabo obale in morja na zelo omejenem prostoru (usklajevanje, konfliktnost rab, nosilna zmogljivost ipd.)

4.6 S.W.O.T. analiza gospodarske javne infrastrukture

GOSPODARSKA JAVNA INFRASTRUKTURA	
prednosti	**slabosti**
- dobra prometna dostopnost in povezanost v širšem regionalnem okviru (za tovorni in potniški promet) - intermodalno prometno vozlišče (za tovorni in potniški promet) - vzpostavljeno dobro osnovno omrežje gospodarske javne infrastrukture	- množična uporaba individualnega prevoza za mestne in lokalne dnevne migracije (prometne obremenitve cest, pomanjkanje parkirnih mest, okoljski vplivi) - ponekod premalo prijazne površine za pešačenje in kolesarjenje v mestu - otežena dostopnost mestnega središča za kolesarje (nepopolna mreža kolesarskih poti) - fizične omejitve za funkcionalno ovirane osebe - popolna energetska odvisnost porabnikov od zunanjih virov in dobave - energetska potratnost stanovanjskih stavb, javnih stavb in gospodarskih kompleksov - razpršena poselitev - vododeficitarnost - sezonska nihanja v potrebah in obremenjenosti infrastrukture zaradi turizma - odsotnost morskih potniških povezav (linijski prevozi) - nekonkurenčnost železniškega potniškega prometa in s tem posledično zanemarljiv delež uporabe
priložnosti	**nevarnosti**
- trendi rasti pomorskega turizma - uveljavljanje koncepta »trajnostne mobilnosti« - uveljavljanje alternativnih virov energije - naraščanje tranzitnega prometa	- zamude in neučinkovitost pri realizaciji infrastrukturnih projektov državnega in regionalnega pomena - naraščanje tranzitnega prometa - povečevanje pretovora v tovornem pristanišču (dodatne potrebe po pretovornih in skladiščnih površinah, dodatne obremenitve prometnic) - državna gospodarska javna infrastruktura in državne energetske rezerve kot obremenitev okolja in prostora

4.7 Ključne ugotovitve in poudarki problemske analize

Urbano območje mesta Koper ima za nadaljnji urbani razvoj dobro in stabilno demografsko izhodišče. V tem pogledu je zlasti pomembno zavedanje privlačnosti okolja za priseljevanje kot razvojni potencial in izrazit trend staranja prebivalstva, na katerega se bo z ukrepi treba nujno odzvati v smislu usmerjene skrbi za kakovostno bivanje in življenje starejših v mestu.
Osrednja težava za osamosvajanje mladih je odsotnost sistematičnih in učinkovitih ukrepov stanovanjske politike za mlade, pomanjkanje kakovostnih zaposlitvenih možnosti kakor tudi pomanjkanje nastanitvenih zmogljivosti za študente.
Urbano območje Koper je zaposlitveno privlačno mesto, kar generira veliko dnevnih migracij znotraj občine, obalnega somestja in širše regije.

Razvojne omejitve oziroma pomanjkljivosti na področju družbenih dejavnosti v mestu predstavljajo nezadostni ali neustrezni prostorski pogoji: premajhni prostori mestne knjižnice in razpršenost oddelkov, ni še zgrajen univerzitetni kampus, univerzitetna knjižnica, manjka osrednje kulturno-kongresno središče ipd.. Problematična je izrazita centraliziranost vsebin družbene infrastrukture na ožjem območju mestnega središča, medtem ko je mreža oskrbe s tovrstnimi vsebinami tako v stanovanjskih soseskah še izraziteje pa v ostalih naseljih občine izjemno šibka (z izjemo mreže osnovnega šolstva in vrtcev).
Mesto Koper je pomembno izobraževalno središče na vseh stopnjah izobraževanja. Univerza na Primorskem je nosilka izobraževalnih, znanstveno-raziskovalnih in razvojnih dejavnosti širšega regionalnega in državnega pomena.
Športni park Bonifika predstavlja osrednjo rekreacijsko cono v mestu z izjemnim pomenom za rekreativni in profesionalni šport. Dobra športna infrastruktura in tradicija športnih dejavnosti predstavljajo velik potencial za razvoj športnega turizma; glavno omejitev predstavljajo prostorske možnosti za širitev posameznih vsebin na obstoječih lokacijah.

Splošna gospodarska recesija je pomembno zaznamovala tudi gospodarsko sliko in razmere v urbanem območju Koper zlasti s krčenjem pomembnega dela proizvodnih dejavnosti. Gospodarski zagon je smiselno zastaviti na razvoju specializiranih dejavnosti, človeških virih in tradiciji ter prepoznavnih primerjalnih prednostih obmorske in geostrateške lege. To so dejavnosti transporta, logistike in turizma. Pomembna omejitev nadaljnjega razvoja turistične ponudbe je pomanjkanje turističnih nastanitev. Strategija razvoja turizma sledi viziji, da občina postane vodilna aktivna, zelena, celoletna, mediteranska destinacija v Istri in Sloveniji.
V preteklem desetletju se je intenzivneje začelo gospodarske dejavnosti iz mesta Koper preusmerjati v suburbani pas, kjer so za nadaljnji razvoj zagotovljene obsežne razpoložljive površine.
Luka Koper je pomemben akter in generator gospodarske aktivnosti v Kopru in širšem obalnem prostoru, poleg tega pa tudi obsežna prostorska komponenta urbanega območja Koper in nezanemarljiv dejavnik stanja v okolju.
Gospodarske dejavnosti se prednostno razvijajo na območju gospodarske cone GORC Sermin, pomembno rezervatno območje za nadaljnji razvoj pa je tudi v sklopu

gospodarske cone Dekani. Obe lokaciji se nahajata na dobro dostopnih točkah z neposredno navezanostjo na daljinsko cestno omrežje in železnico ter v (neposrednem) zaledju koprskega pristanišča. Manjša območja za razvoj gospodarskih dejavnosti MOK sicer zagotavlja tudi v posameznih zalednih lokalnih središčih predvsem kot dolgoročne možnosti za zagotavljanje gospodarske aktivnosti in vitalnost zalednih krajev in za razvoj specifičnih programov ter vsebin.

Na stanje okolja v urbanem območju Koper najbolj vplivajo dejavnosti prometa, logistike in pridobivanja energije, v manjši meri pa tudi proizvodne dejavnosti. Urbano območje Koper spada med bolj obremenjena območja z ozonom v Sloveniji. Zato so glavni okoljski izzivi urbanega območja Koper okrepitev zelene infrastrukture v mestu za izboljšanje mestne mikroklime, omogočanje naravne stabilnosti in odpornosti ter biodiverzitete. Mesta, ki skrbijo za vzdrževanje in ohranjanje biotske pestrosti, so navadno zelo visoko uvrščena na sezname mest z visoko kakovostjo bivanja.

Obalna lega in historično mestno jedro Kopra sta ključni prostorski kakovosti in primerjalni prednosti mesta Koper.
Na širšem območju mestnega središča je prisoten trend premeščanja programov in urbanih funkcij iz historičnega mestnega jedra v novejše predele mestnega središča oziroma razpršeno po celotnem urbanem območju Koper. Historično mestno jedro s tem izgublja vitalnost, vse bolj pereče je propadanje stavbnega fonda in dotrajana infrastruktura.
Promet je pomembna prostorska komponenta in gospodarska dejavnost urbanega območja Koper, ki ima izjemno geostrateško lego. Ključni problemi in izzivi s področja prometa in prometne infrastrukture urbanega območja Koper so prepletanje tranzitnega in lokalnega prometa, podvrženost prometne mreže in logike delovanja mesta avtomobilskemu prometu ter neizkoriščenost alternativnih oblik transporta (hoja, kolesarjenje, morski promet...). Tem področjem se v zadnjih letih občina intenzivno posveča in sistematično izvaja ukrepe za obvladovanje problematike s postopnim umikanjem tovornega prometa iz mesta, z omejevanjem motornega prometa v historičnem mestnem jedru, dograjevanjem kolesarske infrastrukture, racionalizacijo parkirnih površin, modifikacijami parkirne politike in parkirnih režimov, uvajanjem P+R parkirišč in vzpostavljanjem multimodalnih povezav (avtobusne linije, kolesarske steze), razširjanjem linij in frekventnosti javnega mestnega potniškega prometa, vključno z uvajanjem novih načinov mobilnosti.
Obstoječe zelene površine v urbanem območju Koper so prostorsko omejene na manjše zelene otoke in koridorje ter posamezna večja območja, kar v celoti tvori šibko povezan zeleni sistem, ki ne opravlja vseh želenih funkcij.
Znotraj urbanega območja Koper je celotna obalna črta Mestne občine Koper v skupni dolžini približno 6,5 km. Naravno ohranjenih odsekov obale na urbanem območju Koper ni. Ključni pomanjkljivosti in razvojne omejitve obstoječih obalnih in maritimnih ureditev sta pomanjkanje plažnih ureditev ter nezaščitenost akvatorijia in obal Semedelskega zaliva pred neugodnimi vplivi morja.

S.W.O.T. analiza v predstavljenem obsegu evidentira in vključuje širok nabor zaznanih priložnosti, nevarnosti, prednosti in slabosti, ki pa so v nadaljnjih procesnih korakih TUS Koper glede na vsebinski in časovni domet dokumenta smiselno zožene na poglavitna, izstopajoča in vsebinsko obvladljiva področja in sestavine.

5. PREGLED IN ANALIZA URESNIČEVANJA TUS KOPER IN REALIZACIJE RAZVOJNIH PROJEKTOV IZVEDBENEGA NAČRTA V OBDOBJU 2014-2020

5.1 Razvojni izzivi in prispevek k uresničevanju vizije

TUS Koper po posameznih tematskih sklopih in področjih izpostavi celovit seznam izzivov:

- Koper » SONČNO MESTO PO MERI ČLOVEKA«;
- zdravo bivalno in delovno okolje;
- prijetna mikroklima v mestu;
- morje, šport, turizem, tradicija in inovativnost so nosilci nove gospodarske prepoznavnosti in identitete mesta;
- trajnostno upravljanje z vodami in obalami;
- morje in morska obala kot elementa urbanega prostora mesta;
- zeleni sistem mesta in odprti javni mestni prostor kot prostor mestnega življenja;
- revitalizacija historičnega mestnega jedra;
- pametna omrežja za optimizacijo delovanja infrastrukturnih omrežij;
- energetska učinkovitost in trajnostna raba virov za delovanje;
- celostno prometno upravljanje in trajnostna mobilnost.

Pregled nabora projektov izvedbenega načrta TUS in njegova dejanska realizacija pokažeta celosten pristop k načrtovanju, saj so projekti nagovorili vsa zastavljena področja. Še posebej pa je pomembna ugotovitev, da so projekti zastavljeni tako, da kompleksno v smislu prispevkov na več področjih hkrati in s sinergijskimi učinki podpirajo razvojna prizadevanja v smeri zastavljene vizije.

Zastavljena vizija urbanega območja »Koper - turistično mesto MORJA, SONCA in ZELENJA, inovativno mesto TRADICIJE, SODOBNOSTI in PRIHODNOSTI in ŠPORTNO, ZDRAVO in AKTIVNO mesto po meri človeka« se je z izvedbo projektov pričela stvarno realizirati v fizičnem prostoru mesta in ga s tem dejansko daljnosežno pričela spreminjati, izboljševati. Pri tem je še toliko pomembnejša ugotovitev, da projekti presegajo omejenost učinka nove pojavnosti intervencije v prostoru, saj sprožajo in spodbujajo širše družbene, okoljske in gospodarske učinke. S tem je vizija dejansko zaživela v stvarnosti mesta: za prebivalce, uporabnike, obiskovalce, dobrobit skupnosti in okolja.

Udejanjanje strateške razvojne vizije je dolgoročni proces, ki na strani mestne uprave in načrtovalcev zahteva premišljeno, načrtno in ciljno usmerjeno sprejemanje odločitev in delovanje. Po drugi strani pa se na ravni posameznikov in skupnosti utrjuje spontano in nezavedno. Samo skupaj pa lahko dosežeta, da vizija ne ostane le načrtovalski motiv ali slogan, ampak postane nosilec in integrativni del identitete in prepoznavnosti. Vizija Kopra uspešno sledi tej poti.

5.2 Učinkovitost realizacije izvedbenega načrta TUS

Izvedbeni načrt TUS Koper je za projektno obdobje 2014-2020 opredelil 19 prioritetnih projektov (glej Tabelo 1: Pregled realizacije projektov (IN)TUS Koper (stanje september 2020)). Mestna občina Koper je z osredotočenim delom na podrobnejšem načrtovanju, koordinaciji in realizaciji projektov do konca leta 2020 v celoti zaključila 8 projektov, v fazi realizacije so 4 projekti, nerealiziranih pa je 7 projektov.

5.3 Metodološka učinkovitost in uporabnost

Spremljanje razvoja in življenja prve izvedbene etape TUS Koper od nastajanja strateškega dokumenta, načrtovanja izvedbenih projektov, njihove realizacije in integracije v prostoru ter končnih učinkov pokaže, da je dokument kot orodje sistematičen in jasen, ciljno usmerjen ter učinkovit. Njegova kakovost je, da vseskozi zagotavlja zveznost in povezanost med strateško in izvedbeno ravnjo načrtovanja.

Pomembna dodana vrednost dokumenta je tudi v tem, da so podano vizijo in strateške cilje privzeli, nadgradili in podprli tudi drugi sektorski programi v smislu medsebojne uskladitve in da je bila poleg osnovnega nabora izvedbenih projektov realizirana še vrsta pridruženih projektov, ki so osnovne smiselno dopolnili ali nadaljevali.

Tabela 1: Pregled realizacije projektov (IN)TUS Koper (stanje september 2020) **(zeleno – izvedeno, oranžno – v izvajanju, modro – ni izvedeno)**

STRATEŠKI CILJ →	Ukrepi izvedbenega načrta TUS	Projekti izvedbenega načrta TUS	Kazalniki za spremljanje učinkovitosti ukrepov	Kvantifikacija kazalnika
kakovostni prostorski pogoji za bivanje in delo ljudi konkurenčno gospodarstvo in nova delovna mesta	**Ukrep št. 1** kakovostni prostorski pogoji za bivanje in delo ljudi konkurenčno gospodarstvo in nova delovna mesta UKREPI TRAJNOSTNE MOBILNOSTI	**03** Podzemna parkirna hiša s sistemom P+R ob Piranski vpadnici **04** Ureditev kolesarske steze in hodnika za pešce ob Ferrarski ulici v Kopru, od krožišča pri sodišču do krožišča pri Luki Koper **05** Gradnja kolesarske steze in hodnika za pešce na delu vzhodne vpadnice od krožišča pri Luki Koper do krožišča pri Autocommercu **06** Gradnja kolesarske steze in hodnika za pešce ob Ankaranski vpadnici od krožišča K2 do krožišča K4 **07** Ureditev kolesarskega prometa v historičnem mestnem jedru Kopra z navezavo na obstoječe kolesarske vpadnice **08** Kolesarska steza in pešpot ob ustju Badaševice pri Semedelskem mandraču **09** Ureditev kolesarske steze in hodnika za pešce ob Piranski cesti do krožišča pri tržnici **10** Kolesarska in peš povezava čez kanal Grande **12** Širitev pomola na Ukmarjevem trgu	**Izvedeni ukrepi za spodbujanje multimodalne mobilnosti** - št. novih parkirnih mest P+R - nova/prenovljena kolesarska in peš infrastruktura v km	**03 /** **04 /** **05 0,250 km** **06 0,449 km** **07 v izvajanju** **08 /** **09 – 0,502 km** **10 – 0,38 km** **12 /**
revitalizacija historičnega mestnega jedra	**Ukrep št. 2** revitalizacija historičnega mestnega jedra PRENOVA JAVNEGA IN ZASEBENGA STAVBNEGA FONDA	**14** Prenova stanovanj JSS MOK v starem mestnem jedru Kopra	**Število (energetsko) prenovljenih javnih in zasebnih stavb** Površina nerevitaliziranih površin v mestih	**14 – 24 stanovanj**
urejene javne odprte in zelene mestne površine trajnostno upravljanje z morjem in mestnimi obalami	**Ukrep št. 3** urejene javne odprte in zelene mestne površine **Ukrep št. 4** Prenova in dograjevanje sistema športno-rekreacijskih površin in infrastrukture, otroških igrišč, sprehajališč **Ukrep št. 5** Vzpostavitev boljših in dodatnih povezav mestnih predelov z obalo in mestnim središčem	**13** Ureditev javnega objekta Olimpijski bazen Koper **15** Ureditev parka ob Semedelski promenadi v Kopru **16** Ureditev obalnih parkovnih rekreacijskih površin (zelene infrastrukture) **17** Revitalizacija obale med izlivom Badaševice in Žusterno **18** Ureditev prostorov Bastiona in pešpoti **19** Ureditev obzidja ob Bastionu	**Površina prenovljenih ali novih javnih odprtih mestnih površin** **15 – 26.239 m2** **16 – 12.280 m2** **17 – 27.120 m2** **Površina revitaliziranih površin v mestu** **13 – 7.291,40 m2** **Ukrepi trajnostne parkirne politike**	**13 – 7.291,40 m2** **15 – 26.239 m2** **16 – 12.280 m2** **17 – 27.120 m2** **18 /** **19 /**
pametno mesto za trajnostno delovanje in upravljanje mesta	**Ukrep št. 6** Energetska prenova javnega in zasebnega stavbnega fonda **Ukrep št. 7** Ureditev multimodalnih prometnih vozlišč na ključnih vstopnih in dostopnih točkah in vozliščih v mestu	**01** Energetska sanacija večstanovanjskega objekta Cesta na Markovec 1C v Kopru **02** Gradnja podzemne parkirne hiše s sistemom P+R pod Muzejskim trgom v Kopru (brez sistema P+R) **11** Vertikalna mobilna povezava obalnega območja z Markovim hribom v Kopru	**Število (energetsko)prenovljenih javnih in zasebnih stavb** Število novih in/ali prenovljenih stanovanj **Izvedeni ukrepi za spodbujanje multimodalne mobilnosti** - št. novih parkirnih mest P+R - nova/prenovljena kolesarska in peš infrastruktura v km - št. novih javnih polnilnih postaj za električna vozila - izvedeni ukrepi za spodbujanje multimodalne mobilnosti (infrastrukturni in organizacijsko-logistični)	**01 – 24 stanovanj** **02 – v izvajanju, vendar ni sistem P+R** **11 /**

6. RAZVOJNI IZZIVI URBANEGA OBMOČJA MESTA KOPER

6.1 Vsebinska in metodološka izhodišča

Družbene, gospodarske in okoljske razmere se odražajo v prostoru. Prostor je v tem pogledu zrcalo in rezultat njihovih medsebojnih učinkov in (ne)usklajenosti. Prostor je tudi omejen vir, s katerim je treba razumno gospodariti, da se trajnostno zadosti zastavljenim ciljem in potrebam. V duhu trajnostnega razvoja je bistvenega pomena skrbno in premišljeno ravnanje s prostorom, ki bo omogočalo razvoj tudi prihodnjim generacijam. Zato je vse pretekle intervencije, trenutno stanje in dolgoročne razvojne načrte v prostoru treba usklajevati z varstvenimi vidiki, vidiki izboljšanja, obnove oziroma trajnostnega ohranjanja virov in njihovih kakovosti. V tem se kaže velika kompleksnost obravnavane vsebine tako v časovnem sosledju in odvisnostih, kakor tudi v sočasni komplementarnosti in sinergijah.

Pomembna značilnost prostora je kontinuiteta: fizične strukture, predvsem pa vsebinske povezave in odvisnosti presegajo formalne prostorske meje in jih zvezno prehajajo. Zato je nujna obravnava razvojne problematike ob upoštevanju mesta kot jedrnega urbanega območja (območje urbane koncentracije) in njegovih funkcionalnih povezav s širšim gravitacijskim območjem ter zaledjem (FUO).

Za jasnejšo sledljivosti, preglednost in prikaz intervencijske logike poglavje širše obravnava razvojne izzive po vsebinskih področjih in sektorjih. Predstavljeni razvojni izzivi so smiselno nadaljevanje in vsebinska nadgradnja ključnih ugotovitev in zaključkov S.W.O.T. analize in pomenijo naslednji korak k izostritvi razvojne problematike, vključujoč tako razvojne probleme in pomanjkljivosti, kakor tudi prepoznane potenciale in primerjalne prednosti mesta in FUO. Čeprav so predstavljeni izzivi po posameznih problemskih sklopih, gre vendarle za kompleksen preplet medsebojno odvisnih in povezanih sestavin.

Problemska analiza in opredelitev razvojnih izzivov sta nastajala v več etapah:

- individualni nabor po posameznih sektorjih (korak 1),
- interdisciplinarna diskusija znotraj projektne skupine (strokovne službe Mestne občine Koper) (korak 2),
- pogledi in predlogi ključnih deležnikov in interesnih skupin javnosti (korak 3),
- sinteza korakov 1, 2, 3.

Koraki so bili zastavljeni kot samostojne celote, da so vsi udeleženci neobremenjeno/neodvisno prispevali svoj pogled in razvojne predloge. Sintezni pogled je pokazal »pokrivanje« in različnost pogledov in predlogov deležnikov, predvsem pa je odločilno prispeval in omogočil zanesljivejšo in utemeljeno opredelitev razvojnih izzivov in njihove prednostne razvrstitve. Na podlagi skupinske razprave znotraj projektne skupine in vzporednega preverjanja v okviru deležnikov zainteresirane javnosti so bili tako postavljeni skupni, vsebinsko usklajeni temelji tudi za nadaljnji razmislek in oblikovanje razvojne vizije in strateških ciljev.

6.2 Izzivi demografskega in družbenega razvoja

Demografska slika v urbanem območju Koper je v okvirih občine in širše regije stabilna, vendar z vse bolj jasno izraženimi trendi sprememb, zlasti v smeri staranja populacije, upada otrok, vse večje multikulturnosti družbe. Na drugi strani je pomembno sledenje splošnim razvojnim paradigmam, ki kot vrednote in cilje izpostavljajo vključujočo družbo, družbo enakih možnosti in okolje po meri človeka.

Izzivi:
Koper »MESTO ZA VSE GENERACIJE«
Koper »MESTO ZNANJA in KULTURE«

Družbene dejavnosti so spremljevalec, pa tudi nosilec gospodarskega razvoja in v tem pogledu z njim neločljivo povezane in odvisne. Izzivi na področju razvoja družbenih dejavnosti so v smislu njihove vsebinske nadgradnje in izboljšav, ki bo zagotavljala kakovostne in privlačne pogoje za bivanje in delo, socialno vključenost, čim boljšo dostopnost do programov in vsebin, živahno družbeno in družabno okolje, poleg tega pa bo v večji meri in aktivno prispevala tudi h gospodarskemu razvoju.

Strateški izziv je izboljšanje demografske slike, kjer se nakazujejo možnosti in potreba po kompleksnem pristopu na več področjih sočasno. Zagotovitev kakovostnega in dostojnega življenja vse večjega števila starejših oseb je nujna glede na dejansko stanje in prognoze. Po drugi strani pa se z zagotavljanjem privlačnih pogojev za bivanje in delo mlajših ter aktivne populacije lahko trend in bremena starajoče se družbe tudi upočasni oziroma omili. Konkretni razvojni izzivi so zato:

- **Prijetno in prijazno okolje za kakovostno življenje starejših,** kar vključuje razmislek in načrtovanje različnih oblik nastanitev za starejše, razvoj socialnih, zdravstvenih in drugih podpornih programov, urejanje odprtih javnih površin, prilagajanje prostorskih ureditev starejši populaciji in funkcionalno oviranim osebam, prilagoditve prometne infrastrukture in prometnih sistemov ter druge gospodarske javne infrastrukture.
- **Privlačno in spodbudno okolje za mlade** z možnostmi za osamosvojitev (stanovanjska politika), zaposlitev, ustvarjanje družine, družabno življenje in prostočasne aktivnosti.
- **Mesto večkulturnega sobivanja in družbene integracije.**
- Kultura kot nosilec identitete, prepoznavnosti, privlačnosti in povezovanja skupnosti in širšega prostora.

6.3 Izzivi na področju gospodarstva

Transport, logistika in trajnostni turizem kot specializirane dejavnosti, ki temeljijo na notranjih potencialih in primerjalnih prednostih urbanega območja Koper in širšega FUO (infrastrukturna, geostrateška lega, tradicionalne dejavnosti, submediteranska klima in druge naravne ter ustvarjene danosti...), bodo nosilci gospodarskega napredka in gospodarske prepoznavnosti. Spodbujati in podpirati bo treba razvoj malih in srednjih podjetij kot nosilcev tehnološko in okoljsko naprednih gospodarskih dejavnosti in deležnikov, ki se bodo lahko hitro in učinkovito prilagajali dinamičnim gospodarskim razmeram in podnebnim spremembam, s tem pa pomembno prispevajo k splošni odpornosti gospodarstva in lokalnega okolja na izzive prihodnosti.

Povezovanje, prenos in uporaba znanj med segmenti primorske univerze, raziskovalnih organizacij, lokalnega gospodarstva in prostorskih razvojnih projektov je kompleksen družbeni, gospodarski in prostorski izziv.

Pomemben izziv predstavljata prilagoditev gospodarstva na podnebne spremembe in uveljavljanje načel krožnega gospodarstva, ki sta temelja dolgoročnega obstoja in konkurenčnosti, predvsem pa sta pomembna za trajnostno naravnanost in minimaliziranje okoljskih obremenitev.

Izziv: MORJE, ŠPORT, ZELENO PODEŽELJE, TRADICIJA in INOVATIVNOST SO NOSILCI GOSPODARSKEGA NAPREDKA IN PREPOZNAVNOSTI.

6.4 Izzivi varstva okolja, zdravja ljudi in trajnostne rabe virov

Dobro stanje okolja je pomembno za ohranjanje naravnega ravnovesja in delovanja okolja kot kompleksnega sistema, omogoča kakovostno in zdravo življenje ljudi in zagotavlja varne in stabilne razmere za gospodarsko in družbeno delovanje in urbani razvoj. Trajnostna raba naravnih virov, okoljske sanacije in zmanjševanje onesnaženosti v okolju, prilagajanje podnebnim spremembam ter krepitev odpornosti na naravne nesreče so splošne okoljske paradigme trajnostnega razvoja in ciljev zelene Evrope. Na urbanem območju Koper je glede okoljske problematike treba aktivno pristopiti k zmanjševanju obremenitev okolja s hrupom in svetlobnim onesnaženjem in izboljšanju kakovosti zraka (zlasti zmanjšanje prisotnosti prašnih delcev in ozona) v smeri strateškega evropskega cilja podnebno nevtralnega gospodarstva. Vzdrževanje in spodbujanje biotske pestrosti v urbanem okolju postaja merilo visoke kakovosti življenja v mestih.

Prilagajanje podnebnim spremembam bo v prihodnje pomembno na vseh področjih razvoja in delovanja v prostoru in družbi. Podnebne spremembe namreč vse bolj neposredno vplivajo na delovanje naravnih ekosistemov, od katerih smo odvisni, na kakovost bivanja, počutje in zdravje ljudi in na gospodarske dejavnosti.

Izzivi na področju varstva okolja so kompleksno povezani, prepleteni in v soodvisnosti z drugimi razvojnimi vidiki in dejavniki.

Izzivi:
- ZELENA INFRASTRUKTURA V MESTU ZA ZDRAVO IN PRIJETNO BIVANJE IN DELO
- NARAVA IN BIODIVERZITETA V MESTU
- PRILAGAJANJE PODNEBNIM SPREMEMBAM IN ODPORNOST NA NARAVNE NESREČE
- TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE Z VODAMI IN OBALAMI

6.5 Prostorski izzivi

Prostor je kompleksna struktura, v kateri se odražajo učinki preteklega in sedanjega delovanja ter zagotavljajo pogoje za nadaljnji gospodarski in družbeni razvoj ob sočasnem delovanju naravnih procesov. Pri tem mora biti izhodiščno vodilo nenehno iskanje ravnotežja med razvojnimi potrebami in vizijami ter varstvenimi vidiki. Predstavljeni prostorski izzivi urbanega območja Koper so kompleksni prostorsko-vsebinski sklop. Gre za fokusna področja in območja koncentracije ali plastenja zaznanih problemov in pomanjkljivosti in hkrati prepoznanih razvojnih potencialov in primerjalnih prednosti.
Prostorski izzivi skladno s tem razumevanjem predstavljajo konglomerat ukrepov fizične prenove, vsebinskih intervencij, družbenih projektov in drugih mehkih vsebin s pričakovanimi dopolnjujočimi in sinergijsko povezanimi učinki, ki presegajo zgolj izboljšanje videza, urejenosti in opremljenosti območja, ampak imajo vseobsegajoče in daljnosežne učinke na družbenem, gospodarskem in okoljskem področju.

Izzivi:
- REVITALIZACIJA HISTORIČNEGA MESTNEGA JEDRA
- MORJE IN MORSKA OBALA KOT ELEMENTA URBANEGA PROSTORA MESTA
- ZELENI SISTEM MESTA in ODPRTI JAVNI MESTNI PROSTOR KOT PROSTOR MESTNEGA ŽIVLJENJA
- REVITALIZACIJA SIVIH URBANIH CON - DEGRADIRANIH URBANIH OBMOČIJ
- PRENOVA STANOVANJSKIH SOSESK

6.6 Izzivi na področju infrastrukturne in energetske oskrbe, učinkovitosti ter trajnostne mobilnosti

Osrednji strateški razvojni izziv urbanega območja Koper je vzpostavitev sodobnega infrastrukturnega sistema, ki bo deloval v okviru multifunkcionalnih infrastrukturnih koridorjev, z visoko učinkovitimi in zmogljivimi napravami in vodi, vključeval bo lastne

energetske vire in IKT podporo (koncept Koper - pametno mesto). Ključna izhodišča in kriteriji pri vzpostavljanju sodobnega infrastrukturnega sistema so:

- prostorska racionalnost,
- energetska varčnost in učinkovitost,
- uveljavitev načela krožnega gospodarstva in doseganje medsebojnih sinergij,
- podnebna in okoljska nevtralnost v smislu minimaliziranja učinkov in obremenitev za okolje (emisije v okolje, odpadki, potencialna nevarnost za nesreče, varnost ipd...);
- upoštevanje funkcionalnih povezav in soodvisnosti v prostoru (merilo FUO).

Koncept trajnostne mobilnosti z vrsto dopolnjujočih se ukrepov celostno pristopa k obravnavi problematike prometa v prostoru, času in družbi.
Pomemben izziv predstavljajo povezovanje, prenos in uporaba znanj med segmenti znanstveno-raziskovalnih inštitucij, lokalnega gospodarstva pri projektih trajnostno naravnanega delovanja in upravljanja mesta.

Izzivi:

- PAMETNA OMREŽJA ZA OPTIMIZACIJO DELOVANJA INFRASTRUKTURNIH OMREŽIJ
- ENERGETSKA UČINKOVITOST in TRAJNOSTNA RABA VIROV
- KROŽNO GOSPODARSTVO
- PODNEBNO NEVTRALNO GOSPODARSTVO
- CELOSTNO PROMETNO UPRAVLJANJE IN TRAJNOSTNA MOBILNOST URBANGA OBMOČJA IN FUO

6.7 Izzivi urbanega območja mesta Koper v širšem (sub)regionalnem, državnem in čezmejnem prostoru

Mesto Koper je urbano središče z največ urbanimi funkcijami in najpomembnejšimi gospodarskimi in družbenimi akterji obalnega somestja in širšega prostora regije. Utrjevanje geostrateške pozicije in vloge urbanega območja Koper v FUO predstavlja vzporedni razvojni izziv trajnostne urbane strategije, ki poleg učinkov predvidenih aktivnosti in ukrepov za jedrno urbano območje poudarja tudi pomembnost učinkov in koristi za razvoj širšega urbanega gravitacijskega območja.

Izzivi:

- STRATEŠKO POVEZOVANJE IN KOMPLEMENTARNO DOPOLNJEVANJE DRUŽBENE IN GOSPODARSKE SFERE V REGIJI (TURISTIČNE, ŠPORTNE, TRANSPORTNO-LOGISTIČNE, TRGOVSKO-STORITVENE, JAVNI SEKTOR)
- CELOSTNO PROMETNO UPRAVLJANJE IN TRAJNOSTNA MOBILNOST (dnevne migracije in mobilnost turistične destinacije slovenske Istre)
- UREDITEV OBALE MED KOPROM IN IZOLO

7. VIZIJA RAZVOJA TUS KOPER

7.1 Vizija razvoja TUS Koper

Vizija razvoja urbanega območja mesta Koper je:

mesto PO MERI ČLOVEKA
mesto MORJA, SONCA in ZELENJA
mesto TRADICIJE, SODOBNOSTI in PRIHODNOSTI

Koper - mesto PO MERI ČLOVEKA

Zdravo in kakovostno bivalno okolje za vse generacije, pogoji za aktivno življenje, medgeneracijsko in medkulturno povezovanje, blaginja, dobra dostopnost (prometna in vsebinska), možnost aktivne vključenosti vseh prebivalcev v življenje mesta in odločanje o njegovem razvoju, občutek varnosti in pripadnosti mestu so glavne izmed značilnosti urbanega območja Koper kot mesta po meri človeka. Mesto, ki je prijazno, prijetno in spodbudno za svoje prebivalce, bo privlačno tudi za obiskovalce. Vsakdanje življenje ljudi je zagotovilo živahnosti mesta; prijetnost urbanega prostora in pestrost vsebin pa za krepitev mediteranske urbane kulture. Utrip v mestu, njegov karakter in širšo prepoznavnost bosta dodatno sooblikovala športna ponudba in kulturne vsebine.

Koper - mesto MORJA, SONCA in ZELENJA

Morje in morska obala, sončna submediteranska klima ter zelene površine so prepoznavne sestavine in kakovosti mestnega prostora, njegove fizične in doživljajske prepoznavnosti ter pomembni nosilci specializiranih gospodarskih dejavnosti urbanega območja Koper. Zelena infrastruktura mesta se navezuje na zeleno matico zalednega prostora.

Koper – mesto TRADICIJE, SODOBNOSTI in PRIHODNOSTI

Kulturna dediščina historičnega mestnega jedra je temelj oživelega mesta: prenovljen stavbni fond in odprti mestni prostor vsebinsko zapolnjujejo mali trgovski, gostinski in storitveni programi, kulturno dogajanje, druženje in ustvarjanje ljudi.
Urbano območje Koper sledi sodobnim potrebam svojih prebivalcev in drugih uporabnikov z učinkovitim prometnim sistemom, sodobno infrastrukturno podporo in kakovostnimi prostorskimi možnostmi za življenje in delovanje.
Urbano območje Koper kot kompleksna celota fizičnih struktur, procesov, povezav in učinkov za optimiziranje svojega delovanja, minimaliziranje okoljskih učinkov in zagotavljanje najvišje kakovosti bivanja v upravljanje mesta uvaja sodobne tehnologije in inovativne rešitve (pametno mesto).
Urbano območje Koper se funkcionalno in vsebinsko dopolnjujoče povezuje z zalednim prostorom občine, obalnega somestja in širšega vplivnega prostora.

Urbano območje Koper se bo razvijalo v smeri trajnostno delujoče urbane strukture, kjer bodo zagotovljeni pogoji za živahno in konkurenčno gospodarstvo, zdravo, aktivno in kakovostno bivanje, ustvarjalno družbeno delovanje ob čim manjših okoljskih obremenitvah. Razvoj bo temeljil na primerjalnih prednostih in potencialih območja, ohranjanju kulturne dediščine, oživljanju tradicije in lokalne prepoznavnosti, ob uvajanju sodobnih, tehnološko naprednih in visoko učinkovitih prostorskih, prometnih in drugih infrastrukturnih rešitev in konceptov. Nosilci prepoznavnosti vizije mesta Koper so:

- prenovljena in oživljena **DEDIŠČINA MEDITERANSKEGA HISTORIČNEGA MESTNEGA JEDRA**;
- **MORJE IN MORSKA OBALA**;
- **ZELENA INFRASTRUKTURA MESTA**;
- **LJUDJE** kot soustvarjalci mestnega utripa in identitete mesta.

7.2 Učinki uresničitve vizije v urbanem območju mesta Koper

Celovita prenova historičnega mestnega jedra vključuje prenovo stavbnega fonda in odrtega prostora, njegovo vsebinsko bogatenje in prepletanje urbanih funkcij ter zagotavljanje dostopnosti po načelih trajnostne mobilnosti. To so bistveni dejavniki za privlačno in kakovostno bivalno in delovno okolje za prebivalce mesta, zaposlene, druge uporabnike in obiskovalce. Privlačno in kakovostno bivalno in delovno okolje sta pogoja za pestrejše mestno dogajanje in krepitev urbane kulture. Celovita prenova kulturne dediščine tako omogoča njeno trajno ohranitev, utrditev v zavesti meščanov o njeni vrednosti ter prispeva in krepi vsebinsko in vizualno prepoznavnost mesta.

Razvoj specializiranih gospodarskih dejavnosti, vezanih na morje, morsko obalo in druge primerjalne prednosti urbanega območja Koper (submediteranska klima, športno-rekreacijska infrastruktura, znanja in usposobljenost ljudi) omogoča večjo konkurenčnost in s tem trajnost in zanesljivost delovnih mest na področju turizma (pomorskega- navtičnega, mestnega- dediščinskega in športnega) ter transportnih in logističnih dejavnosti. Tradicija, znanje in uveljavljenost so dobri temelji za nadaljnji razvoj dejavnosti, nadgrajevanje z inovativnimi in tehnološko naprednimi rešitvami, kar bo prinašalo pozitivne rezultate v kvalitativnem (vsebinskem) in kvantitativnem smislu (nova delovna mesta, rast prihodkov, ipd.).

Zelena infrastruktura mesta je kompleksen sestav zelenih površin in mestnega odprtega prostora, ureditev za rekreacijo, zelenih koridorjev ipd. Zelene površine v urbanem okolju pomembno prispevajo k izboljšanju mestne mikroklime (naravni ponor urbanega onesnaženja, naravno senčenje, zadrževanje vlage, spodbujanje cirkulacije zraka in mikrovetrov, ipd.), vizualni privlačnosti mestnega okolja ter biodiverziteti (ustvarjanje življenjskega okolja, stopalnih kamnov in migracijskih koridorjev za rastline in živali). Predvsem pa bodo z urejenimi javnimi zelenimi

površinami povečane možnosti za oddih, rekreacijo in druženje, kar pomembno zvišuje kakovost bivanja v mestu, spodbuja k bolj zdravemu načinu življenja in prispeva k zadovoljstvu prebivalcev. Ob tem velja izpostaviti pomen čim boljše in enakovredne dostopnosti (z vidika razdalj, fizične ovire in omejitve, upravljavski režimi). Zelena infrastruktura mesta je pomembna podporna sestavina trajnostne mobilnosti v mestu, saj urejene, prijetne, povezane in uporabne odprte mestne površine spodbujajo peš in kolesarski promet.

Posodabljanje gospodarske javne infrastrukture in podpornih sestavin za učinkovito delovanje in mestno upravljanje so ukrepi za dolgoročno optimizacijo delovanja na vseh ravneh: za posameznike - uporabnike mesta, gospodarske službe in skupnost kot celoto. Poleg tega so ti ukrepi usmerjeni k zmanjševanju okoljskih obremenitev in trajnostni rabi virov. Nezanemarljiv pa je tudi potencial tovrstnih rešitev za lokalno gospodarstvo in ustvarjanje novih delovnih mest, zlasti kot spodbuda za razvoj inovacij v podjetništvu, za zaposlovanje mladih in tehnološko višje izobražene kadre.

Gospodarsko perspektivno in družbeno spodbudno okolje ter kakovostni prostorski pogoji za bivanje in delo ljudi predstavljajo temelje za dolgoročno stabilno demografsko sliko oziroma njeno izboljšanje (privlačno bivalno in delovno okolje za mlade, višje izobražene ipd.), varno okolje (omejevanje revščine, vandalizma in kriminala) in prijetno družbeno vzdušje (za aktivno staranje in medgeneracijsko povezovanje, aktivno družbeno participacijo različnih družbenih skupin, utrjevanje kulturne in etnične raznolikosti ipd.).

7.3 Učinki in sinergije uresničitve vizije v širšem prostoru

Urbano območje Koper je središče mestne občine, obalnega somestja in regije, ki so le trije najpomembnejši nivoji FUO. Poleg tega pa se z realizacijo TUS utrjuje aktivna gospodarska in družbena vloga urbanega območja Koper tudi v urbanem omrežju širšega čezmejnega prostora Tržaškega zaliva in severnega Jadrana ter v omrežju urbanih središč državnega pomena. Razvojne teme urbanega območja Koper, ki so pomembne tudi za širši kontekst razvoja obalnega somestja, regijo in čezmejni prostor Istre in Krasa (gravitacijsko območje, ki sega tudi na območji sosednje Italije in Hrvaške), so:

- Gospodarski razvoj v smeri specializiranih dejavnosti turizma, transporta in logistike ustvarja nova delovna mesta, pomeni pa tudi spodbudo in potencial za sinergije v širšem prostoru obalnega somestja in regije (strateško povezovanje v turizmu, skupna turistična destinacija in blagovna znamka, razvoj komplementarnih in podpornih dejavnosti ipd.).
- Dopolnjevanje in nadgradnja družbenih dejavnosti izboljšuje oskrbo za ožje urbano območje Koper in širši vplivni prostor. Razvoj dejavnosti in vsebin v enem urbanem središču lahko pomeni pozitivne sinergijske učinke v sosednjih urbanih območjih Izole, Pirana, Portoroža, Ankarana, Milj in Trsta ter

njihovo medsebojno povezovanje, tako na področju izobraževalnih in znanstveno-raziskovalnih ustanov, zdravstvenih in socialnih programov, kulturnih ustanov...

- Problematika prometa v urbanem območju Koper je področje, kjer se medsebojni vplivi in učinki funkcioniranja širšega gravitacijskega prostora neposredno odražajo. Ukrepi trajnostne mobilnosti spreminjajo prometne tokove, navade uporabnikov, generirajo nove povezave v lokalnem, somestnem, regionalnem in širšem gravitacijskem območju.
- Z vlaganjem v energetsko učinkovitost in aktivacijo izrabe obnovljivih virov energije se vpliva na boljšo energetsko preskrbo urbanega območja, s tem pa posredno zmanjšane energetske potrebe. To pomeni manjše okoljske in infrastrukture obremenitve v širšem prostoru ter v primeru energetskih presežkov tudi pozitiven doprinos k energetski bilanci FUO.
- Razvoj športno-rekreacijskih ureditev in infrastrukture na urbanem območju Kopra dopolnjuje tovrstno ponudbo FUO na širšem obalnem območju in pridobitev za obmorsko turistično ponudbo. Pozitivni učinki so pomembni za prebivalce in obiskovalce.
- Celovito urejanje mestnih obal urbanega območja Koper pomembno prispeva k ureditvi obalne promenade ob celotni slovenski obali kot enemu prioritetnih regionalnih razvojnih projektov na področju krepitve konkurenčnost gospodarstva, spodbujanja regionalne trajnostne mobilnosti in z vidika celovitega urejanja prostora.

8. PREDNOSTNE USMERITVE TUS KOPER

8.1 Splošna načela trajnostnega urbanega razvoja TUS Koper

Razumevanje narave dokumenta TUS in izkušnje pri njegovi pripravi so vodile do oblikovanja temeljnih skupnih izzivov in načel za vse nadaljnje korake, aktivnosti ter ukrepe načrtovanja in izvajanja TUS Koper.

8.1.1 Načelo integralnosti

Načelo integralnosti ukrepov in rešitev poudarja pomen celovitosti in kompleksnosti tako pri obravnavi določene problematike in razvojnih izzivov kot pri iskanju optimalnih rešitev zanje. Integralnost gre v tem kontekstu razumeti kot upoštevanje medsebojnih soodvisnosti in povezav (horizontalno in vertikalno) različnih področij in kot izziv za premišljeno načrtovanje in implementacijo rešitev, ki bodo vključevale kompleksne sklope prostorskih intervencij, nefizičnih (družbenih in gospodarskih) ukrepov, uvedbo organizacijskih in upravljavskih mehanizmov, v končni fazi pa prinašale medsebojno usklajene, uravnotežene in sinergične učinke v prostoru (na različnih ravneh), družbi (za skupnost in posameznika), za gospodarstvo in okolje, za danes in jutri.

8.1.2 Načelo participatornosti

Načelo participatornosti v središče postavlja zavest o pomenu in potencialu aktivne vključitve in soudeležbe zainteresirane javnosti in drugih deležnikov v razmislek, načrtovanje in izvajanje ukrepov urbanega razvoja ter nadaljnje upravljanje mesta. Uveljavitev participatornega pristopa je dolgoročni proces, katerega temelj so vzajemno zaupanje, spoštovanje in upoštevanje vseh deležnikov. Participatorno načrtovanje od vseh deležnikov (javnosti, strokovnjaki, odločevalci, upravljavci) zahteva pripravljenost in osveščenost o tem, da se ustvarja novo okolje kulturnega dialoga in konstruktivnega, partnerskega odnosa s ciljem optimalnih dogovorov in rešitev za urbani razvoj, delovanje mesta in dobrobit skupnosti.

8.1.3 Načelo komplementarnosti

Načelo komplementarnosti je eno od pomembnih načel mehanizma CTN in kot tako privzeto kot strateško načelo TUS. Načelo komplementarnosti se v dokumentu in njegovi vsebini izraža kot:

- komplementarnost ukrepov;
- komplementarnost ciljev in učinkov.

Upoštevanje načela komplementarnosti na ravni ukrepov pomeni, da se le-ti medsebojno dopolnjujejo in podpirajo, pogosto to izhaja tudi iz nujne medsebojne povezanosti za učinkovito delovanje ali pa njihovo dopolnjevanje prinaša ugodne sinergijske učinke. Takšen pristop pa omogoča tudi komplementarno dopolnjevanje

in združevanje ciljev ter ne nazadnje vseobsegajočih in dolgoročnih učinkov izvedenih ukrepov, ko se uresniči paradigma celostnega razvoja na družbenem, gospodarskem, prostorskem in okoljskem področju.

8.1.4 Urbano območje in funkcionalno urbano območje

Mehanizem CTN prepoznava nedeljivo funkcionalno povezanost in soodvisnosti jedrnih urbanih območij in njihovih gravitacijskih in soodvisnih območij kot funkcionalnih urbanih območij (FUO). Posamezni ukrepi v urbanem območju učinkujejo na FUO, po drugi strani se z ukrepi v FUO razrešuje razvojne izzive jedrnih urbanih območij. FUO so prostorsko spremenljive enote in bodo individualno opredeljena glede na vsebino specifičnega problema in/ali ukrepa na izvedbeni ravni (INTUS).

8.2 Od vizije do strateških ciljev

Opredeljeni strateški cilji večplastno in prepletajoče odgovarjajo zastavljeni razvojni viziji urbanega območja Koper, kot je razvidno iz spodnje sheme:

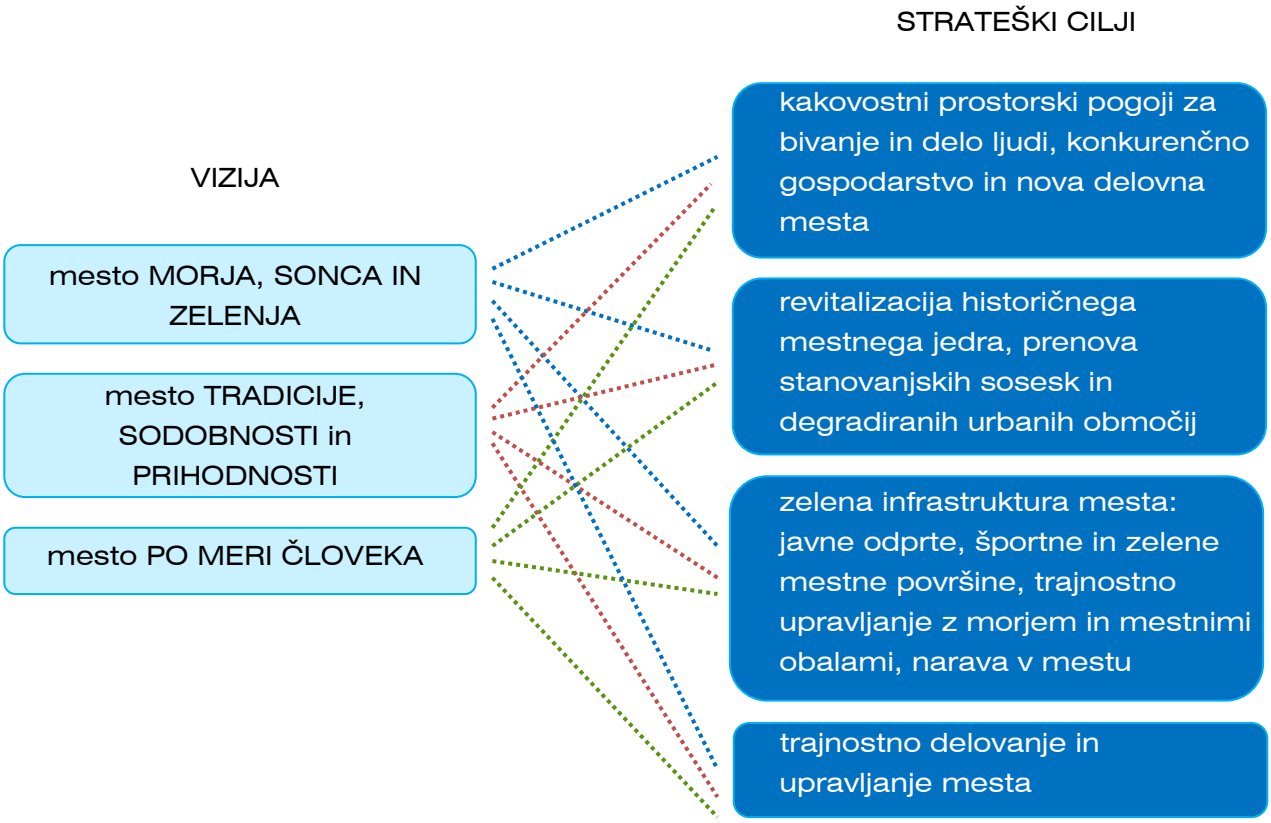

8.3 Opredelitev operativnih ciljev

A. Kakovostni prostorski pogoji za bivanje in delo ljudi; konkurenčno gospodarstvo in nova delovna mesta

- razpoložljivost stanovanj in kakovostni bivalni pogoji;
- prenova in revitalizacija degradiranih urbanih območij;
- zdravo okolje in prijetna urbana mikroklima;
- varno, zdravo in prijetno okolje za vse;
- univerzalna dostopnost in uporaba objektov in ureditev;
- utrjevanje urbane kulture;
- vključujoče družbeno okolje in povezanost skupnosti (mladi, starejši, kulturne in interesne skupine);
- razvoj specializiranih gospodarskih dejavnosti (šport, turizem, transport in logistika, tradicionalne dejavnosti, drobna obrt, storitve) za nova delovna mesta.

B. URBANA PRENOVA - revitalizacija historičnega mestnega jedra, prenova stanovanjskih sosesk in degradiranih urbanih območij

Revitalizacija historičnega mestnega jedra zastavlja naslednje operativne cilje:

- aktivna raba stavbnega fonda in odprtih mestnih površin;
- trajnostno ohranjanje in aktivna raba kulturne dediščine;
- življenje v mestu (stalni prebivalci, uporabniki in obiskovalci);
- utrjevanje urbane kulture;
- razpoložljivost stanovanj in kakovostni bivalni pogoji;
- prometna razbremenitev (motornega prometa) ob zagotavljanju boljše prometne dostopnosti;
- gospodarska aktivnost in delovanje javnih urbanih funkcij.

Reurbanizacija degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con zastavlja naslednje operativne cilje:

- izboljšanje stavbnega fonda in infrastrukturne opreme v mestu;
- okoljska sanacija;
- pridobivanje novih površin za pozidavo;
- gospodarska aktivnost in delovanje javnih urbanih funkcij;
- razvoj specializiranih gospodarskih dejavnosti za nova delovna mesta.

Prenova stanovanjskih sosesk zastavlja naslednje operativne cilje:

- razpoložljivost stanovanj in kakovostni bivalni pogoji;
- zdravo okolje in prijetna urbana mikroklima;
- varno, zdravo in prijetno okolje za vse generacije;

- utrjevanje urbane kulture;
- vključujoče družbeno okolje in povezanost skupnosti (mladi, starejši, kulturne in interesne skupine);
- trajnostno prometno upravljanje (mirujočega prometa, javnega potniškega prometa, zagotavljanje univerzalne dostopnosti in uporabe);
- ohranjanje in aktivacija novih skupnih zelenih površin sosesk;
- krepitev javnih in oskrbnih funkcij v sekundarnih jedrih sosesk.

C. Zelena infrastruktura mesta: urejene javne odprte, športne in zelene mestne površine ter trajnostno upravljanje z morjem in mestnimi obalami, narava v mestu

Za to, da zelena infrastruktura postane dejanski nosilec vseh bistvenih funkcij v urbanem območju Koper, je treba vzpostaviti zeleno mestno mrežo, pri čemer je pomembno:

- vzpostaviti zelene preboje v urbani strukturni mesta;
- vzpostaviti zelene prometne koridorje in dodatno ozelenjevati javna parkirišča (obstoječe in novo);
- krajinsko urejati vodne koridorje kot del zelenega sistema mesta in kot navezave na krajinsko matico zaledja;
- vzpostaviti naravne zelene otoke v mestu.

D. Trajnostno delovanje in upravljanje mesta

- optimizacija in modernizacija infrastrukturnih sistemov za delovanje in upravljanje mesta (digitalizacija, pametni nadzorni in upravljavski sistemi ipd.);
- spodbujanje izrabe obnovljivih virov energije (solarna energija);
- energetska učinkovitost stavb, prometnega sistema in drugih sistemov gospodarske javne infrastrukture;
- razvoj multimodalne mreže mestnega prometa, vključno z upravljanjem primestnega, regionalnega in daljinskega prometa za zmanjšanje prometnih obremenitev;
- boljše stanje okolja in zmanjšanje urbanih okoljskih obremenitev (razvoj v smeri podnebne nevtralnosti);
- uvajanje načel krožnega gospodarstva v delovanje in upravljanje mesta.

9. PREDNOSTNA RAZVOJNA PODROČJA IN OBMOČJA TUS KOPER Z NABOROM AKTIVNOSTI IN UKREPOV

Analiza problemov po vsebinskih segmentih nakazuje kompleksne razvojne izzive urbanega območja Koper, kjer prihaja do komplementarnega in kompleksnega prepletanja in dopolnjevanja posameznih problemov in problemskih sklopov. Zato zahtevajo odziv v obliki integralnih rešitev. Le-te vključujejo raznovrstne ukrepe in aktivnosti za doseganje usklajenih in medsebojno dopolnjujočih se končnih učinkov na družbenem, gospodarskem, prostorskem in okoljskem področju. Prednostno so ukrepi in aktivnosti prostorsko skoncentrirani na urbano območje Koper, smiselno pa so opredeljeni tudi za širše FUO glede na naravo posameznega ukrepa in pričakovane učinke.

RAZVOJNI IZZIVI

Koper »MESTO ZA VSE GENERACIJE«
Koper »MESTO ZNANJA in KULTURE«

Morje, šport, zeleno podeželje, tradicija in inovativnost so nosilci gospodarskega napredka in prepoznavnosti

Zelena infrastruktura v mestu za zdravo in prijetno bivalno in delovno okolje, biodiverziteto v mestu in krepitev odpornosti na podnebne spremembe in naravne nesreče

Revitalizacija historičnega mestnega jedra, revitalizacija degradiranih urbanih območij in prenova stanovanjskih sosesk

Morje in morska obala kot elementa urbanega prostora mesta

Pametna omrežja za optimizacijo delovanja infrastrukturnih omrežij, energetska učinkovitost in trajnostna raba virov za delovanje mesta, celostno prometno upravljanje in trajnostna mobilnost
krožno gospodarstvo, podnebno nevtralno gospodarstvo

VIZIJA

mesto MORJA, SONCA IN ZELENJA
mesto TRADICIJE, SODOBNOSTI in PRIHODNOSTI
mesto PO MERI ČLOVEKA

PREDNOSTNA PODROČJA URBANEGA RAZVOJA

URBANA PRENOVA

CELOVITO UREJANJE MESTNIH OBAL

ZELENA INFRASTRUKTURA MESTA

TRAJNOSTNO DELOVANJE IN PRAVLJANJE MESTA

Na osnovi zastavljene vizije, načel in prednostnih področij urbanega območja Koper in FUO TUS Koper se oblikuje vseobsegajoča razvojna paradigma zagotavljanja kakovostnih prostorskih pogojev za bivanje in delo ljudi ter za razvoj konkurenčnega gospodarstva in novih delovnih mest.

TUS se po načelu komplementarne podpore in medsebojne povezanosti prednostno osredotoča na štiri izbrana fokusna oziroma prednostna razvojna področja in območja, ki so:

A. URBANA PRENOVA,
B. CELOVITO UREJANJE MESTNIH OBAL,
C. ZELENA INFRASTRUKTURA MESTA,
D. TRAJNOSTNO DELOVANJE IN UPRAVLJANJE MESTA.

Izbrana prednostna razvojna področja se osredotočajo na ključne razvojne izzive urbanega območja Koper, ki so bili v analitičnih fazah priprave TUS Koper prepoznani kot prioritetni ali najaktualnejši tako z vidika razvojnih potreb mesta in pogledov javnosti. Poleg tega vsebinsko najbolj neposredno odgovarjajo na zastavljeno vizijo in strateške cilje TUS Koper. Prednostna območja trajnostnega urbanega razvoja prostorsko predstavljajo območja komplementarnega plastenja, prepleta in zgostitve zaznanih problemov in razvojnih izzivov, ne nazadnje pa tudi komplementarnega in sinergijskega učinkovanja ukrepov.

Prostorski razvoj urbanega območja Koper se prednostno udejanja z urbano prenovo, katere cilji so učinkovitejša raba prostora, izboljšani pogoji za izvajanje dejavnosti, zdravo in aktivno življenje in bivanje. Urbana prenova se osredotoča na tri sestavine urbanega območja Koper:

- historično mestno jedro;
- degradirana urbana območja nekdanjih proizvodnih con (sive cone);
- stanovanjske soseske.

Revitalizacija historičnega mestnega jedra vključuje prenovo stavbnega fonda za ohranjanje stalnega prebivanja in delovanje mestotvornih vsebin in funkcij ter povečevanje gospodarske aktivnosti za nova delovna mesta. Pomembna razvojna prioriteta je celovito prometno urejanje z uveljavljanjem koncepta trajnostne mobilnosti ter celostnega in trajnostno naravnanega mestnega upravljanja in delovanja.

Degradirana urbana območja nekdanjih proizvodnih con v merilu urbanega območja Koper predstavljajo obsežen fond stavbnih zemljišč s specifičnimi prostorskimi danostmi, omejitvami in zatečenimi problemi. Zaradi kompleksnosti problematike (lastništvo zemljišč, delno aktivna delno opuščena območja ipd.), razpršenosti in velikosti površin gre za dolgoročni razvojni izziv, h kateremu je nujno pristopati po prostorskih in vsebinskih etapah, pri čemer je pred samo realizacijo zelo pomembno vzpostaviti dialog z lastniki in uporabniki zemljišč, ovrednotiti razvojne možnosti in opredeliti vizijo posamičnega območja in v merilu širšega urbanega območja Koper.

Prenova stanovanjskih sosesk pomeni ohranjanje in izboljšanje bivalnih in funkcionalnih pogojev, pri čemer se prenova osredotoča zlasti na energetsko prenovo stavbnega fonda, ukrepe trajnostne prometne politike, urejanje skupnih zelenih površin ter zagotavljanje prostorskih možnosti za krepitev družbenih in oskrbnih dejavnosti sosesk.

TUS Koper je mestne obale in zeleno infrastrukturo mesta prepoznal kot pomembno kakovost in razvojni potencial urbanega območja Koper. Opredeljena sta kot aktivna nosilca vrste različnih prostorskih, okoljskih, družbenih in gospodarskih funkcij in vlog, s katerimi se bo uresničevala razvojna vizija TUS Koper.

V urbanem območju Koper se uveljavlja koncept celovite in trajnostno naravnane infrastrukturne podpore delovanju mesta in bivanju v njem, ki dolgoročno učinkovito in čim manj obremenjujoče zadovoljuje potrebe. Vzpostavlja se celovit prometni, energetski, komunalni in komunikacijski sistem ob podpori sodobnih (IKT) tehnologij in integracijskih pristopov.

V predstavitvah posameznih prednostnih področij so podrobneje podani izhodišča, cilji in vizija, možni ukrepi in intervencije ter okvirna ocena njihove izvedljivosti. Le-te predstavljajo samo izhodišče in se bodo v okviru podrobnejše preučitve problematike in izvedbenih možnosti še dopolnjevali in nadgrajevali. Prostorsko umestitev prednostnih področij ponazarjata tudi grafični prilogi 2.1 Prednostna razvojna območja TUS Koper in 2.2 Prednostne usmeritve in območja urbanega razvoja.

9.1 Revitalizacija historičnega mestnega jedra

Historično mestno jedro Kopra je kljub posameznim novejšim urbanim intervencijam ohranilo prepoznavno zasnovo srednjeveškega otoškega mesta. Zasnova zazidave in historični stavbni fond izkazujeta visoko dediščinsko in ambientalno vrednost, ki pa se vsled opuščanja urbanih rab in fizičnega propadanja grajenih struktur zmanjšujeta oziroma se nakazuje trend degradacije urbanega prostora. Tako historična zasnova mesta in stavbni fond na eni strani predstavljata glavno kakovost in potencial mesta, na drugi strani pa tudi nevarnost in omejitev, saj prostorski pogoji pogosto ne odgovarjajo sodobnim funkcionalnim potrebam in merilom glede bivalnih in delovnih razmer, dostopnosti, infrastrukturne opremljenosti. Iz historičnega mestnega jedra se zato umikajo oskrbne in storitvene funkcije, propadajoči stavbni fond ne vpliva spodbudno na demografsko strukturo stanovalcev (vse več starejših, revnejših ali začasnih stanovalcev), kar vodi v zamiranje.
Historično mestno jedro Kopra je splošno prepoznan potencial in razvojno območje urbanega območja Koper, kjer se zgostijo, prepletajo in plastijo razvojni problemi ob zavedanju, da lahko stavbna dediščina, kultura in tradicija postanejo tudi nosilci in generatorji njegove revitalizacije.

9.1.1 Razvojni izzivi historičnega mestnega jedra

Revitalizacija historičnega mestnega jedra je kompleksen razvojni izziv, ki vključuje:

- fizično prenovo stavbnega fonda in prilagoditev sodobnim bivalnim in delovnim potrebam, vključno z izboljšanjem energetske učinkovitosti (energetska prenova);
- prometno razbremenitev (umikanje motornega prometa, uvajanje alternativnih oblik prometa in dostopa);
- urejanje in oživljanje javnega in zasebnega odprtega prostora (ob umiku prometa, prenova mestnih ulic, notranji mestni vrtovi);
- infrastrukturne posodobitve in dopolnitve;
- vsebinsko oživitev.

Pomemben izziv predstavlja vzpostavitev celovitega upravljanja mestnega središča z vzpostavitvijo ustreznih podpornih služb (mestni manager, mestni arhitekt, projektna pisarna), s spodbujanjem interesnih povezav in sodelovanja z uporabniškimi skupinami, prebivalstvom ipd.

9.1.2 Razvojna vizija revitalizacije historičnega mestnega jedra

Historično mestno jedro Kopra živi! Z revitalizacijo postane »srce« urbanega utripa in torišče življenja v mestu. Pomembna je vitalnost celotnega območja historičnega mestnega jedra in premišljeno umeščanje kakovostnih in medsebojno dopolnjujočih se in usklajenih vsebin in programov.
Prenovljen historični stavbni fond in odprti mestni prostor predstavljajo fizični okvir, kjer se umeščajo in prepletajo urbane funkcije in programi, zlasti stanovanja, storitve in oskrba, drobna obrt in druge centralne dejavnosti, družbene vsebine za matične stanovalce, prebivalce širšega urbanega območja Koper in občine, druge uporabnike in obiskovalce. Historično mestno jedro je prijetno in prijazno za meščane in kot živahno urbano središče privlačno tudi za druge uporabnike in obiskovalce.

Osrednji cilji revitalizacije historičnega mestnega jedra Kopra so:

- povečanje števila prebivalcev in izboljšanje demografske strukture v povezavi z izboljšanjem bivalnih pogojev;
- razširitev gospodarskih dejavnosti in aktivnosti v povezavi z izboljšanjem bivalnih in delovnih pogojev;
- razširitev družbenih dejavnosti in aktivnosti;
- trajnostna ureditev in upravljanje prometa.

9.1.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov

Prednostne razvojne usmeritve, nabor aktivnosti in ukrepov sledijo razvojni viziji revitalizacije historičnega mestnega jedra in odgovarjajo glavnim izzivom, navezavam na širši urbani prostor in soodvisnostim z vplivnimi območji, ne zaobidejo pa tudi vsebinskih oziroma nefizičnih vidikov. Okvirna umestitev prednostnih razvojnih usmeritev, vključno z navezavami na širši prostorski kontekst, je razvidna iz grafične priloge 2.2 Prednostne usmeritve in območja urbanega razvoja.

Za povečanje števila prebivalcev in izboljšanje demografske strukture je pomembno zagotoviti kakovostne (tudi energetsko varčne) in privlačne bivalne pogoje, ki so primerljivi drugim stanovanjskim območjem, čim boljšo dostopnost, ki upošteva specifične omejitve historičnega mestnega jedra, in spremljajočo gospodarsko in družbeno infrastrukturo ter usluge. Stavbna dediščina historičnega mestnega jedra predstavlja dodano vrednost bivalnega okolja s posebnimi ambientalnimi kakovostmi.
Za spodbujanje in razširitev gospodarskih programov in dejavnosti je bistvenega pomena zagotoviti razpoložljive in ustrezne prostorske pogoje in dostopnost (za poslovne uporabnike in stranke). Pomembne sestavine za spodbujanje gospodarske aktivnosti v mestu so tudi na področju mreženja in povezovanja, delovanja podpornih in svetovalnih organizacij, mestnega marketinga, finančnih mehanizmov pri prenovi, najemanju in nakupu poslovnih prostorov, ipd. K celoviti revitalizaciji historičnega mestnega jedra bodo posebno dodano vrednost prispevale vsebine drobne obrti in storitve ter tradicionalne dejavnosti (ponudba lokalnih izdelkov, kulinarike, vinoteka) in urejanje dodatnih turističnih nastanitev.
Družbene dejavnosti, zlasti s področja kulture, izobraževanja in javne uprave se z umeščanjem v historično grajeno okolje z njim vzajemno osmišljajo in identitetno opredeljujejo. Historično mestno jedro je središče Kopra kot univerzitetnega mesta s sedežem Univerze na Primorskem. Umeščanje vsebin univerze predstavlja izjemno priložnost za kakovostno revitalizacijo historičnega stavbnega fonda (npr. prenova kompleksa nekdanjega servitskega samostana, urejanje študentskih nastanitvenih kapacitet, umeščanje spremljevalnih prostorov in vsebin za študente, kot so kulturni center, družabno središče...).
Prometna problematika historičnega mestnega jedra je izjemno raznovrstna in večplastna, saj se na območju prepletajo in plastijo prometni pritiski ožjega in širšega gravitacijskega območja (FUO), stanovalcev in poslovnih uporabnikov, občasnih uporabnikov in vse večjega števila obiskovalcev. Historično grajeno tkivo pa določa posebne prostorske omejitve glede novih posegov v prostor, zato je celostni pristop k urejanju prometa v historičnem mestnem jedru Kopra še posebej pomemben; poleg prostorskih ukrepov bodo za urejanje problematike pomembni organizacijski, upravljavski in drugi nefizični ukrepi. Urejanje prometa v historičnem mestnem jedru bo usmerjeno v prometno razbremenjevanje, kar pomeni postopno umikanje motornega prometa iz osrednjega dela mestnega središča, umikanje mirujočega prometa (v podzemne etaže in na obrobje), uvedbo alternativnih oblik

dostopa in notranjega prometa (z električnimi vozili in dostavniki ipd.), urejanje odprtih mestnih površin za pešce in kolesarje in brez fizičnih ovir, prilagoditve javnega potniškega prometa za boljše notranje povezave in povezave na širšem urbanem območju.

Nabor možnih aktivnosti in ukrepov:

- prenova javnega in zasebnega stavbnega fonda (izvedba, finančne spodbude, projektne pisarne za svetovanje in podporo...) vključno z energetsko prenovo, pri čemer poseben izziv predstavlja kakovostna trajnostna prenova objektov kulturne dediščine;
- vzpostavitev mestnega managementa za organizirano vzdrževanje in upravljanje javnega historičnega stavbnega fonda, vključno s strateškim načrtovanjem in umeščanjem programov in vsebin (zlasti javnih in družbenih) (npr. ulica kulture, revitalizacija skladišča soli in severne mestne obale na območju blagovnih rezerv);
- izvajanje omilitvenih in izravnalnih ukrepov zaradi okoljskih in drugih obremenitev pristanišča;
- posodobitve in dograditve gospodarske javne infrastrukture;
- prenova mestnih trgov in ulic;
- urejanje in ozelenjevanje javnih mestnih odprtih površin in urbanih vrtov;
- prilagoditev prometnega režima za boljšo funkcionalno dostopnost (za dostavo, za kratkotrajno parkiranje ipd.);
- urejanje dostopov in uporabnosti površin ter objektov za starejše in funkcionalno ovirane osebe;
- ukrepi trajnostne mobilnosti (omejevanje motornega prometa v historičnem jedru, urejanje površin in ureditev za kolesarje in pešce, dobra mreža in sistem JPP, umik mirujočega prometa, vzpostavitev javnega morskega potniškega prometa, ipd.);
- ekonomske in druge spodbude za delovanje poslovnih, družbenih in neprofitnih dejavnosti v historičnem mestnem jedru (zapolnitev poslovnih prostorov, spodbude za prenovo, neprofitne najemnine ipd.);
- projektna in svetovalna pisarna, mestni manager in mestni arhitekt;
- mestni marketing (promocijske aktivnosti, postavitev označb in enotna grafična podoba, informacijski portali za meščane in obiskovalce ipd.);
- oblikovanje in trženje turistične znamenitosti in ponudbe »historično mestno jedro Kopra« (mesto kot razpršeni muzej, dediščinska vzgoja in osveščanje);
- podjetniško mreženje, podpora, izobraževanja in svetovanje za podjetnike;
- urejanje infrastrukture za prireditve in dogodke na javnih mestnih površinah;
- organizacija in promocija kakovostnih aktivnosti in vsebin v mestu (produkti, dogodki in prireditve, tematske poti);
- umeščanje vsebin Univerze na Primorskem in študentskih vsebin (družabni in kulturni center, nastanitvene zmogljivosti);
- urejanje turističnih nastanitev (razpršeni hotel).

9.1.4 Ukrepi, pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper in FUO

S prenovo in oživitvijo bo historično mestno jedro Kopra postalo središče urbanega dogajanja in generator mestnega utripa. S poudarjanjem in nadgradnjo lokalno značilnih prvin gospodarskega in družbenega življenja ter aktivacijo sestavin kulturne dediščine bo historično mestno jedro nosilec prepoznavne podobe in specifične vsebine kot dveh temeljnih sestavin mestne identitete urbanega območja Koper. Revitalizacija kot kompleksen in dolgoročno naravnan sklop prostorskih, gospodarskih in družbenih ukrepov ter vsebin bo predstavljala tudi temelj za krepitev zavesti o pomenu in vrednosti kulturne dediščine, tradicije in ambientalnih kakovosti historičnega mestnega jedra. To je dolgoročni prispevek k osveščanju prebivalcev o zavedanju lokalnih vrednot in kakovosti, krepitvi občutka pripadnosti in dobrega počutja.

Oživitev in prenova historičnega mestnega jedra Kopra bosta povečala privlačnost mesta za uporabnike in obiskovalce, kar bo generiralo večje prometne pritiske. V vseh pogledih bo prometno problematiko historičnega mestnega jedra Kopra nujno treba obravnavati v širšem kontekstu povezav in soodvisnosti FUO (občine, obalnega somestja, regije, čezmejnega prostora in širše), saj je (historično) mestno jedro Kopra na različnih ravneh prostora izrazit cilj potniških potovanj in prometnih tokov. Za trajnostno prometno urejanje v historičnem mestnem jedru Kopra tako ne bodo zadoščali samo ukrepi znotraj območja, ampak bo problematika lahko razrešena le z integralnim sistemskim pristopom in rešitvami v merilu urbanega območja Koper in FUO. Kot možni in smiselni ukrepi se nakazujejo:

- vzpostavitev medobčinskih kolesarskih povezav, vključno z enotnim sistemom javne izposoje koles;
- vzpostavitev linijskega morskega potniškega prometa med obalnimi mesti (in širše);
- razširitev mreže multimodalnih vozlišč v primestni prostor in dopolnjevanje ter razširitev mreže javnega potniškega prometa (npr. do Škofij, Dekanov, Bertokiov - GORC Sermin, Ankarana).

Revitalizacija historičnega mestnega jedra lahko predstavlja spodbudo za tovrstne intervencije tudi v sosednjih mestih obalnega somestja, ki lahko dolgoročno skupaj vzpostavijo prepoznavno in konkurenčno obmorsko turistično destinacijo slovenske Istre s poudarjeno lokalno mediteransko in historično identiteto. Tudi na tem področju je možno in smiselno skupno oziroma usklajeno (so)delovanje in izvajanje ukrepov, zlasti na področjih:

- skupne promocije, ozaveščanja in informiranja;
- mreženja in povezovanja med deležniki;
- skupnega projektnega nastopanja in partnerskega sodelovanja pri pridobivanju razvojnih sredstev za prenovo.

9.1.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper

Revitalizacija historičnega mestnega jedra Kopra je strateška prostorska razvojna usmeritev mesta in sledi načelu celovitosti: to pomeni prenovo fizičnih struktur in njihovo vsebinsko nadgradnjo ter upoštevanje soodvisnosti in povezav s širšim prostorom.
Koncept revitalizacije historičnega mestnega jedra Koper, nabor aktivnosti in ukrepov sta skladna s strateškimi usmeritvami glede nadaljnjega razvoja mestnega središča.

9.1.6 Ocena izvedljivosti aktivnosti in ukrepov

Revitalizacija historičnega jedra Kopra je zastavljena kot kompleksen in dolgoročen proces, ki vključuje ukrepe, aktivnosti in rešitve na najrazličnejših področjih, od prostorskih in gradbeno-tehničnih intervencij pri fizični prenovi, režima delovanja in uporabe prostora, infrastrukture in površin v mestu do upravljavskih projektov, svetovalnih ter podpornih aktivnosti, finančnih mehanizmov in spodbud ter ne nazadnje osveščanja, izobraževanja, promocije in mreženja. Glede na raznolikost področij in raznovrstnost oblik ukrepov je tudi njihova izvedljivost izjemno pestra in med seboj morda težko primerljiva, vsekakor pa bo pri realizaciji medsebojno povezanih ukrepov in aktivnosti potrebna podrobnejša izvedbena usklajenost in koherenca, da bodo ukrepi učinkoviti.

Aktivnost/ ukrep	Nosilec	Izvedbena zahtevnost	Časovni okvir izvedbe in učinkov
prenova stavb, trgov in ulic	MOK, lastniki nepremičnin	•••	••
mestni management in projektna pisarna za vodenje, podporo in svetovanje pri prenovi	MOK in partnerji	••	••
organizirano vzdrževanje in upravljanje stavbnega fonda	MOK, partnerji, lastniki nepremičnin	••	••
finančne spodbude za prenovo	MOK, zunanji viri	••	••
izvajanje omilitvenih in izravnalnih ukrepov zaradi okoljskih in drugih obremenitev pristanišča	MOK, Luka Koper, zunanji viri, lastniki nepremičnin	••	••
posodobitve in dograditve gospodarske javne infrastrukture	MOK	•••	••
urejanje in ozelenjevanje javnih mestnih odprtih površin in mestnih vrtov	MOK, lastniki nepremičnin	••	••
prilagoditev prometnega režima za boljšo funkcionalno dostopnost	MOK	•	•
zagotovitev alternativnih parkirnih površin za stanovalce in uporabnike (gradnja podzemnih garažnih hiš, parkirišča na obrobju)	MOK, javno-zasebno partnerstvo, zunanji viri	•••	•• •••

umik / omejevanje motornega prometa	MOK	••	••
ureditev prometnega režima in urejanje prometne infrastrukture za kolesarje in pešce	MOK	•	•
urejanje dostopov in uporabnosti površin in objektov za funkcionalno ovirane osebe in starejše	MOK, lastniki nepremičnin	•	• ••
ekonomske in druge spodbude za delovanje poslovnih, družbenih in neprofitnih dejavnosti	MOK, zunanji viri	•	•
podjetniško mreženje, podpora, izobraževanja in svetovanja za podjetnike	MOK in partnerji	•	•
mestni marketing	MOK in partnerji	•	•
oblikovanje in trženje turistične znamenitosti in ponudbe »historično mestno jedro Kopra«	MOK in partnerji	•	• ••
urejanje infrastrukture za prireditve in dogodke na javnih mestnih površinah	MOK, zasebni in javni partnerji	•	•
organizacija in promocija kakovostnih aktivnosti v mestu	MOK in partnerji	•	•
umeščanje vsebin Univerze na Primorskem in študentskih vsebin	Univerza na Primorskem, MOK, zasebni sektor	••	••
urejanje turističnih nastanitev	zasebni sektor	••	••

Opombe:

Nabor aktivnosti in ukrepov sledi predlaganemu naboru aktivnosti iz poglavja 9.1.3, vendar je v posameznih točkah podrobneje razdelan glede na smiselne vsebinske/ izvedbene sklope.

Izvedbena zahtevnost

- ••• zelo zahtevno
- •• zahtevno
- • nezahtevno

Časovni okvir izvedbe in učinkov

- • enostavno in hitro izvedljivo z možnostjo hitre realizacije in učinkov
- •• izvedljivo v časovnem okviru do leta 2030
- ••• dolgoročni proces, ki presega časovni okvir do leta 2030

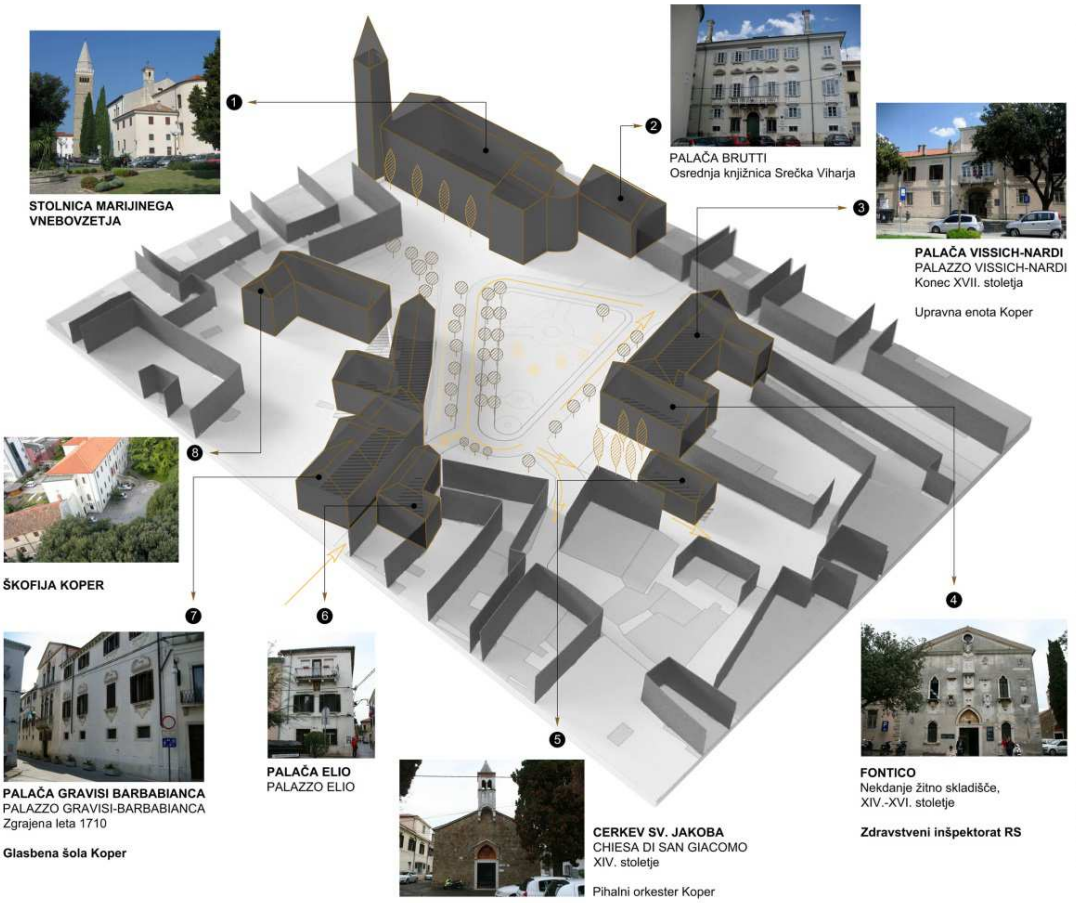
STOLNICA MARIJINEGA VNEBOVZETJA
PALAČA BRUTTI
Osrednja knjižnica Srečka Viharja
PALAČA VISSICH-NARDI
PALAZZO VISSICH-NARDI
Konec XVII. stoletja
Upravna enota Koper
ŠKOFIJA KOPER
PALAČA GRAVISI BARBABIANCA
PALAZZO GRAVISI-BARBABIANCA
Zgrajena leta 1710
Glasbena šola Koper
PALAČA ELIO
PALAZZO ELIO
CERKEV SV. JAKOBA
CHIESA DI SAN GIACOMO
XIV. stoletje
Pihalni orkester Koper
FONTICO
Nekdanje žitno skladišče,
XIV.-XVI. stoletje
Zdravstveni inšpektorat RS

9.2 Prenova in revitalizacija degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con

9.2.1 Razvojni izzivi degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con

Območja proizvodnih in gospodarskih con v urbanem območju Koper so pretežno nastala v času intenzivnega gospodarskega in prostorskega razvoja Kopra v desetletjih po 2. svetovni vojni. Območja so bila urejena po takratnih potrebah in tehnoloških modelih industrijskih con. Vsled gospodarskih in družbeno-političnih sprememb zadnjih 30 let pa so obsežna območja bodisi prešla v fazo stihijskega prestrukturiranja, propadanja ali pa so bila celo opuščena.
Degradirana urbana območja proizvodnih in gospodarskih con predstavljajo notranjo prostorsko rezervo urbanega območja Koper, predvsem pa je potrebna sanacija obstoječega stanja tako z vidika grajenih struktur, gospodarske javne infrastrukture ter okoljskih in družbenih vidikov. Razvojni izziv je najti ustrezen program za urbano reaktivacijo in vzpostaviti partnerski odnos in sodelovanje lokalne skupnosti in lastnikov.

9.2.2 Razvojna vizija prenove in revitalizacije degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con

Vizija razvoja vidi prenovljena in oživljena območja kot kakovostne in v urbano celoto integralno vpeta mestna območja z mestotvornimi vsebinami, s čimer ponovno postanejo aktivni sooblikovalec in soustvarjalec mesta.

9.2.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov

Prenova degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con urbanega območja Koper je dolgoročen proces, katerega dejanska realizacija je v veliki meri odvisna od zasebnih pobud, interesov in možnosti, saj so območja pretežno v zasebni lasti.
Glede na umeščenost v prostorski in funkcionalni kontekst urbanega območja Koper, danosti, omejitve in specifične karakteristike je nujna posamična obravnava lokacij za prepoznavanje njihovih konkretnih kakovosti in razvojnih možnosti na eni strani ter potreb mesta na drugi. Pomembno je vzpostaviti partnersko sodelovanje občine kot načrtovalca prostora, lastnikov in zasebnih investitorjev ter lokalnega prebivalstva.
Nabor možnih aktivnosti in ukrepov se v tem pogledu prednostno osredotoča na:

- vzpostavitev konstruktivnega dialoga in partnerskega sodelovanja med deležniki;
- organiziranje javnih delavnic, okroglih miz;
- izvedba javnih natečajev;
- vzpostavitev projektnih pisarn in strokovnih podpornih vsebin (tudi povezave z raziskovalnimi inštitucijami Univerze na Primorskem in inovativnimi lokalnim podjetništvom).

Načrtovanje in sama realizacija fizične prenove se mora v nadaljnjih fazah osredotočiti na:

- prenovo stavbnega fonda in celovito zasnovo zunanjih in zelenih površin v smislu integracije v okoliško urbano tkivo;
- trajnostno prometno ureditev;
- prenovo sistemov gospodarske javne infrastrukture po načelih trajnostne rabe virov (učinkovitost, alternativni viri, krožno gospodarstvo), sanacija in minimalizacija okoljskih učinkov in obremenitev (podnebna nevtralnost).

9.2.4 Pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper

S prenovo in revitalizacijo degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con so pričakovani neposredni in posredni učinki:

- posodobitev stavbnega fonda in gospodarske javne infrastrukture ter s tem izboljšanje pogojev za delovanje in uporabo, privlačnost lokacij za nove uporabnike in investitorje, nova delavna mesta, dvig vrednosti nepremičnin;
- okoljska sanacija in preprečevanje onesnaževanja;
- minimaliziranje okoljskih obremenitev (učinkovitejša raba virov in raba alternativnih virov ter delovanje po načelih krožnega gospodarstva, podnebna nevtralnost);
- dopolnitev mestotvornih vsebin in s tem oživitev mestnih predelov;
- izboljšanje celovite podobe in urejenosti urbanega območja Koper.

9.2.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper

Prenova in revitalizacija degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con je kot del urbane prenove eden od strateških razvojnih ciljev urbanega območja Koper ob celostnem in večplastnem nagovarjanju izpostavljenih izzivov oziroma pričakovanih pozitivnih učinkov na prostorskem, okoljskem, gospodarskem in družbenem področju.

9.2.6 Ocena izvedljivosti aktivnosti in ukrepov

Prenova degradiranih urbanih območij nekdanjih proizvodnih con urbanega območja Koper je dolgoročen (in etapen) proces, katerega dejanska realizacija je v veliki meri odvisna od zasebnih pobud, interesov in možnosti, saj so območja pretežno v zasebni lasti. Zato časovne dinamike realizacije v tej fazi ni možno realno opredeliti. Smiselno pa je v prvi fazi pristopiti k strateškemu preučevanju razvojnih možnosti, vzpostavljanju dialoga s tangiranimi deležniki, kar bo v nadaljnjih fazah omogočilo realno uresničitev reurbanizacije.
Pomemben je individualiziran pristop k obravnavi in načrtovanju posamičnih lokacij.

Aktivnost/ ukrep	Nosilec	Izvedbena zahtevnost	Časovni okvir izvedbe in učinkov
vzpostavitev konstruktivnega dialoga in partnerskega sodelovanja med deležniki	MOK, lastniki nepremičnin, zainteresirana javnost	••	••
javne delavnice, okrogle mize	MOK, lastniki nepremičnin, zainteresirana javnost	•	•
javni urbanistični in arhitekturni natečaji	MOK, lastniki nepremičnin	••	••
vzpostavitev projektnih pisarn in strokovnih podpornih vsebin	MOK, zunanji viri	••	••
prenova stavbnega fonda in zunanjih površin	MOK, lastniki nepremičnin	•••	•••
prenova prometnega sistema in druge gospodarske javne infrastrukture	MOK, javno-zasebno partnerstvo	•••	•••

Opombe:

Nabor aktivnosti in ukrepov sledi predlaganemu naboru aktivnosti iz poglavja 9.2.3, vendar je v posameznih točkah podrobneje razdelan glede na smiselne vsebinske/ izvedbene sklope.

Izvedbena zahtevnost

- ••• zelo zahtevno
- •• zahtevno
- • nezahtevno

Časovni okvir izvedbe in učinkov

- • enostavno in hitro izvedljivo z možnostjo hitre realizacije in učinkov
- •• izvedljivo v časovnem okviru do leta 2030
- ••• izvedljivo v daljšem časovnem okviru, ki presega časovni okvir do leta 2030

9.3 Prenova stanovanjskih sosesk

9.3.1 Razvojni izzivi stanovanjskih sosesk urbanega območja mesta Koper

Stanovanjske soseske Šalare, Olma, Semedele, Markovca in Žusterne predstavljajo obsežen del urbanega območja Koper, ki so nastale kot rezultat izjemno intenzivne in hitre urbanizacije Kopra v 60 - 80. letih 20. stoletja. Gre za stanovanjske soseske različnih stavbnih tipologij srednje in visoke gostote pozidanosti in koncentracije poseljenosti.

Pri razvojnih izzivih problematike stanovanjskih sosesk izpostavljamo, da gre za prostorsko obsežna območja (po ocenah skupno 153 ha grajenega tkiva mesta Koper), ki so po starosti precej enotna in v tem smislu v enaki fazi urbanega cikla (dotrajanosti in potrebne prenove) in po grobi oceni tangirajo preko polovice prebivalcev urbanega območja Koper.

Glavni razvojni cilj je ohranjati kakovostne bivalne pogoje v soseskah. Glavni razvojni izzivi prenove stanovanjskih sosesk urbanega območja Koper so v tem okviru:

- ohranjati in izboljševati kakovost stanovanjskega fonda in gospodarske javne infrastrukture;
- zagotavljati vzdržno prometno politiko z uveljavljanjem učinkovitih ukrepov trajnostne mobilnosti;
- ohranjati družbeno in oskrbno vitalnost ter čim večjo samooskrbnost sosesk.

9.3.2 Razvojna vizija prenove stanovanjskih sosesk

Vizija razvoja vidi prenovljene stanovanjske soseske kot želeno in privlačno bivalno okolje za vse družbene skupine: zdravo, varno, prijetno in aktivno (so)bivanje starejših, funkcionalno oviranih oseb, družin, mladih.

9.3.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov

Prenova stanovanjskih sosesk se zastavi celovito in komplementarno na prostorskem, družbenem in okoljskem področju, pri čemer se prednostno osredotoča na:

- prenovo stanovanjskega in javnega stavbnega fonda;
- celovito in trajnostno naravnano prometno zasnovo s poudarkom na razreševanju problematike mirujočega prometa, notranjih povezav v soseskah ter prometnih povezav med mestnimi predeli oziroma središčem mesta;
- prenova gospodarske javne infrastrukture;
- prenova javnih odprtih in zelenih površin;
- zagotavljati družbeno in oskrbno vitalnost in samooskrbnost.

9.3.4 Pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper

S prenovo stanovanjskih sosesk so pričakovani neposredni in posredni učinki:

- kakovostno, zdravo in prijetno bivalno okolje;
- izboljšanje dostopnosti v soseski, manjše prometne obremenitve v soseski in širšem urbanem območju Kopra;
- vitalnost in prijetna družbena klima v soseski;
- varnost v soseski;
- povezanost in občutek pripadnosti skupnosti;
- okoljska sanacija in preprečevanje onesnaževanja;
- minimaliziranje okoljskih obremenitev in prispevek k podnebni nevtralnosti (energetska sanacija, okoljska sanacija);
- izboljšanje celovite podobe in urejenosti urbanega območja Koper.

9.3.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper

Prenova in revitalizacija stanovanjskih sosesk je kot del urbane prenove eden od strateških razvojnih ciljev urbanega območja Koper ob celostnem in večplastnem nagovarjanju izpostavljenih izzivov oziroma pričakovanih pozitivnih učinkov na prostorskem, okoljskem, gospodarskem in družbenem področju. S prenovo stanovanjskih sosesk se bo neposredno uresničevala vizija v vseh treh segmentih »mesto PO MERI ČLOVEKA«, »mesto MORJA, SONCA in ZELENJA« in »mesto TRADICIJE, SODOBNOSTI in PRIHODNOSTI«.

9.3.6 Ocena izvedljivosti aktivnosti in ukrepov

Prenova stanovanjskih sosesk urbanega območja Koper je kontinuiran dolgoročen proces. Glede na obsežnost območja in kompleksnost problematike se izvaja po posameznih prostorskih etapah in/ali problemskih sklopih (npr. celostna prometna politika in zasnova).

Aktivnost/ ukrep	Nosilec	Izvedbena zahtevnost	Časovni okvir izvedbe in učinkov
prenova stanovanjskega in javnega stavbnega fonda	MOK, lastniki nepremičnin	•••	•• •••
posodobitve prometnega sistema z uvajanjem ukrepov trajnostne mobilnosti	MOK, izvajalec JPP	•••	• •• •••
prenova druge gospodarske javne infrastrukture	MOK, upravljavci GJI	•••	•••
prenova javnih odprtih in zelenih površin	MOK	••	•• •••
Zagotavljati prostorske možnosti in spodbude za izvajanje javnih družbenih in oskrbnih dejavnosti in vsebin	MOK, zunanji viri	••	• •• •••

Opombe:

Nabor aktivnosti in ukrepov sledi predlaganemu naboru aktivnosti iz poglavja 9.3.3, vendar je v posameznih točkah podrobneje razdelan glede na smiselne vsebinske/ izvedbene sklope.

Izvedbena zahtevnost

- ••• zelo zahtevno
- •• zahtevno
- • nezahtevno

Časovni okvir izvedbe in učinkov

- • enostavno in hitro izvedljivo z možnostjo hitre realizacije in učinkov
- •• izvedljivo v časovnem okviru do leta 2030
- ••• kontinuiran proces, ki presega časovni okvir do leta 2030

9.4 Celovito urejanje mestnih obal

TUS Koper prepoznava neprecenljivost in izjemno primerjalno prednost morja in morske obale, v čemer vidi pomembna nosilca identitete, strukturnih in ambientalnih kakovosti urbanega območja Koper in specifični gospodarski razvojni potencial. Na drugi strani se zaveda občutljivosti morskega in obalnega ekosistema in omejitev, ki jih za rabo tega dela prostora predstavljajo hidrološki, meteorološki ali okoljski dejavniki in dogodki ter napredujoče klimatske spremembe (visoko valovanje ob vremenskih ujmah, erozija morja, postopno dvigovanje morske gladine, plimovanje, okoljske nesreče in onesnaženje na morju ipd.).

9.4.1 Razvojni izzivi mestnih obal urbanega območja mesta Koper

Celovito urejanje mestnih obal je pred naslednjimi izzivi urejanja prostora in njegove vsebinske nadgradnje:

- šibka ali neustrezna podporna in spremljajoča infrastruktura ter navezave obalnega pasu z zalednim prostorom;
- ponekod otežen ali onemogočen dostop do morja (zlasti za funkcionalno ovirane ljudi, starejše) in neposreden stik z morjem (visoke grajene obale);
- pomanjkanje plažnih površin;
- medsebojno usklajevanje različnih rab na obali in v obalnem akvatoriju (navtika in morski promet, luške dejavnosti, kopanje in rekreacija, vodni športi...);
- ogroženost akvatorija Semedelskega zaliva in mestnih obal pred škodljivim delovanjem morja in posledicami klimatskih sprememb (dvigovanje gladine morja, vremenske ujme);
- biološko in okoljsko občutljiv morski ekosistem (usklajevanje različnih rab z okoljevarstvenimi vidiki);
- celovita ureditev obale in kontaktnega prostora (kot del obalne poteze med Koprom in Izolo;
- doživljanje mesta z morske perspektive.

Mestne obale kot izjemno kakovost prostora in razvojno priložnost, hkrati pa tudi kot območje omejitev in zatečenih problemov urbanega območja Koper prepoznavajo vsi deležniki urejanja prostora v lokalnem merilu: vodstvo in strokovne službe občinske uprave, strokovna javnost in predstavniki različnih interesnih skupin najširše javnosti. Celovito urejanje morskih obal je strateško načrtovalsko in razvojno izhodišče države in regije s poudarkom na trajnostni rabi in prometnem razbremenjevanju z namenom izrabe za kakovostno in trajnostno turistično ponudbo, dvig kakovosti bivanja ter doseganja blagodejnih učinkov na ekološko stanje morja in obale. Vsled podnebnih sprememb je obalni pas vse bolj poplavno ogrožen.

Obalni pas kot specifično razvojno območje je bil v preteklosti že predmet vrste delavnic, natečajev, strokovnih študij in preveritev. Z ureditvami in posegi v obalnem pasu mestnega središča se je v preteklih letih aktivno pristopilo k urejanju in izboljšanju podobe in uporabnosti mestnih obal Kopra, kar se odraža tudi v intenzivnejši uporabi. Množičnost uporabe mestne obale pa dejansko nakazuje in zahteva nadaljnje celovito in načrtno urejanje celotne obalne poteze od historičnega mestnega središča Kopra do Žusterne in naprej proti Izoli.
Celovito urejanje mestnih obal urbanega območja Koper je zato eno izmed prioritetnih razvojnih območij TUS Koper zaradi aktualnosti problematike kakor tudi zaradi realnih možnosti za učinkovito doseganje zastavljenih ciljev in realizacije ukrepov ter čim hitrejše doseganje ugodnih učinkov tako za urbano območje mesta Koper kakor tudi v širšem FUO občine, obalnega somestja, regije in države.

9.4.2 Razvojna vizija celovitega urejanja mestnih obal

Morje in morska obala sta pomembna elementa identitete in urbanega prostora Kopra. Obalna promenada postane osrednja os javnih odprtih in zelenih mestnih površin, komunikacijska povezovalna os med mestnim središčem in ostalimi mestnimi predeli ter »dnevna soba« mesta, srečališče meščanov in cilj obiskovalcev.
Razvojna vizija celovitega urejanja mestnih obal urbanega območja Koper je mestna obalna promenada z drevoredi in spremljajočo parkovno ozelenitvijo, z mestnimi plažami, kopališči, sprehajališči, območji za priveze in različne vodne športe.
Mestna obala je zvezen niz različnih obmorskih urbanih motivov, ki soustvarjajo urbani ambient in utrip: prispevajo h kakovosti mestnega prostora tako z vidika uporabnosti, vizualne privlačnosti in urejenosti kot utrjevanja prepoznavnosti in identitete kraja. Celostno načrtovanje, ki obalo obravnava in ureja v povezavi z obalnim morjem in kopenskim zaledjem, bo omogočalo rešitve, ki bodo strukturno in funkcionalno vpete v prostor ob upoštevanju okoljskih in drugih danosti ter omejitev.
Morje in morska obala postaneta tudi pomembna določevalca življenja in doživljanja mesta: aktiviran je morski potniški promet, raznovrstna je ponudba športnih in prostočasnih aktivnosti na morju, omogočeno je doživljanje mesta z morske perspektive.

9.4.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov

Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov sledijo razvojni viziji in odgovarjajo glavnim izzivom urejanja mestnih obal, navezavam na širši urbani prostor in soodvisnostim z vplivnimi območji, ne zaobidejo pa tudi vsebinskih oziroma nefizičnih vidikov. Okvirna umestitev prednostnih razvojnih usmeritev, vključno z navezavami na širši prostorski kontekst, je razvidna iz grafičnih prilog 2.1 Prednostna razvojna območja TUS Koper in 2.2 Prednostne usmeritve in območja urbanega razvoja.

Za zagotavljanje dostopnosti in napajanje obalnih ureditev je postavljen koncept, ki glavnino prometnih tokov (predvsem motornega prometa) umika z ožjega obalnega pasu in jih preusmerja oziroma zaustavi v zalednem pasu. Obalni pas kljub temu ohranja pomembno komunikacijsko funkcijo, vendar je prednostno namenjen trajnostnim oblikam transporta (pešačenje, kolesarjenje, javni potniški promet ipd.). Nadgraditi in izboljšati je treba povezave z zalednim urbanim prostorom: mrežo pešpoti, kolesarskih poti in tematskih poti, vključitev v mrežo rekreacijskih mestnih površin in povezav med njimi, parkirišča in postajališča javnega potniškega prometa na glavnih vstopnih točkah ipd. Nadaljnji razvoj ponudbe in potrebne infrastrukture za izvajanje morskega potniškega prometa je pomemben tako v okviru lokalnih in regionalnih mobilnostih modelov kakor tudi mednarodnega turističnega potniškega prometa (»home port pristanišče«). Predstavlja pomemben sklop pridobitev za spodbujanje trajnostne mobilnosti, razvoj turizma ter kot vsebinsko nadgradnjo za utrjevanje morske identitete mesta in doživetje mesta z morske perspektive.
Obstoječe in nove obalne ureditve je treba opremiti z elementi in opremo za varen dostop do morja vsem uporabnikom prostora (klančine, oprijemala ipd.). Posamezne odseke obal je smiselno čim bolj sonaravno urediti, s čimer se poveča strukturno in vsebinsko pestrost obalnih ureditev pa tudi njihovo ekološko vrednost.
Na območju mestnih obal sta dve urejeni kopališči, ki sta v obstoječih prostorskih okvirih preobremenjeni, zato je nujno pridobiti nove plažne in kopališčne površine s preureditvijo ali podaljševanjem obalne črte.
V okviru urejanja obal in obalnega morja je pomemben tudi okoljski vidik, zlasti v povezavi s celovitim upravljanjem okoljskih obremenitev in učinkov obstoječih urbanih rab, z razbremenjevanjem obale in obalnega morja, z okoljskimi učinki umeščanja novih vsebin v akvatorij in obalni prostor ter s krepitvijo odpornosti na učinke naravnih nesreč, škodljivega delovanja voda in posledic podnebnih sprememb. V ta sklop sodijo ukrepi na področju vodnega gospodarstva in maritimnih ureditev za varstvo voda, zaščito obal, infrastrukturnega urejanja območij, rešitve za rabo obnovljivih virov energije in drugih dobrin, sonaravne krajinske ureditve, vzpostavitev in ohranitev razlivnih površin, merilni, informacijski sistemi za okoljski monitoring ipd.
Pomembno je upoštevati tudi vidik vključevanja naravnih prvin v prostorske ureditve za doseganje ugodnih okoljskih in krajinskoekoloških učinkov. Vključevanje naravnih prvin v prostorske ureditve ima ugoden učinek zlasti kot oblikovna popestritev, za naravno senčenje in ustvarjanje prijetnejše mikroklime.
Večnamenskost obalnih ureditev in raznolikost vsebin in rab obale je pomembna kakovost mestne obale urbanega območja Koper. Pomembno je, da se ob obali izvajajo dejavnosti in umeščajo prostorske ureditve, ki so neposredno vezane na stik z morjem. Zato se obstoječe rabe obalnega prostora, kot so kopanje, privezi, vodni športi, navtika idr., dolgoročno ohranja, nadgrajuje in smiselno dopolnjuje z novimi vsebinami in ureditvami (na primer za morski linijski in turistični potniški promet, mestni svetilnik, potapljaški park, center vodnih športov, škver, vodni kanali ipd.).

Nabor možnih aktivnosti in ukrepov:

- mreža dostopnih in povezovalnih poti ter ureditev za kolesarje in pešce;
- ureditev intermodalnih prometnih vozlišč (P+R parkirišča, postajališča JPP, izposojevalnice koles in kolesarnice, polnilnice električnih prevoznih sredstev);
- vzpostavitev javnega morskega potniškega prometa;
- reurbanizacija severne mestne obale (nekdanjih luških obal) z izgradnjo potniškega pristanišča;
- vzpostavljanje boljših in dodatnih povezav mestnih predelov z obalo in mestnim središčem;
- urejanje dodatnih plažnih površin in kopališč;
- prenova in dograjevanje sistema športno-rekreacijskih površin in infrastrukture, otroških igrišč, sprehajališč;
- dopolnjevanje opremljenosti in urejenosti obalnih ureditev (infrastruktura, ozelenitve, postavitev urbanega pohištva in druge urbane opreme, informativne in orientacijske označbe ipd.);
- dopolnjevanje in posodobitve manjkajoče infrastrukture vključno z navezavami na kontaktni zaledni prostor;
- obalne ureditve za dostop in stik z morjem brez fizičnih ovir in omejitev;
- maritimne ureditve za zaščito Semedelskega zaliva in mestnih obal;
- zagotavljanje večnamenskosti vodnogospodarskih ureditev (valobrani, privezi, kopališča, sprehajališča, parkovne površine ob vodnih kanalih, ureditve za vodne športe, ipd.) in prostega dostopa.

9.4.4 Ukrepi, pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper in FUO

Privlačnost mestnih obal za prebivalce in turistične obiskovalce se je pokazala že z dosedanjimi ureditvami mestnih obal in promenade. Privlačna prostorska ureditev obal s sprehajališči, kopališči, parkovnimi površinami neposredno narekuje in spodbuja razvoj spremljajočih storitvenih programov, zlasti gostinstva, turističnih in rekreacijskih uslug, trgovine, turizma. V tem pogledu je celovito urejanje mestnih obal tudi priložnost za razvoj mikrogospodarstva in ustvarjanje novih delovnih mest v urbanem območju Koper.

Z ureditvami in navezavami na kontaktni prostor v smislu urejanja dostopov in parkirišč, mreže peš in kolesarskih poti ter z vzpostavitvijo vertikalne komunikacije med obalnim pasom in Markovcem se pomembno prispeva k trajnostni mobilnosti v mestu. Spodbuja se alternativne oblike motornemu prometu v širšem urbanem območju Kopra oziroma pri pomembnih povezavah med stanovanjskimi predeli in mestnim središčem (peš in kolesarski promet), motorni promet se omeji na glavne prometne koridorje, v njihovo bližino se umešča tudi parkirišča in intermodalne transportne točke (postajališče javnega potniškega prometa, izposojevalnice koles ipd.). Urejanje dodatnih in predvsem funkcionalno prijaznejših povezav med mestnimi predeli, mestno obalno potezo in naprej proti mestnemu središču bi pomembno olajšala vsakodnevne migracije med stanovanjskimi soseskami (zlasti na

višje ležečih predelih Markovca, Semedele in Žusterne) in mestnim središčem. S tem bi spodbudili še intenzivnejše notranje povezave v mestu, omogočili oziroma izboljšali dostopnost funkcionalno oviranim osebam, vplivali pa bi tudi k spreminjanju potovalnih navad (manj motornega prometa za notranje poti v mestu na račun intenzivnejšega pešačenja in uporabe koles).
Ureditev mestne obale kot zvezne poteze bo v prostor mesta vnesla povezovalno potezo javnega odprtega prostora, ki bo spodbujala družabno življenje in socialno interakcijo. Navezave na športno-rekreacijske površine in programe v zaledju (park Bonifika, zeleni koridor Badaševice) ter na mednarodno rekreacijsko povezavo Parenzana - Pot zdravja in prijateljstva bodo omogočile tudi vključitev poteze in posameznih programov v športno-rekreacijski sistem na širšem urbanem območju Kopra in v povezavi s sosednjimi območji, zlasti v kontekstu obalnega somestja naprej proti Izoli pa tudi v čezmejni prostor Tržaškega zaliva.

Območje mestne obale od Kopra do Žusterne predstavlja začetni del obalne poteze med Koprom in Izolo. Zastavljen prostorski koncept razrešuje probleme ožjega obravnavanega prostora, kontaktnih in vplivih območij, aktivno in kompleksno odgovarja na problematiko širšega urbanega območja Kopra, ne nazadnje pa se vključuje tudi v kontekst FUO vseh štirih obalnih občin. V okviru FUO je smiselno načrtovati zlasti ukrepe in aktivnosti na področju trajnostne mobilnosti in povezav vzdolž obale, vzpostavitev javnega linijskega morskega potniškega prometa, pomembno pa je tudi sodelovanje za strateško usklajenost različnih rab, značaja ureditev obal, saj je obalo nujno treba obravnavati kot zvezen prostorski element ne glede na formalne teritorialne meje.
Celovita ureditev mestnih obal urbanega območja Kopra prinaša učinke v širšem prostoru FUO na:

- družbenem in gospodarskem področju kot popestritev celovite obmorske turistične in športno-rekreacijske ponudbe za lokalno prebivalstvo in obiskovalce ter kot gospodarska razvojna spodbuda v merilu mesta, občine, obalnega somestja in regije;
- na okoljskem področju v smislu omejevanja in zgoščanja urbanih vsebin znotraj obstoječih odsekov urbanih obal in s tem posrednega varovanja preostalih naravnih odsekov obal in obalnega morja.

9.4.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper

Celovito urejanje obalnega prostora je strateška prostorska razvojna usmeritev na državni, regionalni in lokalni ravni. Koncept ureditve sledi načelom premišljene, celovite in racionalne rabe prostora ter medsebojnega usklajevanja različnih rab in varstvenih vidikov.
Predvidene prostorske ureditve so skladne s strateškimi usmeritvami glede omejevanja nadaljnje urbanizacije obal znotraj obstoječih urbanih odsekov obal, zagotavljanja prostega prehoda in javnega dostopa do morja in vzdolž obal, umikanja prometne infrastrukture v zaledje obalnega pasu, okoljskih in

naravovarstvenih vidikov (ohranjanje naravnih odsekov obal, varstvo pred onesnaženjem, zaščita pred škodljivim ali nevarnim delovanjem morja ipd.). Vsebinsko in po namembnosti je zasnova prostorske ureditve skladna s strateškimi programskimi usmeritvami in izhodišči za rabo obal, ki morje in morsko obalo prednostno namenjajo za turizem in rekreacijo, morsko prometno infrastrukturo in promet, grajeno javno dobro, ribištvo ter ohranjanje narave.
Z ureditvami mestnih obal Kopra se uresničuje vizija mesta Koper v elementih zdravega, aktivnega in človeku prijaznega mesta ter utrjevanja obmorskega in mediteranskega značaja mesta in njegove identitete.

9.4.6 Ocena izvedljivosti aktivnosti in ukrepov

Ureditev obale med Koprom in Izolo je bila predmet vrste urbanističnih delavnic, strokovnih preveritev in študij, ki so podale različne razvojne vizije in urejevalske pristope. Obravnavano območje mestne obale od Kopra do Žusterne se na svojem zaključnem delu vključuje v obalno potezo od Kopra do Izole. Tudi za ožje območje Semedelskega zaliva so bile pripravljene različne vizije nadaljnje ureditve in rabe. Vsa obstoječa gradiva predstavljajo širok nabor podatkov o prostoru, razmišljanj in idej, ki se lahko vključijo v celovito prostorsko ureditev mestnih obal urbanega območja Koper.
Poteza mestne obale urbanega območja Kopra pa doslej še ni bila celovito obravnavana v enotnem prostorskem dokumentu ali rešitvi. Obravnavano območje se ureja z različnimi izvedbenimi prostorskimi akti občine, ki so delno realizirani. Izvedeni posegi so se načrtovali in tudi izvajali parcialno.
Za posamezne odseke in ureditvene enote veljajo obstoječi prostorski izvedbeni akti. Obstoječe pravne podlage je skladno z novo določenimi razvojnimi in urejevalskimi izhodišči treba preveriti, po potrebi posodobiti, spremeniti ali dopolniti, kljub temu pa predstavljajo pomembno formalno in vsebinsko podlago za podrobnejše načrtovanje in realizacijo ukrepov.
Pomembna bo uskladitev s Pomorskim prostorskim načrtom kot zbirnim prostorskim dokumentom, ki bo celovito in s ciljem medsebojnega sobivanja obravnaval vse glavne rabe; to so poleg pomorskega prometa tudi turizem, šport in rekreacija, ribištvo, ribolovni rezervati in marikultura, vojaške aktivnosti, solinarstvo, podvodna arheološka dediščina in zavarovana območja narave, kakor tudi morebitne druge rabe. Za spremljanje aktivnosti načrtovanja in usklajeno sodelovanje so vse štiri obmorske občine ustanovile Svet za Jadransko morje.
Za celovito realizacijo obalne promenade od Izole do Kopra je bila ključna dokončna ukinitev motornega prometa na tem odseku, ki je omogočila povsem novo pojmovanje in tudi dejanski preporod tega dragocenega obalnega prostora.
Urejanje mestnih obal predstavlja prostorski kontinuum in stalen urejevalski proces spreminjanja, dopolnjevanja. Nabor aktivnosti in ukrepov opredeljuje splošne kategorije intervencij kot univerzalna načela celostnega in dolgoročno naravnanega procesa urejanja, ki pa se v prostoru in času lahko izvajajo v povezanih sklopih ali samostojno in etapno.

Aktivnost/ ukrep	Nosilec	Izvedbena zahtevnost	Časovni okvir izvedbe in učinkov
urejanje dodatnih plažnih površin in kopališč	MOK	••	••
vzpostavitev morskega potniškega prometa	MOK, sosednje obalne občine, Republika Slovenija	•••	••
dopolnjevanje opremljenosti in urejenosti obalnih ureditev (infrastruktura, ozelenitve, urbano pohištvo in označbe...)	MOK	•	•
ureditev intermodalnih prometnih vozlišč na dostopih	MOK	••	••
maritimne ureditve za zaščito Semedelskega zaliva in mestnih obal	MOK, Republika Slovenija	•••	••
vzpostavljanje boljših in dodatnih povezav mestnih predelov z obalo in mestnim središčem	MOK	•••	••
mreža dostopnih in povezovalnih poti in ureditev za kolesarje in pešce	MOK	••	•
prenova in dograjevanje mreže športno-rekreacijskih površin in infrastrukture, otroških igrišč, sprehajališč	MOK	••	••
dopolnjevanje in posodobitve manjkajoče infrastrukture vključno z navezavami na kontaktni zaledni prostor	MOK	••	••
obalne ureditve za dostop in stik z morjem brez fizičnih ovir	MOK	•	••
zagotavljanje večnamenskosti vodnogospodarskih ureditev in prostega dostopa	MOK, Republika Slovenija	•••	••

Opombe:

Nabor aktivnosti in ukrepov sledi predlaganemu naboru aktivnosti iz poglavja 9.4.3, vendar je v posameznih točkah podrobneje razdelan glede na smiselne vsebinske/ izvedbene sklope.

Izvedbena zahtevnost

••• gradbeno-tehnično zelo zahtevno in obsežno

•• srednje zahtevno

• nezahtevno

Časovni okvir izvedbe in učinkov

• enostavno in hitro izvedljivo z možnostjo hitre realizacije in učinkov

•• izvedljivo v daljšem časovnem okviru vsled zahtevnosti priprave projektnih rešitev, dokumentacije, urejanja formalnopravnih zadev ipd.

9.5 Zelena infrastruktura mesta

Zelena infrastruktura mesta je sestavina urbanega prostora, ki grajeno tkivo notranje strukturira in hkrati povezuje, prav tako pa mesto povezuje s kontaktnim in z zalednim prostorom ter s sosednjimi območji. Zelena infrastruktura urbanega območja Koper je pomembna strukturna sestavina grajenega okolja in nosilec vrste medsebojno povezanih in prepletajočih se funkcij v urbanem prostoru: okoljske in klimatske, ekološke in biološke, družbene in estetske.

9.5.1 Razvojni izzivi urejanja zelene infrastrukture urbanega območja mesta Koper

V urbanem območju Koper je zaznano pomanjkanje in nepovezanost zelenih mestnih površin, ne(zadostna) izraba potencialnih zelenih površin, šibka vključenost in povezanost z urbanimi in drugimi funkcijami ter strukturami. S tem niso izrabljeni vsi potenciali in možnosti, ki jih za kakovostno bivalno okolje in funkcioniranje mesta v širšem smislu omogočajo sestavine zelenega sistema v mestu. Naravne in ustvarjene danosti urbanega območja Koper, med katerimi izpostavljamo mrežo vodnih koridorjev, obalno lego, obsežno zeleno zaledje mesta in submediteransko klimo, so poleg tega še specifične primerjalne prednosti obravnavanega prostora, ki pomen in funkcionalni potencial zelenih mestnih površin oziroma zelenega sistema kot celote še povečujejo.
Urejanje zelene infrastrukture urbanega območja Koper se zato osredotoča na naslednje ključne elemente in vsebinska področja:

- vzpostavitev zveznosti zelenih koridorjev v urbanem območju z neposrednim stikom z zeleno matico zaledja in obale (FUO);
- večfunkcionalnost zelene infrastrukture;
- zelena infrastruktura za izboljšanje mestne mikroklime, zmanjšanje ali omejevanje onesnaženja (kot ponor, puferska cona ali korektor);
- zelena infrastruktura kot prostor ohranjanja in razvoja biotske pestrosti;
- zelena infrastruktura v krepitvi odpornosti na naravne nesreče (poplave, erozija, akumuliranje materiala ipd.).

9.5.2 Razvojna vizija zelene infrastrukture mesta

Zelena infrastruktura urbanega območja Koper je integralni del urbanega prostora in bivanja v mestu. Mesto je prepredeno z mrežo drevoredov, zelenic, parkovnih površin, vodnih koridorjev in morske obale ter naravnih ekosistemov, ki so smiselno umeščeni glede na druge urbane strukture in rabe prostora ter medsebojno povezani v zeleno mrežo mesta. Zelena mestna mreža je »mestni vrt in park«: prostor druženja, urbanega življenja in dogajanja, športa, rekreacije in sprostitve za meščane in druge obiskovalce; prvina narave v mestu in (semi)naravni življenjski prostor za rastline in živali; naravni blažilec neugodnih okoljskih učinkov in razmer v

urbanem prostoru ter pomembna podporna sestavina za večjo privlačnost in uporabnost mestne prometne mreže.
Pomembna funkcija zelene mestne infrastrukture urbanega območja Koper je tudi v smislu prilagajanja in krepitve odpornosti urbanega prostora na podnebne spremembe in njihove učinke, zlasti mikroklimatskih razmer, poplav in erozije.

9.5.3 Prednostne razvojne usmeritve z naborom aktivnosti in ukrepov

Okvirna umestitev prednostnih razvojnih usmeritev, vključno z navezavami na širši prostorski kontekst, je razvidna iz grafične priloge 2.2 Prednostne usmeritve in območja urbanega razvoja.

Izhodišča urejanja zelene infrastrukture urbanega območja Koper so:

- povečanje deleža zelenih površin v mestu (z aktivacijo neizkoriščenih in degradiranih urbanih površin, obvodnih koridorjev, s preureditvami in z ozelenjevanjem prometnih koridorjev in ostalih prometnih površin (parkirišča, izvennivojski promet in poglobitve prometnic));
- prenova in dodatne ozelenitve ter vsebinska nadgradnja obstoječih zelenih površin;
- vzpostavljanje zelenih povezovalnih koridorjev znotraj urbanega območja Koper in s kontaktnim prostorom;
- vključitev in povezovanje zelenih površin in koridorjev z mrežo prometnih povezav za spodbujanje trajnostne mobilnosti;
- vzpostavitev mreže naravnih ekosistemskih območij kot jeder biodiverzitete v mestu;
- omogočanje optimalne dostopnosti do zelenih površin (enakomerna razmestitev zelenih površin v urbanem območju, mreža povezovalnih pešpoti, kolesarskih in tematskih poti, dostopnost z javnim potniškim prometom, dostopi za funkcionalno ovirane osebe);
- ozelenjevanje z avtohtonimi in krajevno uveljavljenimi rastlinskimi vrstami ter vrstami, ki so prilagojene urbanim rastiščnim pogojem, odporne na sušo in vročino.

Nabor možnih aktivnosti in ukrepov:

- urejanje (prenova, novogradnje) javnih mestnih odprtih površin (trgov in ulic, parkov in zelenic ipd.) in dodatno ozelenjevanje;
- urejanje vrtov v historičnem mestnem jedru (javnih in zasebnih), vključno s strokovno podporo lastnikom in osveščanjem o njihovi kulturnodediščinski in ambientalni vrednosti;
- krajinska in ekološka sanacija degradiranih urbanih območij (neizkoriščenih površin ob prometnih koridorjih, tamponskih con ipd.);
- mestni/skupnostni vrtovi (tudi območja za vrtičkarje) v stanovanjskih soseskah (Olmo, Šalara);

- urejanje naravnih ekosistemskih območij kot jeder biodiverzitete v mestu (npr. obvodni pasovi in retenzijske površine kot mokrišča, naravno zaraščene hudourniške grape, strma pobočja in klif ipd.);
- prenova in dograjevanje mreže športno-rekreacijskih površin in infrastrukture, otroških igrišč, sprehajališč;
- dopolnjevanje opremljenosti in urejenosti odprtih mestnih površin (ozelenitve, javna razsvetljava, postavitev urbanega pohištva in druge urbane opreme, informativne in orientacijske označbe, odpravljanje ovir v prostoru po načelih univerzalne graditve in uporabe objektov ipd.);
- aktivacija zelenih površin ob vodnih koridorjih v urbanem območju Koper (kanali Badaševice, Olmski potok, kanal Grande...);
- vzpostavljanje zelenih koridorjev trajnostne mobilnosti za povezave s kontaktnim prostorom (v smeri Markovca, Olma, Vanganelske doline, Sermina, Bertokov in Škocjanskega zatoka);
- dodatno ozelenjevanje mestnih obal;
- izraba alternativnih virov vode za namakanje javnih parkovnih površin;
- ozelenjevanje prometnih koridorjev in prometnih površin (ulice in ceste, parkirišča, pešpoti in kolesarske poti, tematske poti);
- mreža dostopnih in povezovalnih poti ter ureditev za kolesarje in pešce;
- dograjevanje in uporabniške izboljšave mreže pešpoti in kolesarskih poti (ozelenjevanje in senčenje, označbe in signalizacija, javna razsvetljava, urbana oprema in pohištvo ipd.);
- spodbujanje intenzivnejše rabe odprtega mestnega prostora in zelenih površin (prireditve in dogodki, neformalne oblike druženja in sprostitve ipd.);
- promocija in aktivnosti za spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga najširšega kroga populacije;
- izvajanje protipoplavnih ukrepov ter identifikacija, vzpostavitev in ohranitev razlivnih površin visokih voda.

9.5.4 Ukrepi, pričakovani učinki in vplivi intervencij v prostoru urbanega območja mesta Koper in FUO

V preteklih obdobjih so bila v urbanem območju Koper velika vlaganja in napori vloženi v izgradnjo grajenih struktur in infrastrukture, celovito in načrtno dograjevanje zelene infrastrukture pa bo pomenilo njihovo kakovostno nadgradnjo v smeri trajnostno naravnane urbane strukture.
Zelena infrastruktura mesta bo prostor urbanega življenja, prostor za druženje, sprostitev in rekreacijo, kar bo ugodno prispevalo k spodbujanju socialne interakcije, medgeneracijskega in medkulturnega povezovanja za boljšo družbeno vključenost. Zelene mestne površine kot osrednji nosilec športno-rekreacijske infrastrukture bodo pomembne za spodbujanje zdravega aktivnega sloga, aktivno preživljanje prostega časa za vse prebivalce urbanega območja Koper in obiskovalce. V tem pogledu pa so zelo pomembne tudi kot eden izmed stebrov razvoja Kopra kot celoletne, aktivne, zelene, športne in turistične destinacije.

V soodvisnosti in povezavi s prometno infrastrukturo bodo zelene površine in mestno zelenje pomembno prispevali k trajnostni mobilnosti v urbanem območju Koper, saj prijaznejše in uporabnejše prometne površine spodbujajo alternativne oblike potovanj (zlasti pešačenje in kolesarjenje).
Kot strukturni in estetski element so zelene površine pomemben soustvarjalec podobe grajenega okolja, njegove uporabniške prednosti in doživljajski pomen. Njihova urejenost bo zato pomembno prispevala k celostni podobi mesta, njegovemu karakterju, prepoznavnosti in konkurenčnosti kot prostora bivanja in dela in turističnega kraja.

Zelena infrastruktura mesta je pomembna za izboljšanje urbane mikroklime urbanega območja Koper. Zelene površine v mestu vplivajo na manjše pregrevanje urbanega prostora, zadržujejo vlago v tleh in zraku, ustvarjajo mikro cirkulacijo zraka za boljšo prevetrenost. Višja drevesna in grmovna vegetacija omogoča naravno senčenje površin in vezavo prašnih delcev iz zraka. Zelene površine v mestu omogočajo stik z naravo tudi znotraj grajenega okolja, kar je pomembno za osveščanje in krepitev okoljske zavesti, učenje o naravnih procesih in ohranjanje senzibilnosti za sobivanje človeka z naravo.
Poleg urejenih zelenih površin v mestu pa so pomembna tudi naravna ekosistemska območja, kot območja z minimalnim neposrednim človekovim poseganjem v smislu prepuščanja naravnim biološkim procesom. Namen in vloga takšnih naravnih jeder je:

- omogočanje biodiverzitete v mestu;
- vzpostavitev tamponskih/filtrskih con za blaženje in omejevanje neugodnih urbanih vplivov ter kot ponor mestnega onesnaženja;
- krepitev odpornosti urbanega okolja na naravne nesreče (zaščita pred erozijo in plazenjem, retenzijske površine za visoke vode ipd.).

Zelena infrastruktura mesta se stika z odprto krajino kontaktnega prostora. FUO zelene infrastrukture v ožjem prostoru predstavlja neposredni kontaktni pas z bližnjimi krajnskimi območji (Škocjanski zatok, Sermin, Škocjan, dolina Pradisjol in Vanganelska dolina, Markovec), rečni koridorji Rižane, Badaševice, manjših hudournikov in potokov ter morske obale pa vzpostavljajo navezave na krajinsko matico zaledja.
V okviru FUO je nujno treba načrtovati sistemske ukrepe in aktivnosti na področjih:

- ohranjanja narave, krajinskoekoloških koridorjev za zagotavljanje biodiverzitete;
- varstva voda v smislu ohranjanja in izboljševanja biološkega, kemijskega in hidrološkega stanja vodnih teles in obvodnih prostorov;
- protipoplavne zaščite in drugih ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam in krepitev odpornosti na nesreče;
- vzpostavljanja rekreacijskih povezav jedrnega urbanega območja s krajinsko matico zaledja.

Ugodni prostorski, okoljski, družbeni in uporabniški učinki sestavin in vsebin zelene infrastrukture urbanega območja Koper bodo prednostno pridobitev za prebivalce mesta, vendar pa so ugodni učinki pričakovani tudi v širšem FUO (občina, obalno somestje), saj bo njihova dostopnost in razpoložljivost omogočala uporabo vsem. Urejene mestne zelene površine povečajo privlačnost kraja za prebivalce in obiskovalce. V sistem zelene infrastrukture bo vključena daljinska kolesarska pot Parenzana - Pot zdravja in prijateljstva, ki predstavlja mednarodno rekreacijsko povezavo: tako so zelene mestne površine neposredno navezane in dostopne tudi preko osrednje rekreacijske povezave celotnega obalnega območja z nadaljevanjem proti Italiji in Hrvaški.

9.5.5 Usklajenost rešitve z dolgoročno razvojno vizijo mesta Koper

Izboljševanje zelene infrastrukture urbanega območja Koper je povsem v sozvočju z dolgoročno vizijo razvoja mesta Koper. Zelene površine so pomemben nosilec in dejavnik kakovostnega, privlačnega in zdravega naravnega, bivalnega in delovnega okolja, nosilec ekoloških in okoljskih funkcij, pomembna ambientalna in dediščinska sestavina ter strukturna prvina v odnosu do grajenih struktur znotraj mesta in pri vzpostavljanju strukturnih razmerij in povezav med mestom in odprto krajino. S tem kompleksno podpira vse tri stebre vizije urbanega območja Koper: mesto PO MERI ČLOVEKA, mesto MORJA, SONCA in ZELENJA in mesto TRADICIJE, SODOBNOSTI in PRIHODNOSTI.

9.5.6 Ocena izvedljivosti ukrepov in aktivnosti

Vzpostavljanje in izboljšave zelene infrastrukture mesta je dolgoročen in kontinuiran proces, saj se pravi učinek zelenih površin za urbano okolje in ljudi izrazi šele z leti, ko se vegetacija primerno okrepi in razraste. Zato da se ugodni učinki dosežejo tudi v krajših časovnih okvirih, je smiselno zasnovati etapno realizacijo ukrepov in aktivnosti, ki v prvih fazah načrtujejo izvedbo dopolnilnih ukrepov obstoječim ureditvam, sočasno z izvajanjem zahtevnejših in obsežnejših novih ureditev, katerih učinki se bodo pokazali šele v daljšem časovnem obdobju.

Aktivnost/ ukrep	Nosilec	Izvedbena zahtevnost	Časovni okvir izvedbe in učinkov
urejanje (prenova, novogradnje) javnih mestnih odprtih površin (trgov in ulic, parkov in zelenic ipd.) in dodatno ozelenjevanje	MOK	••	••
urejanje vrtov v historičnem mestnem jedru, osveščanje, svetovanje in podpora	MOK in partnerji, lastniki nepremičnin	••	••
krajinska in ekološka sanacija degradiranih urbanih območij	MOK in partnerji	••	••
dopolnjevanje opremljenosti in	MOK	•	•

urejenosti odprtih mestnih površin, vključno z odpravljanjem funkcionalnih ovir za zagotavljanje univerzalne graditve in uporabe objektov			
prenova in dograjevanje mreže športno-rekreacijskih površin in infrastrukture, otroških igrišč, sprehajališč	MOK	••	••
aktivacija zelenih površin ob vodnih koridorjih	MOK, ARSO	•	•
mestni/skupnostni vrtovi v stanovanjskih soseskah	MOK, krajevne skupnosti, civilna družba	•	• ••
ozelenjevanje prometnih koridorjev in prometnih površin	MOK	•	•
vzpostavljanje zelenih koridorjev trajnostne mobilnosti za povezave s kontaktnim prostorom	MOK	••	••
mreža dostopnih in povezovalnih poti in ureditev za kolesarje in pešce	MOK	•	•
dograjevanje in uporabniške izboljšave mreže pešpoti in kolesarskih poti	MOK	•	•
dodatno ozelenjevanje mestnih obal	MOK	•	•
urejanje naravnih ekosistemskih območij kot jeder biodiverzitete v mestu	MOK in partnerji	••	••
izraba alternativnih virov vode za namakanje javnih parkovnih površin	MOK	••	••
promocija in aktivnosti za spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga najširšega kroga populacije	MOK in partnerji	•	•
spodbujanje intenzivnejše rabe odprtega mestnega prostora in zelenih površin	MOK in partnerji	•	•
izvajanje protipoplavnih ukrepov ter identifikacija, vzpostavitev in ohranitev razlivnih površin	MOK, DRSV	••	••

Opombe:

Nabor aktivnosti in ukrepov sledi predlaganemu naboru aktivnosti iz poglavja 9.5.3, vendar je v posameznih točkah podrobneje razdelan glede na smiselne vsebinske/izvedbene sklope.

Izvedbena zahtevnost

- ••• gradbeno-tehnično zelo zahtevno in obsežno
- •• srednje zahtevno
- • nezahtevno

Časovni okvir izvedbe in učinkov

- • enostavno in hitro izvedljivo z možnostjo hitre realizacije
- •• izvedljivo v časovnem okviru do leta 2030
- ••• dolgoročno izvedljivo, presega časovni okvir do leta 2030

9.6 Trajnostno delovanje in upravljanje mesta

Načela trajnostnega delovanje in upravljanja mesta so:

- energetska učinkovitost in učinkovitosti rabe drugih virov,
- raba alternativnih in obnovljivih virov,
- krožno gospodarstvo,
- doseganje medsebojnih sinergij,
- okoljska in podnebna nevtralnost za minimaliziranje okoljskih obremenitev in učinkov,
- povezanost in sinergije v širšem prostoru FUO.

Celovito, trajnostno naravnano, na znanju, inovacijah in sodobnih tehnologijah temelječih postopkih in pristopih delovanje in upravljanje urbanega območja mesta Koper predstavlja priložnost za povezovanje z lokalno prisotnimi znanstveno-raziskovalnimi inštitucijami in zagonsko spodbudo za razvoj visokotehnološkega lokalnega podjetništva. Uveljavitev visoko zahtevnih tehnoloških procesov, vpetost v integralni sistem lokalnega urbanega in družbenega okolja ter specializacija bodo omogočale stabilno gospodarsko delovanje in konkurenčnost.
Ključne razvojne prioritete v smeri trajnostno naravnanega infrastrukturnega in urbanega sistema so:

- energetska učinkovitost in prenova javnih in stanovanjskih stavb;
- spodbujanje izrabe sončne energije in drugih obnovljivih virov;
- integracija modela krožnega gospodarstva v infrastrukturno oskrbo (npr. pri ravnanju z odpadki, odvajanju meteornih vod, upravljanju z vodami ipd.);
- multimodalna mreža trajnostne mobilnosti FUO.

Celostno in trajnostno naravnano upravljanje in delovanje mesta je področje, ki se kompleksno in komplementarno integrira v vsa razvojna prizadevanja in razvojne projekte, na primer na vseh področjih in ravneh urbane prenove od strateških odločitev do izvedbene ravnih posameznih ureditev, pri sanaciji stavbnega fonda, pri trajnostnih prometnih rešitvah, urejanju zelene infrastrukture ipd.. Vzporedno z infrastrukturnimi vidiki se enakovredno obravnava tudi okoljske, gospodarske in družbene komponente, in sicer zlasti v povezavi s krepitvijo odpornosti na podnebne spremembe in naravne nesreče ter minimaliziranja okoljskih obremenitev v smeri podnebne in okoljske nevtralnosti.

Celostna obravnava pomeni tudi upoštevanje funkcionalnih povezav, soodvisnosti in učinkov v širšem prostoru. Zato je v okviru FUO zlasti smiselna obravnava:

- trajnostne mobilnosti;
- upravljanja okoljskih obremenitev kot posledic urbanih rab, prometa, rabe virov, ravnanja z odpadki;
- uvajanja modelov krožnega gospodarstva in
- prilagajanja na podnebne spremembe in krepitve odpornosti na naravne nesreče.

P+R SONCE

STAZIONE DEGLI AUTOBUS

9.7 Medsebojna povezanost ukrepov za trajnostni urbani razvoj

Medsebojna povezanost ukrepov za trajnostni razvoj se bo dolgoročno odražala v integralnih učinkih operacij pri uresničevanju vizije in doseganju strateških ciljev urbanega območja Koper tako v ožjem obravnavanem prostoru in skupnosti kakor tudi v FUO.
Z vsemi učinki in ukrepi se utrjuje identiteta urbanega območja Koper, ki izhaja iz prepoznanih kakovosti in primerjalnih prednosti naravnega in ustvarjenega prostora ter človeških potencialov in kvalitet (dediščine in tradicije, znanja in inovativnosti, multikulturnosti in večjezičnosti itn.). Urbano območje Koper z uresničevanjem vizije utrjuje podobo in značaj mediteranskega mesta morja in zelenja, mesta tradicije, sodobnosti in prihodnosti ter mesta po meri človeka. Prednostna razvojna področja in območja urbanega razvoja znotraj urbanega območja Koper, vključno z naborom predlaganih aktivnosti in ukrepov odgovarjajo zastavljenim strateškim ciljem vizije TUS Koper kakor tudi prednostnim ciljem kohezijske politike trajnostnega urbanega razvoja. Zastavljen koncept razvoja urbanega območja Koper kot osrednjega urbanega jedra FUO bo s tem generirala tudi razvoj širše regije skladno s strateškimi razvojnimi izhodišči mehanizma CTN.

Vsa prednostna razvojna področja TUS Koper stremijo k izboljšanju strukture in vsebine urbanega območja Koper z aktivnostmi in intervencijami, ki v središče postavljajo človeka, prebivalce in uporabnike mesta, njihove funkcionalne in socialne potrebe, njihovo zdravje in boljše počutje v mestu, ne nazadnje pa tudi njihov možen prispevek za aktivno udeležbo pri aktivnostih za uresničevanje zastavljene vizije. Prednostna razvojna področja vključujejo vsebine in ukrepe, ki pomenijo splošne pridobitve in ugodne učinke za čim širši krog ljudi, poudarjajo pomen dostopnosti, socialne vključenosti ter aktivne participacije.
Okoljski vidik z usmerjenostjo k okoljski in podnebni nevtralnosti, krepitvi odpornosti pred naravnimi nesrečami, učinkovitemu prilagajanju na klimatske spremembe ter povečevanju biotske raznovrstnosti je prav tako skupna točka vseh fokusnih sklopov.

Aktivnosti in ukrepi prednostnih razvojnih področij neposredno ali posredno pomenijo spodbudo za rast in krepitev gospodarstva ter nova delovna mesta na osnovi lastnih (endogenih) kakovosti in primerjalnih prednosti urbanega območja Koper, ki bodo osnova za konkurenčno, trajnostno in stabilno gospodarsko delovanje. Znotraj tega se bodo v prihodnje implementirala tudi načela krožnega gospodarstva.

Upoštevanje paradigme trajnostnega in celovitega pristopa pri razreševanju problematike in načrtovanju nadaljnjega razvoja je naslednje skupno izhodišče, ki se odraža v celovitem prometnem načrtovanju in spodbujanju trajnostne mobilnosti, celovitem ohranjanju in aktivnemu vključevanju kulturne dediščine, okoljskemu upravljanju in večplastni povezanosti okoljskih (prostorskih), družbenih in gospodarskih vidikov razvoja. Komplementarnost se odraža na ravni ciljev, ukrepov in njihovih učinkov.

10. USKLAJENOST TUS KOPER S STRATEŠKIMI RAZVOJNIMI IZHODIŠČI EVROPE, DRŽAVE IN REGIJE

10.1 Usklajenost TUS Koper z načeli trajnostnih evropskih mest

TUS Koper vsebinsko sledi, podpira in konkretizira razvojne paradigme koncepta trajnostnih evropskih mest:

- Prednostni razvojni področji zelene mestne infrastrukture ter mestnih obal sta neposredna konkretizacija področij zelene in modre infrastrukture s poudarkom na dvigu kakovosti bivalnega okolja, omogočanja biodiverzitete, krepitvi odpornosti na podnebne spremembe in zmanjševanju okoljskih učinkov.
- Trajnostno upravljanje in delovanje mesta načrtuje razvoj v smeri pametnega mesta in pametnih upravljavskih sistemov ter njegovi digitalizaciji, spodbuja trajnostno mobilnost, trajnostno rabo virov, integracijo modela krožnega gospodarstva in razvoj v smeri ogljično nevtralnega gospodarstva.
- Skrb za kakovostno bivalno okolje, s tem omogočanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga, izboljševanje dostopnosti in oskrbe z javnim in oskrbnimi vsebinami, kakor tudi spodbujanje in omogočanje splošne družbene integracije, uveljavljanja enakih možnosti in vključujoče družbe so področja, ki jih podpirajo mehki ukrepi. Participacija javnosti in drugih deležnikov ter partnerska povezovanja sta pomembni sestavini tudi na področju oblikovanja razvojnih politik in strategij in v upravljavskih modelih in praksah.

10.2 Usklajenost TUS Koper s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike

Za jasno zasledovanje zastavljene vizije in razvojnih ciljev ter čim učinkovitejše izvajanje operacij celostnih teritorialnih naložb za urbano območje Koper so opredeljena naslednja prednostna območja oziroma problemska področja:

A. URBANA PRENOVA,
B. CELOVITO UREJANJE MESTNIH OBAL,
C. ZELENA INFRASTRUKTURA MESTA,
D. TRAJNOSTNO DELOVANJE IN UPRAVLJANJE MESTA.

Izbrana prednostna razvojna območja oziroma problemska področja se osredotočajo na ključne razvojne izzive urbanega območja Koper, ki so bili v analitičnih fazah priprave TUS Koper prepoznani kot prioritetni ali najaktualnejši tako z vidika razvojnih potreb mesta kot pogledov javnosti. Poleg tega vsebinsko najbolj neposredno odgovarjajo na zastavljeno vizijo in strateške cilje TUS Koper kakor tudi širšega prostora Mestne občine, regije in države. Ne nazadnje pa izkazujejo tudi največjo mero usklajenosti s področji prednostnih osi razvoja evropske kohezijske politike. Vsebinsko vsi prioritetni razvojni sklopi sledijo konceptu Krožnih in pametnih

skupnosti in kompleksno nagovarjajo vseh pet prednostnih ciljev evropske kohezijske politike: pametnejša Evropa, bolj zelena, nizkoogljična Evropa, bolj socialna Evropa, Evropa, ki je bližje državljanom. Usklajenost dokumenta TUS Koper z evropsko kohezijsko politiko poleg tega odražajo tudi splošna načela in vrednote trajnostnega urbanega razvoja urbanega območja Koper, to so celovitost obravnave razvojnih vprašanj in integralnost rešitev, vključujoče načrtovanje, komplementarnost na ravni ciljev in ukrepov ter upoštevanje vpetosti, povezav in soodvisnosti urbanega območja in njegovega gravitacijskega območja (FUO). Usklajenost posameznega problemskega sklopa s prednostnimi osmi razvoja evropske kohezijske politike je v nadaljevanju podrobneje predstavljena za vsako posamezno prednostno območje.

Sporazum o partnerstvu med Slovenijo in Evropsko komisijo kot osrednje razvojne izzive v obdobju 2021 - 2027 izpostavlja:

- nadaljevanje aktivnosti in izvajanje ukrepov v smeri ogljično nevtralnega gospodarstva,
- nadaljevanje celovitega načrtovanja in upravljanja večmodalne trajnostne mobilnosti,
- uveljavitev modela krožnega gospodarstva in
- revitalizacijo funkcionalnih degradiranih urbanih območij.

K tem izzivom je usmerjena tudi razvojna vizija TUS Koper:

- Na področju energetike in trajnostne rabe virov se bo udejanjala z ukrepi, kot so na primer nadaljnje celovite in energetske prenove (javnih in stanovanjskih) stavb, s spodbujanjem energetske samooskrbe z izrabo obnovljivih virov energije, rabe lokalnih obnovljivih virov in večkratne rabe virov.
- Na področju trajnostne mobilnosti se bo udejanjala z ukrepi izboljševanja notranje (mestne, obmestne) urbane mobilnosti, regionalnih povezav in dostopnosti ter mobilnosti turistične destinacije slovenske Istre in Krasa ter čezmejnega prostora (zlasti s projekti peš in kolesarskega prometa, mulimodalnih povezav in vozlišč ter javnega potniškega prometa).
- Kot glavna področja za uveljavitev modela krožnega gospodarstva TUS prepoznava možnosti na področju večje uporabe lokalnih obnovljivih virov in njihovo trajnostno ter večkratno uporabo, celovitih projektov urbane prenove in na področju ravnanja z odpadki (v smislu zmanjševanja na samem viru, ponovne uporabe, trajnostne predelave in končnega zmanjševanja bremena). Pri tem bo sledila cilji maksimalne integracije snovnih, prostorskih, okoljskih ter družbenih in gospodarskih deležnikov v cikel, tako da bodo v največji meri doseženi komplementarni učinki v smislu izboljšanja okoljskega stanja in prostora, spodbujanja lokalnega gospodarstva in povezav z univerzo ter in raziskovalnim sektorjem, dviga kakovosti bivanja in standarda življenja, družbene aktivacije in participacije.
- Celovita revitalizacija degradiranih urbanih območij je eno od prednostnih razvojnih področij TUS Koper.

10.2.1 Usklajenost urbane prenove s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike

Koncept urbane prenove, ki obsega tri problemske sklope celostno nagovarja specifične cilje na prednostnem področju Politike 2 »Zelena Evropa«:

Politika 2 Zelena Evropa	SKLADNOST
spodbujanje ukrepov za energetsko učinkovitost	da
spodbujanje obnovljivih virov energije	da
razvoj pametnih energetskih sistemov in omrežij ter hrambe energije	da
spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri	da
prilagajanje podnebnim spremembam, preprečevanje tveganj in krepitev odpornosti na nesreče	da
spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti	da
prehod na krožno gospodarstvo	da
spodbujanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v mestih in zmanjševanje onesnaženja	da

K ciljem politike »Zelene Evrope«, povezanim z energetsko učinkovitostjo, rabo obnovljivih virov energije, uvajanjem pametnih energetskih sistemov bodo največ pripevali ukrepi energetskih sanacij stavb in posodobitve sistemov gospodarske javne infrastrukture. Spodbujalo se bo gradnjo novih stavb z upoštevanjem smernic pasivnih stavb, vgradnjo samooskrbnih energetskih sistemov ipd..
Spodbujanje trajnostne mobilnosti se bo udejanjalo skozi vse ukrepe urbane prenove, zlasti pa v smislu izboljšav infrastrukture za pešce in kolesarje v mestu, posodobitev in diverzifikacije javnega potniškega prometa, širjenja mreže intermodalnih potniških prometnih vozlišč. K obravnavi trajnostne mobilnosti se bo pristopalo na več ravneh: na ravni posameznih sosesk, mesta in notranjih povezavah, na različnih ravneh vplivnih območij (primestni pas, podeželje, obalno somestje, regija ipd.). Ukrepi s področja trajnostne mobilnosti bodo imeli pozitivne učinke tudi pri doseganju ciljev zmanjševanja onesnaženja, energetske učinkovitosti in rabe alternativnih virov energije.
K ciljem prilagajanja podnebnim spremembam, preprečevanju tveganj in krepitvi odpornosti na nesreče in ciljem na področju zelene infrastrukture v mestih bodo prispevali ukrepi celovite prenove degradiranih urbanih območij. Znotraj teh ukrepov se bo spodbujala tudi integracija načel krožnega gospodarstva.

Komplementarno se nagovarjajo tudi cilji ostalih politik:

- Na področju politike 1 »Pametna Evropa« v smislu uvajanja pametnih IKT rešitev, digitalizacije javnih sistemov in upravljanja mesta, razvoja znanja, sodelovanja med javno upravo, znanstveno-izobraževalnimi deležniki in gospodarstvom.
- Na področju politike 4 »Socialna Evropa« v elementih spodbujanja in omogočanja bolj vključujoče družbe, infrastrukture in vsebin za vseživljenjsko

učenje, omogočanja zdravega, aktivnega življenjskega sloga in delovnega okolja ter kakovostnega staranja. K tem ciljem bodo prispevali vsi ukrepi urbane prenove, saj gre za celostno izboljševanje bivalnega in delovnega okolja, ustvarjanje pogojev za nova delovna mesta in nove družbene vsebine, več možnosti za zdrav in aktiven življenjski slog, izboljšanje okolja in manj onesnaženja za ugodne učinke na zdravje ljudi.

10.2.2 Usklajenost celovitega urejanja mestnih obal s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike

Razvojna vizija celovitega urejanja mestnih obal urbanega območja Koper z naborom aktivnosti in ukrepov kompleksno odgovarja specifičnim ciljem prednostnega področja Politike 2 Zelena Evropa:

Politika 2 Zelena Evropa	SKLADNOST
spodbujanje ukrepov za energetsko učinkovitost	/
spodbujanje obnovljivih virov energije	/
razvoj pametnih energetskih sistemov in omrežij ter hrambe energije	/
spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri	da
prilagajanje podnebnim spremembam, preprečevanje tveganj in krepitev odpornosti na nesreče	da
spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti	da
prehod na krožno gospodarstvo	/
spodbujanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v mestih in zmanjševanje onesnaženja	da

Maritimne ureditve za zaščito Semedelskega zaliva bodo omogočile večjo varnost akvatorija zaliva in mestnih obal vsled podnebnih sprememb, ki se v obravnavanem prostoru kažejo kot vse bolj nepredvidljivo vremensko dogajanje, vse pogostejše vremenske ujme, poplavljanje in dolgoročno dvigovanje morske gladine. Zaščita akvatorija in obal bo razširila možnosti uporabe tega prostora v smislu trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri.
K boljšemu stanju okolja in biotske raznovrstnosti bo prispevalo intenzivno ozelenjevanje in parkovno urejanje obalne poteze. Naravne prvine imajo ugoden učinek kot oblikovna popestritev, za naravno senčenje in ustvarjanje prijetnejše mikroklime ter ustvarjajo pogoje za bivanje in/ali zadrževanje prostoživečih živali in rastlin (narava v mestu).
K spodbujanju trajnostne mobilnosti bo prispevalo načrtovanje javnega potniškega prometa, urejanje mreže dostopnih in povezovalnih peš in kolesarskih poti ter vzpostavljanje povezav z zalednim gravitacijskim prostorom. Zmanjšani bodo pritiski (individualnega) motornega prometa na obalni pas. Ureditve obalnega pasu med Koprom in Izolo bodo pripevale tudi k regionalni in čezmejni trajnostni mobilnosti.

Komplementarno se nagovarjajo tudi cilji ostalih področjih politik:

- na področju politike 3 »Povezana Evropa« v segmentu spodbujanja trajnostne lokalne, regionalne in čezmejne mobilnosti, ki je odporna na podnebne spremembe, digitalizacije javnega prometa in pametnih sistemov, digitalne povezljivosti v smislu dopolnjevanja in izboljševanja javno dostopne wi-fi mreže;
- na področju politike 4 »Socialna Evropa« v segmentu zdravega in aktivnega življenjskega sloga.

Celovita ureditev obale kot javnega odprtega prostora pomeni priložnost za razvoj spremljajočih storitvenih dejavnosti in programov: to je neposredna spodbuda za nova delovna mesta.
Urejanje javnih odprtih prostorov v mestu, urejanje infrastrukture za urbano mobilnost so ukrepi, ki prispevajo k socialni vključenosti, promovirajo aktivno vključenost prebivalcev v mestno življenje, medgeneracijsko povezovanje in aktivno staranje ter zdravje.

10.2.3 Usklajenost zelene infrastrukture mesta s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike

Ukrepi s področja razvoja zelene infrastrukture mesta neposredno nagovarjajo specifične cilje prednostnega področja Politike 2 Zelena Evropa:

Politika 2 Zelena Evropa	SKLADNOST
spodbujanje ukrepov za energetsko učinkovitost	/
spodbujanje obnovljivih virov energije	/
razvoj pametnih energetskih sistemov in omrežij ter hrambe energije	/
spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri	da
prilagajanje podnebnim spremembam, preprečevanje tveganj in krepitev odpornosti na nesreče	da
spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti	da
prehod na krožno gospodarstvo	/
spodbujanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v mestih in zmanjševanje onesnaženja	da

K ciljem trajnostnega upravljanja z vodnimi viri, prilagajanja podnebnim spremembam, preprečevanju tveganj in krepitvi odpornosti na nesreče bodo prispevali ukrepi sonaravnega urejanja zelenih površin (strmih pobočij, klifov, hudourniških grap ipd.), ureditve (ob)vodnih koridorjev in druge vodnogospodarske ureditve ipd.. Pomemben prispevek k trajnostnem upravljanju z vodnimi viri predstavljata tudi izraba alternativnih virov vode za namakanje javnih parkovnih površin, urejanje in uporaba okolju in suši prilagojenih zelenih površin z manjšimi potrebami po namakanju.

K spodbujanju trajnostne mobilnosti se bo prispevalo z ozelenjevanjem prometnih koridorjev, z izboljšavami infrastrukture za pešce in kolesarje v mestu.
Sistemski pristop k urejanju zelene mestne infrastrukture z vzpostavljanjem ekoloških koridorjev, ustvarjanje naravnih ekosistemskih območij znotraj urbanega območja so ukrepi za večanje biodiverzitete v mestu.

Komplementarno se nagovarjajo tudi cilji ostalih področij politik, zlasti politike 4 Socialna Evropa, in sicer v elementih spodbujanja in omogočanja bolj vključujoče družbe, ureditev in pogojev za zdrav in aktiven življenjski slog za vse generacije. Ukrepi izboljšav zelene infrastrukture bodo celostno prispevali k boljšim pogojem bivanja in delovanja v mestu, zmanjševanju onesnaženja oziroma manjših okoljskih obremenitvah za ugodne učinke na zdravje ljudi. V tem pogledu so pomembni tako celostni sistemski ukrepi mestnega ozelenjevanja, kakor tudi na primer specifični ukrepi urejanja mestnih/skupnostnih vrtov v stanovanjskih soseskah, prenova in dograjevanje športno-rekreacijskih površin in infrastrukture, otroških igrišč, sprehajališč, spodbujanje intenzivnejše rabe odprtega mestnega prostora in zelenih površin z organizacijo prireditev in dogodkov, promocijskimi aktivnostmi za spodbujanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga najširšega kroga populacije.

10.2.4 Usklajenost trajnostnega delovanja in upravljanja mesta s prednostnimi cilji evropske kohezijske politike

Trajnostno delovanje in upravljanje mesta v celoti sledi vsem specifičnim ciljem prednostnega področja Politike 2 Zelena Evropa:

Politika 2 Zelena Evropa	SKLADNOST
spodbujanje ukrepov za energetsko učinkovitost	da
spodbujanje obnovljivih virov energije	da
razvoj pametnih energetskih sistemov in omrežij ter hrambe energije	da
spodbujanje trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri	da
prilagajanje podnebnim spremembam, preprečevanje tveganj in krepitev odpornosti na nesreče	da
spodbujanje trajnostne večmodalne urbane mobilnosti	da
prehod na krožno gospodarstvo	da
spodbujanje biotske raznovrstnosti, zelene infrastrukture v mestih in zmanjševanje onesnaženja	da

Trajnostno delovanje in upravljanje mesta je področje, ki se kompleksno in komplementarno integrira v vsa razvojna prizadevanja in razvojne projekte, tako na primer v kontekstu urbane prenove, sanacije stavbnega fonda, v trajnostne prometne rešitve, urejanje zelene infrastrukture ipd. Vzporedno z infrastrukturnimi vidiki se enakovredno obravnava tudi okoljsko komponento, in sicer zlasti v povezavi s krepitvijo odpornosti urbanih struktur, družbe in gospodarstva na podnebne

spremembe in naravne nesreče ter minimaliziranja okoljskih obremenitev v smeri podnebne in okoljske nevtralnosti.
K ciljem Zelene Evrope, povezanim z energetsko učinkovitostjo, rabo obnovljivih virov, uvajanjem pametnih energetskih sistemov bodo največ pripevali ukrepi energetskih sanacij stavb, posodobitve sistemov gospodarske javne infrastrukture, razvojem pametne digitalizacije v upravljavske modele.
Spodbujanje trajnostne večmodalne mobilnosti se bo udejanjalo z ukrepi na več ravneh FUO (mestno, lokalno, regionalno, čezmejno) z dograjevanjem prometne infrastrukture (P+R parkirišča in multimodalna vozlišča, gradnja kolesarske infrastrukture), posodobitvami in diverzifikacijo javnega potniškega prometa. Ukrepi s področja trajnostne mobilnosti bodo imeli pozitivne učinke tudi pri doseganju ciljev zmanjševanja onesnaženja, energetske učinkovitosti in rabe alternativnih virov energije.
V posodobljene upravljavske modele se bodo smiselno integrirala načela krožnega gospodarstva, zlasti so možnosti na področju ravnanja z odpadki, odvajanja meteornih vod, upravljanja z vodami ipd., pomembne pa so tudi navezave na vsebinska področja, cilje in ukrepe, ki jih podpira Evropski sklad za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo. To na vsebinski ravni pomeni priložnost za doseganje usklajenosti ukrepov in posledično boljših komplementarnih učinkov tako z okoljskega, družbenega in kulturnega, gospodarskega in prostorskega vidika, na ravni izvedbe investicij pa možnost za vzporedno črpanje sredstev več razvojnih virov in s tem večjo finančno podporo.

10.3 Usklajenost TUS Koper s politiko prostorskega razvoja Slovenije

TUS Koper sledi načelom politike prostorskega razvoja Slovenije s celovitim pristopom k urejanju prostora, njegove smotrne rabe in krepitve urbanih naselij za skladen prostorski razvoj. Prav tako prispeva k ohranjanju prepoznavnosti prostora in krepitvi lokalne identitete kot primerjalne prednosti.
TUS Koper postavlja vizijo vitalnega in urejenega mesta kot nosilca gospodarskega in družbenega razvoja. TUS Koper sledi petim strateškim ciljem prostorskega razvoja Slovenije do leta 2050:

- Razvojne prioritete izhajajo iz prepoznanih potencialov in primerjalnih prednosti. Reurbanizacija degradiranih urbanih območij, trajnostna in učinkovita raba naravnih in drugih virov ter usmerjenost k racionalni organizaciji dejavnosti v prostoru so zajeta v razvojne izzive in prednostna področja razvoja.
- Konkurenčnost bo Mestna občina Koper z mestom Koper krepila z vpetostjo v urbani sistem regije in države, navezavami na evropske prometne koridorje in razvojem intermodalnega vozlišča.
- Vizija TUS v središče postavlja človeka, kot posameznika, skupnost, družbo. Z ukrepi TUS neposredno nagovarja strateški cilj zagotavljanja kakovostnih

pogojev bivanja in delovanja, pri čemer se upošteva uravnoteženost in komplementarnost prostorskega, okoljskega, gospodarskega in družbenega področja.
- S prenovo in revitalizacijo historičnega mestnega jedra, z urejanjem obal, zelene infrastrukture se bo ohranjala in krepila prostorska identiteta.
- TUS privzema in udejanja načela strateškega načrtovanja prostorskega razvoja v smislu kontinuiranega, participatorno naravnanega procesa prilagajanja in odzivanja na spremembe, njihove prostorske učinke in potrebne intervencije.

TUS Koper bo s krepitvijo urbanih funkcij, urejenosti in urbanega življenja izboljšalo ne samo pogoje za mestno prebivalstvo, temveč bo ponudilo urbane vsebine tudi za FUO občine, obalnega somestja in širšega regionalnega in čezmejnega prostora. V tem pogledu bo TUS Koper pomembno pripeval k uresničevanju in utrjevanju strateške vizije države in regije, da je mesto Koper ne samo občinsko in regionalno središče temveč pomembno mesto v državnem in mednarodnem prostoru. Ukrepi TUS-a bodo prispevali k zastavljeni razvojni viziji Kopra kot pomembnega zaposlitvenega, logističnega in turističnega urbanega središča, pri čemer prepoznava strateške primerjalne prednosti in konkurenčnost v povezavi z geostrateško lego in infrastrukturno opremljenostjo, mediteransko klimo, bogato kulturno dediščino ter biotsko in krajinsko pestrost.

10.4 Usklajenost TUS Koper z razvojnimi izhodišči Regije Istra, Brkini, Kras

TUS Koper utrjuje osrednjo vlogo urbanega območja Koper v obalnem somestju in širši regiji. TUS Koper v celoti sledi in podpira vizijo regije kot pametne in ustvarjalne regije, dobro povezane doma in s svetom, z visoko kakovostjo bivanja, ki temelji na trajnostnemu načinu življenja in dela skupnosti. Ukrepi TUS bodo neposredno prispevali k ciljem regionalne trajnostne mobilnosti, razvoju trajnostnega turizma in izboljšanju pogojev bivanja za zdrav življenjski slog lokalnega prebivalstva in obiskovalcev.

11. TUS KOPER V LUČI GLOBALNIH PROCESOV IN TRENDOV

Podnebne spremembe, politični konflikti in posledične čez- in medkontinentalne migracije, svetovni gospodarski in trgovski tokovi, turizem, šport, znanost in izobraževanje so le nekatera izmed področij, ki v današnjem času delujejo izrazito globalno. Koper je kot obmejno, pristaniško, univerzitetno in turistično mesto z vpetostjo v TEN-T in globalne prometne in migracijske koridorje neposredno izpostavljen njihovim učinkom in posledicam. Na eni strani gre za odprtost zunanjim vplivom v smislu razvoja multikulturne in vključujoče družbe, bogatenja s privzemanjem ali pridobivanjem novih znanj, tehnologij in izkušenj. Na drugi strani pa se kaže tudi velika podvrženost tveganjem in dejanskim negativnim učinkom, kot so nezakonite migracije, kriminal, nevarnost vnosa (invazivnih, škodljivih) tujerodnih rastlinskih in živalskih vrst, širjenja bolezni ipd..
Učinki globalnih podnebnih sprememb, nezakonite globalne migracije in širjenje bolezni (COVID-19) potrjujejo veliko občutljivost narave in družbenega sistema ter dejansko slabo pripravljenost na razmah tovrstnih dogodkov. Skupna značilnost tovrstnih dogodkov je izjemna hitrost, s katero dogodki pridobijo globalne razsežnosti in dinamika, ki je le stežka predvidljiva še manj pa nadzorljiva.

»Misli globalno, deluj lokalno« je predlagana strategija za krepitev odpornosti, ki jo podpira tudi TUS, in sicer zlasti v smeri:

- večje samozadostnosti in samooskrbe z naravnimi in družbenimi viri in dobrinami ter njihove trajnostne rabe;
- uveljavljanja modela krožnega gospodarstva;
- krepitve identitete, občutka pripadnosti prostoru in skupnosti in s tem spoštljivejšega ravnanja.

Pri tem izpostavimo samo nekatere izmed možnih ukrepov TUS:

- raba obnovljivih virov energije za elektrooskrbo;
- urejanje skupnostnih in urbanih vrtov za samooskrbo s hrano;
- celovito upravljanje z vodami in trajnostno ravnanje z vodnimi viri;
- spodbujanje lokalne samooskrbe s hrano;
- razširjanje in povezovanje rekreacijske infrastrukture urbanega območja in zelenega zaledja;
- omogočanje in spodbujanje individualiziranih oblik trajnostne mobilnosti (pešačenje, kolesarjenje).

Poleg tega pa tovrstni pretresi lahko predstavljajo spodbudo za razmislek o možnih kvalitativnih izboljšavah tudi na drugih področjih, kot na primer:

- izboljšava splošnih standardov bivalnega in delovnega okolja ter javnih prostorov za večjo zračnost in higieno in
- večja zmogljivost, boljša razporejenost in dostopnost odprtih zelenih površin za aktivnosti na prostem.

12. KAZALNIKI UKREPOV ZA SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE UČINKOV TUS KOPER

Za spremljanje in vrednotenje učinkov izvajanja ukrepov in aktivnosti trajnostnega urbanega razvoja na strateški ravni je opredeljen širši nabor kazalnikov glede na predlagane aktivnosti in ukrepe v okviru specifičnih prednostnih razvojnih področij TUS oziroma ciljev in vizije, ki jih Koper z implementacijo trajnostne urbane strategije želi doseči. Del kazalnikov je smiselno povzet tudi po Prilogi II Uredbe Evropskega parlamenta in sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoja in Kohezijskem skladu (Evropska komisija, 2018).

12.1 Osnovni kazalniki za spremljanje in vrednotenje učinkov trajnostne urbane strategije na strateški ravni

Učinke trajnostne urbane strategije lahko na strateški ravni spremljamo in vrednotimo na podlagi osnovnih kazalnikov, ki izhajajo iz prednostnih razvojnih področij urbanega razvoja.

V okviru področja urbane prenove so opredeljeni trije vsebinski podsklopi, in sicer revitalizacija historičnega mestnega jedra, prenova degradiranih urbanih območij in prenova stanovanjskih sosesk. Za merjenje učinkov doseganja ciljev so predlagani naslednji kazalniki:

Število prebivalcev, ki živijo na območjih ukrepov TUS;
Število/finančna vrednost izvedenih ukrepov/projektov;
Število stalnih prebivalcev v historičnem mestnem jedru;
Število delujočih gospodarskih subjektov v historičnem mestnem jedru;
Število/površina/finančna vrednost prenovljenih javnih in stanovanjskih stavb v historičnem mestnem jedru;
Površina prenovljenih degradiranih urbanih območij;
Št. novih delovnih mest na prenovljenih degradiranih urbanih območjih;
Število/površina/finančna vrednost prenovljenih stanovanjskih stavb/enot v stanovanjskih soseskah;
Površina prenovljenih odprtih površin v stanovanjskih soseskah.

Za področje celovitega urejanja mestnih obal so predlagani naslednji kazalniki:

Površina prenovljenih obalnih območij.

Za področje zelene infrastrukture mesta so predlagani naslednji kazalniki:

Površina novo urejenih zelenih mestnih površin;
Število novo posajenih dreves;
Štetje živalskih in rastlinskih vrst za oceno stanja biodiverzitete.

Na področju trajnostnega delovanja in upravljanja mesta je po posameznih sklopih predlagan naslednji nabor kazalnikov:

Multimodalna trajnostna mobilnost
Izvedeni ukrepi trajnostne parkirne politike;
Izvedeni ukrepi izboljšanja in dograditve infrastrukture za pešce in kolesarje;
Število parkirnih mest P+R;
Število multimodalnih točk:
Število polnilnih postaj za električna vozila;
Emisije CO2 iz osebnega avtomobilskega prometa;
Kilometri novih/rekonstruiranih/izboljšanih pešpoti in kolesarski poti;
Število prepeljanih potnikov JPP in število registriranih uporabnikov trajnostne mobilnosti.

Energetska učinkovitost
Število (energetsko) prenovljenih javnih in zasebnih stavb v okviru območij TUS;
Količina proizvedene električne energije iz samostojnih alternativnih in obnovljivih energetskih virov v okviru območij TUS;
Izvedeni ukrepi energetske učinkovitosti.

Trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri
Poraba vode (celotna količina, po deležih za gospodinjstva, gospodarske dejavnosti, javni sektor);
Izvedeni ukrepi trajnostnega gospodarjenja z vodnimi viri;
Količina večkratno uporabljene vode (tehnološke vode, voda za namakanje ipd.).

Krožno gospodarstvo
Količina recikliranih odpadkov;
Število uporabnikov, ki koristijo programe krožnega gospodarstva;
Število delovnih mest v podjetjih, ki delujejo po načelih krožnega gospodarstva;

Za doseganje ciljev politik evropske kohezijske politike pa so pomembni tudi naslednji kazalniki:

Politika 1 »pametna Evropa«
Dodatni uporabniki novih digitalnih izdelkov, storitev, aplikacij, ki jih razvijejo podjetja in javne ustanove.

Politika 2 »zelena Evropa«
Upravičenci z izboljšanim energijskim razredom;
Količina dodatno proizvedene energije iz obnovljivih virov;
Dodatni uporabniki, priključeni na pametna omrežja;
Dodatni prebivalci, deležni zaščitnih ukrepov proti poplavam, gozdnim požarom in drugim naravnim nesrečam, ki so povezane s podnebjem;
Dodatni reciklirani odpadki;
Prebivalci, deležni ukrepov za kakovost zraka.

Politika 3 »povezana Evropa«
Dodatna gospodinjstva in podjetja z naročninami na zelo visokozmogljiva širokopasovna omrežja;
Prihranek časa zaradi izboljšane cestne infrastrukture.

Politika 4 »socialna Evropa«
Število prebivalcev z dostopom do izboljšanih storitev zdravstvenega varstva;
Število oseb, ki koristijo ukrepe strategij CTN (TUS).

12.2 Priporočilo za podrobnejše opredeljevanje kazalnikov v izvedbeni fazi

Na podlagi izhodiščnega nabora kazalnikov se v izvedbeni fazi opredeli dokončni izbor kazalnikov, ki se glede na specifike posameznih projektov in operativne cilje lahko še podrobneje razdela in kvantificira.
Poleg statistično merljivih kazalnikov, ki se opirajo na količinsko definirane podatke (število, površina, dolžina, časovnice, višina finančnega zneska...), se v nabor lahko vključijo tudi kazalniki zaznavanja subjektivnih ocen in vtisov. Le-ti so izjemno pomembni zaradi narave in vsebine dokumenta TUS in njegovih ciljev, saj se v svojem bistvu osredotočajo na prebivalce in uporabnike, na njihovo počutje in kakovostno življenje v mestu, ki pa se najstvarnejše izrazijo ravno skozi subjektivno gledanje in doživljanje posameznika. Z množičnostjo tovrstnih meritev takšni podatki pridobijo na svoji objektivnosti oziroma predstavljajo izjemno dopolnitev in potrditev kvantitativno merljivih osnovnih statističnih kazalnikov.

13. PRIPRAVA, SPREMLJANJE IN IZVAJANJE TUS KOPER IN VKLJUČEVANJE JAVNOSTI

13.1 Aktivnosti za reševanje razvojnih izzivov, uresničevanje vizije in zastavljenih ciljev

Za razreševanje razvojnih izzivov urbanega območja Koper, uresničevanje vizije in zastavljenih ciljev je pomembno delovanje po korakih znotraj cikličnega kroga aktivnosti:

ANALIZA	KONCEPT TUS Koper ANALIZA STANJA (S.W.O.T.) PREGELD POTREB, POBUD IN ZASTAVLJENIH CILJEV POSVETOVANJA S PREDSTAVNIKI JAVNOSTI OPREDELITEV RAZVOJNIH IZZIVOV IN VIZIJE
VIZIJA RAZVOJA	OPREDELITEV PREDNOSTNIH RAZVOJNIH PODROČIJ, CILJEV NABOR UKREPOV IN AKTIVNOSTI OBLIKOVANJE PROJEKTOV IN REŠITEV FINANČNO IN IZVEDBENO VREDNOTENJE IZBOR IN PRIORITETNI SEZNAM PROJEKTOV
PROJEKTNE OSNOVE	PRIPRAVA INVESTICIJSKIH IN PROJEKTNIH PROGRAMOV IN DOKUMENTOV PREDHODNE PROSTROSKE PREVERITVE, RAZISKAVE TERENA, PODROBNEJŠE PRIDOBIVANJE PODATKOV FINANČNA KONSTRUKCIJA IN PRIDOBIVANJE FINANČNIH SREDSTEV
IZVEDBA	USTANOVITEV PROJEKTNE SKUPINE ZA REALIZACIJO PROJEKTA FINANČNI IN TERMINSKI PLAN REALIZACIJE IZDELAVA IZVEDBENE PROJEKTNE DOKUMENTACIJE IMPLEMENTACIJA - IZVAJANJE PROJEKTOV
	SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE UČINKOV

13.2 Vključevanje javnosti v pripravo TUS Koper[12]

Pomembna sestavina in notranji potencial sodobnih urbanih sredin so njihovi prebivalci, uporabniki ali obiskovalci oziroma različne javnosti in skupine civilne družbe. Prav ljudje so živi del mest, ki fizičnemu prostoru in ureditvam odmerjajo vitalnost na podlagi tega, ali so ureditve in posegi zanje primerni, prijetni in prijazni. Javnost si tudi vse bolj prizadeva za aktivno vključenost v načrtovalske procese, ne samo kot opazovalec temveč kot aktivni soustvarjalec že med snovanjem rešitev, pripravo dokumentov, kakor tudi pri izvedbi in evalvaciji.

Izhodiščni namen vključitve javnosti v proces priprave TUS Koper je bil pripraviti skupni razvojni dokument, kjer javnost ne bi bila samo njegov zunanji opazovalec, temveč aktivni ustvarjalec vsebine in pomemben akter v njegovem izvajanju. Aktivna vključenost javnosti, njeno kontinuirano informiranje in dosežena družbena sprejemljivost strategij ter načrtovanih ukrepov so trden argument in dobro

[12] Področje vključevanja javnosti v postopek priprave TUS Koper je celovito predstavljen v prilogi Poročilo o vključevanju javnosti v pripravo Trajnostne urbane strategije mesta Koper (PS Prostor d.o.o., Regionalni razvojni center Koper, 2015).

zagotovilo, da bodo aktivnosti in ukrepi v fazi njihove implementacije večinsko dobro sprejeti in da bodo dejansko zaživeli.

TUS Koper je vključevanje javnosti prepoznal kot izziv in priložnost:

- da opredeli kakovostne vsebine, ki odgovarjajo potrebam, željam in predstavam ljudi, ki so jim namenjene;
- da približa razvojni dokument skupnosti in ljudem, da bodo z njim zadovoljni, da ga bodo prepoznali kot dobrega in se z njim identificirali;
- da spodbudi posameznike in skupnost k aktivni vključitvi pri njenem izvajanju.

13.2.1 Vključevanje javnosti v pripravo TUS Koper

Mestna občina Koper je pri pripravi TUS Koper izkoristila priložnost in potencial partnerskega sodelovanja z javnostjo, da se pripravi skupni razvojni dokument za izboljšanje bivalnega okolja v mestu. V proces priprave TUS Koper je bila javnost vključena kot aktivni in nenadomestljivi deležnik sooblikovanja njene vsebine.

Priprava TUS Koper je sledila specifičnim ciljem vključevanja javnosti:

- aktivna udeležba javnosti - javnost kot soustvarjalec vsebine dokumenta;
- zaznati pogled javnosti in različnih uporabnikov na stanje, probleme in razvojne izzive ter s tem povezana preveritev strokovnih pogledov;
- prepoznavanje splošnih vrednot in nosilcev identitete urbanega območja Koper;
- usmerjena za maksimalni prispevek javnosti;
- skupno zastavljena vizija razvoja, z usmerjeno obravnavo ključnih vsebin in razvojnih vprašanj
- usklajen nabor aktivnosti in ukrepov za uresničevanje vizije za optimalni učinek (da bodo aktivnosti dejansko odgovarjale potrebam in predstavam uporabnikov ter služile namenu).

Javnost je bila v proces priprave dokumenta, predvsem pa njegove vsebine vključena s posvetovanji z vabljenimi predstavniki zainteresirane strokovne in laične javnosti ter reprezentativnih interesnih skupin javnosti, in sicer:

- predstavnik združenja podjetnikov v historičnem mestnem jedru Zavod Koper Otok – Zavod za trajnostni razvoj Kopra;
- predstavnika strokovnega združenja za področje urejanja prostora in arhitekturno načrtovanje Društvo arhitektov obale in Zbornica za arhitekturo in prostor Slovenije;
- predstavnik za področje trajnostne mobilnosti Kolesarska mreža Obala;
- predstavnik mladih Društvo PINA;
- predstavnika izobraževalnih in znanstveno-raziskovalnih ustanov Univerza na Primorskem in Znanstveno raziskovalno središče, Središče Rotunda;
- predstavniki lokalnih skupnosti KS Žusterna, KS Semedela, KS Škocjan, KS za Gradom, KS Olmo Prisoje, KS Koper Center;

- predstavnika lokalnega gospodarstva Primorska gospodarska zbornica, Obrtno–podjetniška zbornica Koper;
- predstavnik starejših Center dnevnih aktivnosti za starejše občane Koper;
- predstavniki kulturnih organizacij Gledališče Koper, Pokrajinski muzej Koper;
- predstavniki izobraževalnih, zdravstvenih in socialnih služb in organizacij.

Poleg posvetovanj, ki so bila namenjena vključitvi predstavnikov zainteresirane javnosti, je vseskozi potekalo tudi obveščanje najširše javnosti o poteku priprave dokumenta preko interaktivne spletne strani, ki je omogočala tudi spletno komunikacijo javnosti s pripravljavci v obliki anket in preko kontaktnih naslovov.

13.2.2 Prispevek in dodana vrednost TUS Koper z vidika vključevanja javnosti

TUS Koper je strateški razvojni dokument Mestne občine Koper. Za njegovo pripravo je bila zadolžena delovna skupina strokovnjakov in predstavnikov vseh občinskih sektorskih uradov in služb. Koncept TUS Koper je v prvi fazi sprejel občinski svet Mestne občine Koper, v nadaljnjih fazah pa je sledil razširjen in kontinuiran dialog po posameznih delovnih fazah in na vseh tematskih področjih, ki se jih je obravnavana razvojna problematika dokumenta dotikala.
Javnost je bila v proces nastajanja dokumenta vključena kot pomemben soustvarjalec vsebine: ključni prispevek javnosti je v smislu vsebinskega dopolnjevanja in »uglaševanja«, preverjanja in potrjevanja zastavljene razvojne vizije in aktivnosti za uresničevanje TUS Koper. Vsebinski prispevek javnosti v tem pogledu

predstavlja pomembno kakovost in dodano vrednost dokumenta, saj se vsebina osredotoča na izkazane probleme in potrebe prebivalcev in uporabnikov mesta in je neposredno ciljno usmerjena k izboljšanju kakovosti in pogojev bivanja v mestu.

V nadaljevanju so na kratko strnjeni glavni koraki in vsebinski prispevki vključevanja in predlogov javnosti k TUS Koper:

- Analiza stanja se pri posameznih poglavjih opira in neposredno povzema rezultate in ugotovitve raziskav in uporabniških izkušenj, ki so jih posredovali udeleženi predstavniki različnih javnosti in uporabniških skupin: starejši, mladi, kolesarji, znanstveni raziskovalci. Kot primer navajamo dve študiji, in sicer Koper živi? Vključevanje prebivalcev v urejanje javnega prostora (Žakelj...[et al.], 2014) in Mladi v obalnih občinah: Analiza stanja (Cunk ur., 2014). Uporabniške izkušnje in pogled na življenje starejših občanov v Kopru smo pridobili neposredno z intervjujem predstavnikov starejših občanov.
- S.W.O.T. analiza posebej izpostavlja vsebinske dopolnitve in prispevke, ki so jih izpostavili ali posredovali udeleženci posvetovanj. Kot primer omenjamo problem dostopnosti in funkcionalnih ovir ter omejitev, zlasti na območju historičnega mestnega jedra, kot so izpostavili predstavniki mladih, starejših in kolesarjev. Probleme glede dostopnosti in drugih funkcionalnih omejitev za opravljanje poslovnih dejavnosti v historičnem mestnem jedru ter problem parcialnega razvijanja in oživljanja historičnega mestnega jedra so izpostavili predstavniki trgovcev in obrtnikov (Zavod Koper Otok). Predstavniki obrobnih mestnih krajevnih skupnosti so izpostavili problem šibke povezanosti stanovanjskih sosesk z mestnim središčem.
- Trajnostna urbana vizija urbanega območja Koper je rezultat zaključne faze 1. posvetovanja, ko so udeleženci strnili svoje poglede na ključne elemente prepoznavnosti, razvojne potenciale in izzive mesta Koper. To so morje, zelene površine in dediščina historičnega mestnega jedra.
- Na zaključnem posvetovanju so udeleženci dopolnili nabor aktivnosti in ukrepov za uresničevanje zastavljene vizije, vključno s predlogi in pogledi, kako lahko različni deležniki tvorno prispevajo in se aktivno vključijo ter podprejo tudi njeno izvajanje. Za prednostno območje historičnega mestnega jedra so predstavniki javnosti na posvetovanju izpostavili zlasti pomen dobre dostopnosti in trajnostnega urejanja prometa, pomen vsebin za zadovoljevanje osnovnih potreb prebivalcev, spodbujanje lokalno značilnih in tradicionalnih vsebin ter potencial univerze za revitalizacijo tako z vidika prenove in aktivacije stavbnega fonda kot vsebinskega bogatenja in popestritve urbanega utripa in kulture. Za prednostno območje urejanja mestnih obal je bil izpostavljen pomen vsebinskega dopolnjevanja s programi in ureditvami, vezanimi na aktivno uporabo in doživljanje morja in morskih obal (ponudba različnih vodnih športov za prebivalce in obiskovalce, vzpostavitev morskega potniškega prometa, doživetje Kopra z morja...). V okviru zelenega sistema mesta je udeležena javnost potrdila predstavljene ukrepe in aktivnosti intenzivnejše vključitve zelenih površin v strukturo mesta;

predlagane pa so bile še možne nadgradnje z inovativnimi oblikami urejanja in rabe zelenih mestnih površin (na primer skupnostni urbani vrtovi v mestnih soseskah) ter intenzivnejšo vključitvijo in promocijo uporabe zelenih površin v urbanem življenju, zlasti v povezavi s promocijo zdravega in aktivnega življenjskega sloga, pomena prehranske samooskrbe, okoljskega osveščanja, trajnostne mobilnosti ipd.

Poglede na stanje in ključne razvojne izzive, kakor tudi videnje razvojne vizije je zainteresirana javnost posredovala neodvisno in neobremenjeno z informacijami ali predlogi strokovne ekipe pripravljavcev TUS Koper. Predstavniki zainteresirane javnosti so bili tako spodbujeni k aktivnemu (so)delovanju in razmisleku. Tovrstni pristop je omogočil dobro preveritev prekrivanja/razhajanja pogledov javnost s strokovnimi pogledi projektne skupine. Predvsem pa odločnejšo in jasnejšo postavitev razvojne vizije urbanega območja Koper na tistih stičnih točkah in poudarkih, ki so jih kot bistvene prepoznali tako strokovna skupina pripravljavcev kot zainteresirana javnost.

Po dobri izkušnji priprave izhodiščnega dokumenta TUS je MOK uspešen model sodelovanja in prakso takrat vzpostavljenega konstruktivnega dialoga z javnostjo kot aktivnega deležnika in soustvarjalca vsebine dokumenta povzela tudi pri novelaciji dokumenta. Glede na to, da novelacija ni predvidela bistvenih odmikov od prvotno zastavljene vizije je bila javnost seznanjena z vsebino novelacije, vabljeni predstavniki zainteresirane javnosti pa so bili povabljeni k podajanju pripomb.

13.2.3 Možnosti vključevanja javnosti pri izvajanju TUS Koper

Trajnostna urbana strategija se s pripravo razvojnega dokumenta šele dobro začne. Izvajanje aktivnosti in ukrepov strategije urbanega razvoja pa pomeni nadaljevanje kontinuiranega procesa njenega uresničevanja.
V okviru tretjega posvetovanja so udeleženci (javnost) razmišljali tudi o možnostih in načinih njihove participacije pri izvajanju TUS Koper. Udeležencem sta bili postavljeni dve vprašanji: Kako lahko prispevam-o? Kako lahko sodelujem-o? Raznolikost interesnih skupin in deležnikov je temu primerno rezultiral v širokem, izjemno pestrem ter vsebinsko zelo umestnem in inovativnem naboru možnih tovrstnih aktivnosti in prispevkov, kar gre pripisati tudi pozitivni motiviranosti udeležene javnosti v celotnem procesu nastajanja dokumenta.

Različni deležniki in akterji tako vidijo možnost svojega prispevka in udeležbe že v fazi izvedbenega načrtovanja posameznih projektov:

- kot vir ali posrednik uporabniških informacij in izkušenj (interesne skupine, prebivalci, starejši, mladi, kolesarji...);
- kot vir strokovnega znanja in podpore in kot kompetentni projektni partner za pridobivanje sredstev (Univerza na Primorskem);
- kot širše posvetovalno telo v pomoč odločevalcem.

V nadaljnjih etapah izvajanja projektov in aktivnosti bodo različni deležniki in akterji civilne družbe in lokalne skupnosti prevzeli nosilno ali podporno vlogo:

- kot promotorji in animatorji uvajanja ukrepov in aktivnosti (krajevne skupnosti, organizirane interesne skupine prebivalcev in uporabnikov...);
- kot mikroaktivisti in izvajalci projektov v lokalni skupnosti (civilne iniciative in akcije za izboljšanje okolja, urejanje skupnih odprtih površin, promocija aktivnosti, skupna organizacija dogodkov...).

Vključevanje javnosti pri izvajanju TUS Koper je zato postavljeno na več vzporednicah:

- na aktivnostih osveščanja, promocije, informiranja in izobraževanja;
- deležniki javnosti in civilne družbe bodo nosilci in izvajalci posameznih aktivnosti in ukrepov (projektne svetovalne pisarne, kulturni in družbeni centri, center trajnostne mobilnosti, študentsko središče, dnevni medgeneracijski center...);
- vtisi in uporabniške izkušnje bodo glavno merilo in kazalnik uspešnosti izvajanja aktivnosti in zato neprecenljiv vir informacij za nadaljnje načrtovanje in izvajanje.

13.2.4 Širši in daljnosežni izzivi za vključevanje javnosti v prostorsko načrtovanje

V okviru trajnostnega urbanega razvoja kot dolgoročnega procesa so za vključenost in optimalni prispevek javnosti pri načrtovanju in implementaciji ukrepov ubranega razvoja zelo pomembna tako zavedanje in razumevanje pomena tega področja pri deležnikih odločanja, kakor tudi kontinuiteta osveščanja in izobraževanja javnosti o pomenu in oblikah participativnega načrtovanja. Gre za dolgoročno naravnan proces vzpostavljanja novega prostora in kulture partnerskega dialoga vseh deležnikov.
Proces priprave TUS Koper je bil za vse deležnike, tako pripravljavca, izdelovalca in udeleženo javnost izjemno pozitivna izkušnja in potrditev pomena partnerskega sodelovanja za kakovostne razvojne in prostorske rešitve. Nadaljevanje tovrstne prakse vključevanja javnosti v načrtovalski proces in v procese priprave drugih razvojnih in prostorskih dokumentov je v danem trenutku izziv in priložnost za postopno spreminjanje uveljavljenih načinov vključevanja javnosti.

14. ZAKLJUČEK

Trajnostna urbana strategija kot razvojni mehanizem, oblika in vsebina dokumenta kakor tudi proces njegove priprave uvaja inovativno načrtovalsko miselnost oziroma nov načrtovalski pristop, ki zahteva in spodbuja spremenjeno delovanje in vsebinsko preseganje splošno uveljavljenih načrtovalskih praks z namenom doseganja boljše in usklajene razvojne rešitve. V tem kontekstu je Trajnostna urbana strategija mesta Koper pomenila svojevrsten izziv za celovito, usmerjeno, kritično in konstruktivno, obenem pa tudi neobremenjeno ter v prihodnost zazrto samoanalizo. Kaj mesto Koper ima, kaj potrebuje za boljše življenje v mestu, kje so razvojne šibkosti in izzivi, kje prepozna svoje kakovosti, potenciale in primerjalne prednosti?

Trajnostna urbana strategija mesta Koper je vsebinsko osredotočena na specifične razvojne prednosti, znotraj katerih išče tudi rešitve za zaznane težave in pomanjkljivosti ter utrjevanje urbane kakovosti in identitete mesta. Zato je urbani in splošni družbeni razvoj urbanega območja Koper usmerjen v krepitev prepoznavnih in trdnih razvojnih stebrov. Morje in morska obala, historično mestno jedro Kopra in zeleni sistem mesta so postali nosilci nove urbane identitete in prednostna območja urbanega razvoja, ki se osredotočajo na osrednji cilj izboljšanja pogojev bivanja in dela ljudi ob trajnostnem zagotavljanju ustvarjenih (urbanih) kakovosti in zmanjševanju okoljskih obremenitev.

Posebna dodana vrednost nastajanja vizije in vsebine Trajnostne urbane strategije mesta Koper je aktivna vloga javnosti in osredotočenost na učinke za uporabnike. Trajnostna urbana strategija mesta Koper je namenjena ljudem in je tudi nastajala z njihovo pomočjo, sprejemala je njihov pogled na stanje in bodoči razvoj ter postavila temelje za njihovo dejavno vključitev tudi v bodoče aktivnosti in ukrepe za skupno uresničevanje zastavljene razvojne vizije.

Pomembno je poudariti, da urbano območje Koper ni le občinsko središče, temveč je osrednji urbani center obalnega somestja, regije in širšega vplivnega območja s koncentracijo najpomembnejših urbanih funkcij in privlačnosti, ki opredeljujejo bistveno širši urbani vpliv in moč mesta. Zaradi gospodarskih dejavnosti, geostrateške lege, naravnih in ustvarjenih danosti je mesto prepoznano kot urbano središče državnega in mednarodnega pomena.

Širši, neobremenjen in ambiciozen pogled v prihodnost urbanega območja Koper je zaradi vsega naštetega nujen. Vizija trajnostne urbane strategije mesta Koper je samozavestna in v prihodnost usmerjena, na trdnih lastnih temeljih sloneča in uresničljiva.

15. VIRI IN LITERATURA

Analiza ranljivosti in tveganja zaradi podnebnih sprememb za občino Koper (Golea, 2020)

Akcijski načrt za trajnostno energijo Mestne občine Koper (Golea, 2019)

Cunk ur.: Mladi v obalnih občinah: Analiza stanja (Kulturno izobraževalno društvo PINA, 2014)

Demografska študija MOK za potrebe prostorskega načrtovanja (UIRS, 2019)

http://www.koper.si/

http://www.upr.si/

http://www.stat.si/

https://www.ess.gov.si/

https://www.eu-skladi.si/portal/sl/po-2020/priprava-programskih-dokumentov-1/

Celostna prometna strategija Mestne občine Koper (MOK, 2017)

Kultura.PIKA Cultura.PIKA Istrska kulturna strategija (Občina Piran, Občina Izola, Mestna občina Koper, Občina Ankaran, 2020)

Koncept trajnostne mobilnosti v Mestni občini Koper (Biro Obala d.o.o., 2015)

Leipziška listina – Teritorialna Agenda 2030 (2020)

Lokalni energetski koncept Mestne občine Koper (Boson d.o.o., 2013)

Multimodalna shema trajnostne mobilnosti v obalnem pasu (prometna študija v sklopu projekta Interreg Chestnut. PNZ d.o.o. in RRC Koper, 2019)

Občinski program varstva okolja MOK 2021-2025 (Boson do.o., 2020)
Občinski prostorski načrt MOK- osnutek (MOK, 2020)

Poročilo o stanju okolja v Mestni občini Koper (Boson d.o.o., 2019)

Sporazum o partnerstvu med Slovenijo in Evropsko komisijo za obdobje 2021-2027 (izhodiščni osnutek, oktober 2020)

Strategija »Koper- Pametno mesto« (Harpha sea d.o.o., 2015)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije (Ur.l. RS, št. 76/2004)

Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050 (osnutek) (MOP, 2020)

Strategija razvoja in trženja turizma v Mestni občini Koper do leta 2025 (MOK, 2017)

Urbana agenda Evropske unije (Vir: https://www.gov.si/teme/urbana-agenda-evropske-unije/)

Uredba Evropskega parlamenta in sveta o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu (predlog) (Evropska komisija, 2018)

Žakelj...[et al.]: Koper živi? Vključevanje prebivalcev v urejanje javnega prostora (Univerza na Primorskem- ZRS, Univerzitetna založba Annales, 2014)

Viri fotografij: MOK

PRILOGE

Preglednica 1:	Tabela procesne logike
Grafični prikaz 1.1:	Meja urbanega območja TUS Koper v širšem prostoru MOK, M 1:100.000
Grafični prikaz 1.2:	Meja urbanega območja TUS Koper, M 1:50.000
Grafični prikaz 2.1:	Prednostna razvojna območja TUS Koper, M 1:40.000
Grafični prikaz 2.2:	Prednostne usmeritve in območja urbanega razvoja, M 1:25.000
	Priloga: Poročilo o vključevanju javnosti v pripravo Trajnostne urbane strategije mesta Koper (PS Prostor d.o.o., Regionalni razvojni center Koper, 2015, dopolnitev 2020)